

Paula Eeva

SIIVOUSOPPAAN HYÖDYNTÄMINEN
PEREHDYTTÄMISESSÄ, CASE: RAUMAN NUORTEN
TYÖPAJA

Liiketalouden koulutusohjelma
2019

SIIVOUSOPPAAN HYÖDYNTÄMINEN PEREHDYTTÄMISESSÄ, CASE: RAUMAN NUORTEN TYÖPAJA

Eeva, Paula
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Liiketalouden koulutusohjelma
Toukokuu 2019
Sivumäärä: 43
Liitteitä: 2

Asiasanat: nuori työntekijä, opas, perehdytys, perehdyttäminen, siivous

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli laatia perehdyttämiseen ohjeita ja neuvoja paikalliselle kunnan organisaatiolle siivousopasta hyödyntäen. Kyseisen organisaation tehtävänä on löytää ja opastaa nuoria kohti työpaikkaa tai koulutusta antamalla heille neuvoja ja tukea. Työn aiheena oli perehdyttäminen ja teemana siivous.

Työn tarkoituksena oli oppaan merkityksen määrittely ja miten sellainen kirjoitetaan sekä mitä perehdyttäminen on ja miten perehdytetään. Tämän työn tarkoituksena ei kuitenkaan ollut saada aikaiseksi siivousopasta, joka oli jo olemassa ennen tämän työn aloittamista, mutta kuitenkin sen verran uusi, ettei tässä tutkimuksessa selvitetty siivousoppaan toimivuutta kohdeorganisaatiossa. Tämä tutkimus suoritettiin kvalitatiivisena toimintatutkimuksena kevään 2017 ja kevään 2019 välisenä aikana. Tämä työ on myös tapaustutkimus.

Tutkielman teoreettisessa osuudessa käsiteltiin siivouspalvelualaa, kohdeorganisaatiota, oppaan merkitystä ja oppaan kirjoittamista sekä perehdyttämisen tarvetta ja perehdyttämistä. Empiirisessä osiossa sovellettiin tutkimuksen teoreettisia malleja sekä jo kirjoitettua siivousopasta perehdytysohjeiden ja –neuvojen laatimiseen sekä perehdytyslomakkeen laatimiseen.

Tässä työssä käytiin lyhyesti läpi siivousoppaan aihepiirit, jotka ovat puhtaus, siivottavat alueet, pintamateriaalit, puhdistustapahtuma, pesuaineet, käsin käytettävät siivousvälineet, koneet ja laitteet, siivousjärjestys sekä kiinteistöhuoltajan ammatti ja koulutus. annettiin ohjeita ja neuvoja perehdyttäjälle. Näistä aiheista nostettiin esiin kaikkein oleellisimmat asiat, jotka tulisi siivouksessa ottaa huomioon, joten ne tulisi opettaa perehdytettävälle. Lisäksi, koska kyseessä oleva kohdeorganisaatio tekee töitä nuorten kanssa, tulisi perehdytyksessä ottaa huomioon nuoren kokemuksesta tulevat tiedot ja taidot. Tämän työn lopussa kerrottiin tämän oppaan teosta sekä tuotiin esiin mahdollisia jatkotehtäviä tai tutkimuskohteita koskien ohjeiden soveltuvuutta kohdeorganisaatiossa.

HOW A CLEANING GUIDE CAN BE UTILIZED IN WORK ORIENTATION - CASE: RAUMA'S YOUTH WORKSHOP

Eeva, Paula

Satakunnan ammattikorkeakoulu, Satakunta University of Applied Sciences

Degree Programme in Business Administration

May 2019

Number of pages: 43

Appendices: 2

Keywords: cleaning, guide, induction, work orientation, young worker

The aim of this thesis was to give instructions and advices for the local organization based on a cleaning guide that was made for them earlier. The purpose of this organization is to find and guide young people towards work or education by giving them advice and support. The topic of this work was induction, and the theme was cleaning.

The purpose of this thesis was to define the meaning of a guide and how to write one and what does work orientation mean and how to orientate a young worker. However, the result of this thesis was not to create a cleaning guide because one already existed before this work was begun. When doing this research, the guide was still so fresh that it was best to not begin to investigate the effectiveness of the cleaning guide in the target organization yet. This research was conducted as a qualitative action study between spring 2017 and spring 2019. It is also a case study.

The theoretical part of this thesis dealt with the cleaning service sector, the case organization, the importance of the guide and how to write a guide, as well as the need for job orientation and induction. In the empirical section, the theoretical models of the study as well as the already written cleaning guide were applied to create induction guidelines and advices for the case organization. Also, an induction form was also created to help with the job orientation.

The topics of the cleaning guide were briefly presented in this work. The topics are: cleanliness, areas to be cleaned, surface materials, the cleaning process, cleaning products, hand-operated cleaning equipment, machinery, the cleaning order, the profession and training of a cleaner. From each topic the most important things that should be kept in mind when cleaning were highlighted, and thus these topics should be taught during work orientation. In addition, because the target organization in question is working with young people, the amount of knowledge and skills should be taken into consideration during the work orientation. Finally, it is told how this work was done and what could be the future research topics related to this work. One being about doing an investigation of the suitability of the guidelines mentioned in this work in the target organization.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITE SEKÄ KÄSITTEELLINEN VIITEKEHYS	6
2.1	Opinnäytetyön tarkoitus ja tehtävä	6
2.2	Käsitteellinen viitekehys	7
3	SIIVOUSPALVELUALA JA CASE-ORGANISAATIO.....	9
3.1	Siivouspalveluala	9
3.2	Siivouspalvelualan palvelut ja niiden tarve	11
3.3	Case-organisaatio	13
4	OPPAAN MÄÄRITELMÄ JA KIRJOITTAMINEN.....	13
4.1	Oppaan määritelmä	13
4.2	Oppaan kirjoittaminen	15
5	PEREHDYTTÄMINEN.....	16
5.1	Laki ja säännökset perehdyttämisestä	17
5.2	Perehdyttämisen tarkoitus ja tarve	19
5.3	Miksi työntekijä kannattaa perehdyttää?	21
5.4	Perehdytyksen suunnittelu	22
5.5	Perehdyttämisprosessi.....	23
5.6	Perehdytyksen seuranta ja kehitys	26
6	PROJEKTIN SUUNNITTELU JA TOTEUTUS.....	27
6.1	Projektin suunnittelu	27
6.2	Projektin toteutus	28
7	SIIVOUSOPPAAN HYÖDYNTÄMINEN PEREHDYTYKSESSÄ.....	29
7.1	Siivottavat alueet ja pintamateriaalit.....	29
7.2	Puhdistustapahtuma ja lika	31
7.3	Siivoustarvikkeet.....	32
7.4	Siivousoppaan yhteenveto ja loppusanat	35
8	YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	37
8.1	Yhteenveto	37
8.2	Johtopäätökset.....	39
9	LOPPUSANAT	40
	LÄHTEET.....	42
	LIITE 1	
	LIITE 2	

1 JOHDANTO

Tämän opinnäytetyön nimi on Siivousoppaan esittely ja hyödyntäminen perehdytyksessä - case-organisaatio Rauman Nuortentyöpaja. Tämän projektin aiheena on perehdyttäminen ja teemana siivoaminen ja se perustuu jo olemassa olevaan siivousoppaaseen ja sen hyödyntämiseen. Valitsin tämän aiheen, sillä olen työurallani saanut työpaikoilla puutteellista perehdyttämistä, joka on vaikuttanut sekä työntekoon että työmotivaatioon. Olen tähän mennessä ollut töissä noin seitsemän vuotta muun muassa kaupassa, siivouspalveluyrityksessä sekä sijaisena pesulassa.

Luvussa 2 kerrotaan tarkemmin tämän opinnäytetyön tarkoituksesta, tavoitteesta ja tehtävistä. Käsitteellisessä viitekehyksessä kuvataan perehdyttämistä. Luvussa 3 tutustutaan siivouspalveluun sekä case-organisaatioon. Luvussa 4 määritellään oppaan merkitys sekä käydään läpi kirjoittamisessa huomioon otettavat asiat. Luvussa 5 perehdytään siihen, mitä perehdyttäminen on ja miksi perehdyttäminen yrityksessä on tärkeää. Luvussa 6 todetaan, että tätä työtä kutsutaan toiminnalliseksi työksi, joka on yksi tapa tehdä kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Tässä luvussa annetaan myös argumentteja sille, miksi tätä työtä lähestyttiin tapaustutkimuksena (case-tutkimus).

Luvussa 7 käydään läpi siivousoppaan kaikki siivoukseen liittyvät luvut, joita on yhdeksän: siivottavat alueet, pintamateriaalit, puhdistustapahtuma, lika ja sen eri tyypit, siivousaineiden hankinta, säilytys ja hävittäminen, käsikäyttöiset siivousvälineet, koneet ja laitteet, siivouksen työjärjestys sekä kiinteistönhuoltajan (eli siivoajan) ammatti ja koulutus. Luvussa 8 on yhteenveto sekä johtopäätökset tästä opinnäytetyöstä. Luvussa 9 annetaan vielä loppusanat sekä pohditaan mahdollisia tulevaisuuden projekteja. Siivousopas ja perehdytyslomake on lisätty lopuksi liitteenä.

2 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITE SEKÄ KÄSITTEELLINEN VIITEKEHYS

2.1 Opinnäytetyön tarkoitus ja tehtävä

Tämän työn tarkoituksena on tutustua siivouspalvelualaan, case-organisaatioon, oppaan merkitykseen ja kirjoittamiseen sekä perehdyttämiseen. Työn pääpaino on perehdyttämisessä, sillä varsinainen opas oli jo ennen opinnäytetyön aloittamista kirjoitettu, jolloin seuraava vaihe olisi oppaan hyödyntäminen.

Tämän projektin alkuperäiset kysymykset ovat seuraavat:

- mikä on opas?
- onko oppaalla tarvetta?
- mitä on perehdyttäminen?
- onko perehdytykselle tarvetta?
- voiko opasta käyttää perehdyttämisessä?

Oppaan merkitystä ja tarvetta selvitetään tarkemmin tämän työn luvussa 4. Siivousopas laadittiin Rauman Nuorten työpajan pyynnöstä samoihin aikoihin, kun siivousryhmää oltiin perustamassa. Siivousryhmä perustettiin Rauman Kaupungin toiveesta, jotta he saisivat nimenomaan nuoria työntekijöitä siivoamaan sekä uusia kohteita että jatkamaan eläkkeelle siirtyvien työalueiden siivoamista.

Perehdyttämistä ja sen tarvetta käsitellään paremmin luvussa 5. Kuten kaikilla työpajoilla, myös Rauman Nuorten työpajalla joudutaan perehdyttämään uusia työntekijöitä. Heidän toimintansa on hieman erilaisempaa, sillä tarkoituksena on ohjata ja tukea nuoria heidän opiskelu- ja uravalinnoissaan. Toisin sanoen, he toimivat nuorisotakuun mukaisesti. Perehdyttäminen on tärkeää uudelle työntekijälle, joten sen olisi olta- tava tärkeää myös yrityksessä - varsinkin kun kyseessä on uransa aloittavia nuoria.

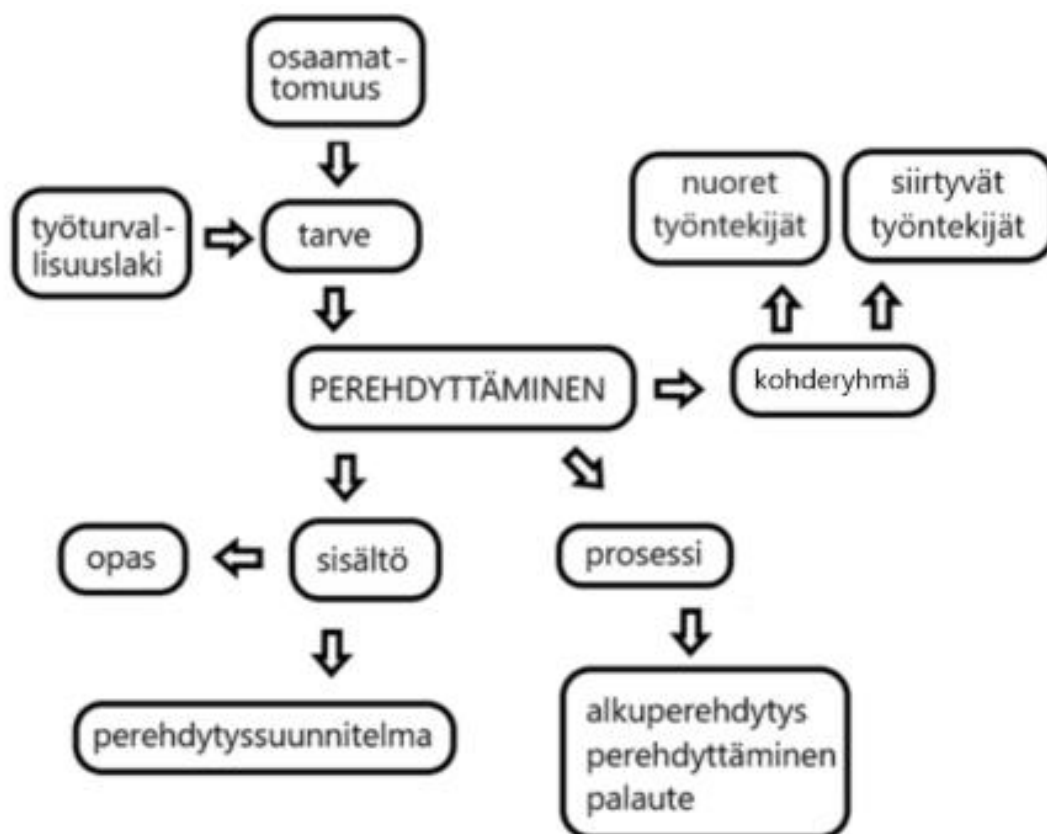
Tämän opinnäytetyön tavoitteena on antaa Rauman Nuorten työpajalle ohjeita ja neuvoja, jotka pohjautuvat tämän projektin teoretietoihin ja joihin sovelletaan siivousoppaasta löytyviä tietoja. Tällä pyritään helpottamaan nuoren työntekijän perehdyttämistä siivoustyöhön, sillä nuorella työntekijällä on harvoin kunnan tuntemusta siivoa-

misesta. Tässä projektissa käydäänkin läpi siivousoppaan sisältö ja annetaan sen perusteella ohjeita siihen, miten perehdyttäjät voisivat hyödyntää siivousopasta perehdyttämisessä.

Tämän projektin liitteeksi on lisätty sekä siivousopas että perehdyttämislomake. Siivousopasta, joka oli tehty jo aiemmin, on tässä työssä hyödynnetty ohjeiden ja neuvosten luomiseen. Perehdyttämislomakkeeseen on listattu asioita, joita käydään läpi yhdessä perehdytettävän kanssa. Hyvin suunniteltu perehdyttämislomake tukee esimiestä, perehdyttäjää ja perehdytettävää koko perehdytysprosessin aikana.

2.2 Käsitteellinen viitekehys

Tutkimuskohde on useimmiten etukäteen ajateltuna suuri viidakko tuntemattomia asioita, joiden välillä ei ensi näkemältä ole selviä yhteyksiä. Tutkimuksen teoreettisella kehyksellä, viitekehyksellä ja käsittekartalla tarkoitetaan tutkittavassa ilmiössä olevien eri näkökohtien jäsentelyä selviin kategorioihin tai tekijäryhmiin, joiden välillä voidaan ajatella olevan yhteyksiä. (Anttila 2014). Tämän työn käsitteellinen viitekehys kuvaa perehdyttämistä ja siitä löytyvät seuraavat kysymykset: Mikä on perehdyttämisen tarve? Ketä kuuluu perehdyttää? Mikä on perehdytyksen sisältö? Sekä millainen on perehdytysprosessi?

Kuvio 1. Opinnäytetyön käsitteellinen viitekehys: perehdyttäminen, sen tarve, sisältö, prosessi ja kohderyhmä.

Perehdyttämiselle on tarve kahdesta syystä. Ensimmäinen syy perustuu työntekijän osaamattomuuteen eli siihen, ettei työntekijä tiedä tai osaa tehdä työtään, jolloin työntekijälle annetaan tietoja sekä taitoja työn suorittamiseksi. Toinen syy perustuu Suomen lakiin, sillä perehdyttäminen on osa työsuojelulakia, jonka tarkoituksena on suojella työntekijää. Esimerkiksi työsopimus voidaan päättää työntekijän tekemän virheen takia, mutta jos katsotaan, että virhe tapahtui puutteellisen perehdytyksen seurauksena ei työsopimuksen päättämiselle ole tällöin oikeudellisia edellytyksiä.

Koska perehdytyksen tarkoituksena on opastaa uusi työntekijä työhön, työpaikkaan ja sen kulttuuriin, tulisi perehdytystä ehdottomasti antaa sekä nuorille työntekijöille - joihin tämä opinnäytetyö keskittyy - että siirtyville työntekijöille, jotta heistä tulisi mahdollisimman pian yrityksen tuottavia jäseniä. Työn onnistuneisuus riippuu täysin työntekijän tiedoista ja taidoista, jolloin tulisi olla itsestään selvää, ettei työ onnistu, jos työntekijä ei entuudestaan tiedä työstä mitään.

Perehdyttämisen sisältöön tulisi kuulua opas, jossa kerrotaan perehdyttämisen tarpeesta yrityksessä (samalla tavalla kuin koneen ohjekirja kertoo laitteen toiminnasta), sekä perehdytysuunnitelma, jonka mukaan uusi työntekijä perehdytetään yritykseen ja sen kulttuuriin, muihin työntekijöihin sekä sidosryhmiin ja itse työhön. Perehdytysuunnitelma on yrityksen laatima kuvaus perehdytysprosessista ja siitä, ketkä perehdytyksen yrityksessä hoitavat (vastuuhenkilöt).

Perehdytysprosessi taas kuvaa varsinaisen perehdytyksen eri vaiheita. Se alkaa alkuperäisellä, jonka aikana tutustutaan perehdytettävään ja annetaan yrityksestä alustavia tietoja sen kulttuurista ja käytännöistä. Sitten toteutetaan varsinainen työpästä, jolloin perehdytettävälle annetaan ohjeet niin työntekoa ja työturvallisuutta varten sekä selvitetään yrityksen odotukset. Työskennelyään jonkin aikaa yrityksessä annetaan tulokkaalle palautetta, johon voivat osallistua kaikki yrityksen jäsenet. Perehdyttämiseen tutustutaan tarkemmin luvussa 5.

3 SIIVOUSPALVELUALA JA CASE-ORGANISAATIO

3.1 Siivouspalveluala

Taulukossa 1 on kirjattuna lukuja Suomen eri toimialoista. Siivouspalvelualaa ei tilastosta löydy, sillä se on osa kiinteistöalaa. Eri toimialoja Suomessa on kolmetoista, joista kiinteistöala on kuudenneksi suurin. Luku 29 327 yritystä tarkoittaa sitä, että 8 % kaikista Suomen yrityksistä kuuluvat kiinteistöalaaan. Lisäksi kiinteistöalalla työskentelee arviolta 20 000 ihmistä, mikä tarkoittaa 1,4 % työllisyyttä, ja on siten henkilökooltaan pienin ala. Alan liikevaihto on vaivaiset 10 221 miljoonaa €, eli 2,5 % kaikkien Suomen toimialojen tuotosta, ja on siten neljänneksi tai viidenneksi tuottavin ala, kun rahoitus- ja vakuutusalan liikevaihdosta ei ole tietoa.

Taulukko 1. Suomen yritykset lukuina vuonna 2017 (Tilastokeskus 2019).

Toimiala (TOL 2008)	Yrityksiä		Henkilöstöä		Liikevaihto	
		%	1 000	%	milj. €	%
Maatalous, metsätalous ja kalatalous	77 580	21,3	49	3,4	2 464	0,6
Teollisuus	20 246	5,6	293	20,2	132 628	32,3
Rakentaminen	41 114	11,3	166	11,4	36 234	8,8
Tukku- ja vähittäiskauppa, moottori- ajoneuvojen ja moottoripyörien korjaus	41 911	11,5	235	16,1	117 620	28,6
Kuljetus ja varastointi	20 132	5,5	121	8,3	23 638	5,7
Majoitus- ja ravitsemistoiminta	12 059	3,3	59	4,1	6 976	1,7
Informaatio ja viestintä	10 553	2,9	85	5,8	20 991	5,1
Rahoitus- ja vakuutus toiminta	7 996	2,2	42	2,9	-	-
Kiinteistöalan toiminta	29 327	8,0	20	1,4	10 221	2,5
Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta	36 662	10,1	103	7,1	15 325	3,7
Hallinto- ja tukipalvelutoiminta	14 230	3,9	133	9,2	12 297	3,0
Terveys- ja sosiaalipalvelut	18 387	5,0	76	5,2	7 391	1,8
Muut toimialat	34 317	9,4	71	4,9	25 362	6,2
Kaikki toimialat	364 514	100	1 453	100	411 147	100

Siivouspalvelualalla keskitytään tuottamaan palveluita, joilla hoidetaan kiinteistöjä sekä vaikutetaan ihmisten hyvinvointiin lisäämällä ympäristön viihtyisyyttä ja terveellisyyttä. Ammatikseen siivoustyötä tekeviä kutsutaan muun muassa siivoajiksi, siistijöiksi tai laitoshuoltajiksi. Ammatillista siivoustyötä tehdään käytännössä kaikkialla. Työkohteita ovat esimerkiksi toimistot, myymälät, hotellit, ravintolat, teollisuuden tuotantolaitokset, sairaalat, laitokset, virastot, urheiluhallit, laivat, lentokoneet sekä taloyhtiöiden yhteiset tilat. Tarjolla on myös tapahtumasiivousta esimerkiksi konsertteihin tai jääkiekkopeleihin. (TE-palvelujen www-sivut 2018.)

Teknistymisen myötä siivoustyöntekijän on hallittava yhä useampia teknisiä laitteita, sillä automaation ja tietotekniikan yleistymisen kiinteistöissä edellyttää niiden hallintaa. Siivouspalvelualan yritykset käyttävätkin entistä enemmän resurssejaan sekä alalle hakeutuvien, että jo palveluksessa olevien työntekijöiden ammattitaidon parantamiseen erilaisilla koulutuksilla. Tavoitteena on, että kiinteistöissä työskentelevät eri alojen osaajat ymmärtävät, miten kunkin työ vaikuttaa kiinteistön ja kiinteistössä olevien terveyden säilymiseen. (TE-palvelujen www-sivut 2018.)

Lisäksi kansainvälisyys näkyy alalla selkeästi, sillä alalla voivat tehdä töitä myös ne, joiden kielitaito ei muualla välttämättä riittäisi. Tämän mahdollistaa se, että siivoaminen ei alkuun vaadi erityistä koulutusta ja asiakaskontaktit voivat olla hyvinkin vähäisiä. Kiinteistöpalveluyritykset tunnetaan monikielisten ja -kulttuuristen työyhteisöjen johtamisessa edelläkävijöinä. (TE-palvelujen www-sivut 2018.)

3.2 Siivouspalvelualan palvelut ja niiden tarve

Päivittäisestä siivouksesta puhuttaessa käytetään usein termiä ylläpitosiivous, jonka tarkoituksena on nimensä mukaisesti pitää yllä tilan siisteyttä ja järjestystä. Termiä perussiivous käytetään silloin, kun jokin tila pestään mahdollisimman kauttaaltaan. Ylläpitosiivous on kevyttä, lähes päivittäistä siivoamista, kun taas perussiivouksessa käydään läpi kaikki siivottavat kohteet perusteellisesti muutamana kertana vuodesta. Ylläpito- ja perussiivouksen lisäksi siivouspalveluina voidaan suorittaa pintojen suojaus ja hoito, joihin toimenpiteisiin kuuluvat pesu sekä vahaus tai muu suojaus. Tarjolla on myös erikoisosaamista vaativaa puhdistusta, esimerkiksi allergiasiivousta sekä tulipalon tai vesivahingon jälkeistä siivousta. (Aton Oy:n www-sivut 2019.)

Joissain tapauksissa pelkkä roskien, pölyn ja näkyvän lian poistaminen ei ole riittävä, vaan puhdistuksessa halutaan poistaa myös näkymätöntä mikrobiliikaa. Tällaisia korkean hygienian kohteita ovat muun muassa sairaalat ja hoitopaikat, keittiöt sekä tehtaat, joissa valmistetaan elintarvikkeita tai ruoanlaitossa käytettäviä valmistus- tai pakkaustuotteita. Lisäksi siivouspalveluihin liitetään usein papereiden, saniteettitarvikkeiden, jättesäkkien ynnä muiden tarvikkeiden toimittaminen ja täydentäminen asiakkaan tiloihin. Siivouspalvelualalla harjoitetaan myös erilaisten siivousaineiden, tarvikkeiden ja laitteiden myyntiä sekä vuokrausta. (Opinnäytetyön tekijän työkokemus.)

“Kiinteistöt muodostuvat rakennuksista, piha-alueista ja näiden teknisistä järjestelmistä, rakennelmista ja kasvustoista. Nämä kaikki tarvitsevat säännöllistä hoitoa ja huoltoa, jotta kiinteistö pysyisi toimivana, turvallisena, terveellisenä ja viihtyisenä ympäristönä.” Kiinteistöjen pinnat on siis aika ajoin huollettava, sillä kiinteistön käyttö johtaa pintojen likaantumiseen ja kulumiseen, jolla on pitkällä aikavälillä heikentävä

vaikutus kiinteistön arvoon. Varsinkin julkiset kiinteistöt ovat kovien rasitteiden alaisina kävijämääristä riippuen. Hoito- ja huoltotoimenpiteet tapahtuvat joko siivoamalla tai korjaamalla eli remontoimalla. Siivoamista voidaan pitää ennakoivana toimenpiteenä, sillä puhdistamalla pinnat säännöllisesti voidaan estää niiden kuluminen ja rikkoutuminen, mikä johtaisi niiden korjaustarpeeseen. Usein tällaiset rakenteelliset vauriot huomataan ylläpitosiivouksen aikana. Korjausrakentamisella ja ylläpidolla voidaan myös parantaa vanhojen rakennusten energia- ja ympäristötehokkuutta, mikä auttaa pienentämään energiankulutusta ja tekemään säästöjä. (TE-palvelujen [www-sivut 2019.](#))

Siivoaminen nykypäivänä saattaa aiheuttaa päänvaivaa monestakin syystä, minkä voi todeta kävelemällä minkä tahansa päivittäistavarakaupan siivoamiseen liittyvien hyllyjen välistä tai tilaamalla siivoustarvikkeita välittävän yrityksen verkkokaupasta. Pesuaineita on paljon, ja niiden kemiallinen koostumus vaikuttaa siihen millaisille pinnoille ja tahroille ne sopivat. Pintamateriaaleja on monenlaisia, sillä markkinoille on kehitetty uusia rakennusmateriaaleja palvelemaan erilaisia käyttötarpeita. Sitten on olemassa erilaisia välineitä, koneita ja laitteita, joiden käyttötarkoitus ja -tavat eivät aina ole itsestään selviä. Lisäksi, kun ennen vanhaan lattiat on hukutettu veden alle pesun ajaksi, nykypäivänä kannatetaan lähes kuivien menetelmien suosimista. Viime vuosikymmeninä on siivoamisessa siis edetty paljon. Nämä kaikki yhdistettynä siihen seikkaan, että yhä useampi yritys haluaa erikoistua omien tuotteiden ja palveluiden tuottamiseen ja tarjontaan, on johtanut siihen, ettei aikaa jää siivoukseen perehtymiseen yrityksessä.

Kiinteistöpalvelualan työpaikat säilyvät kotimaassa jatkossakin, sillä palveluja voidaan tuottaa vain paikallisesti. Lisäksi siivoaminen tarjoaa rajattomasti uramahdollisuuksia, sillä alalla tarvitaan osaajia kaikilta koulutusasteilta niin asiakkaalla työskentelevistä kiinteistöpalvelualan ammattilaisista erilaisiin liiketoiminnan kehittämisen ja hallinnon asiantuntijoihin. Kiinteistöpalvelualan työllisyyttä ylläpitää jatkuva tarve kiinteistöjen ylläpidolle, jotta esimerkiksi kodit, koulut ja työpaikat olisivat toimivia, terveellisiä, turvallisia ja viihtyisiä ympäristöjä. (TE-palvelujen [www-sivut 2018.](#))

3.3 Case-organisaatio

Rauman Nuorten työpaja on valtion tukema Rauman kaupungin yksikkö, joka tarjoaa työttömille nuorille harjoittelu- ja työllistämistukipaikkoja. Sen toiminta perustuu nuorisotakuuseen, joka tuli voimaan vuonna 2013 (Nuorisotakuun www-sivut 2019). Pajan osastoja ovat puu-, metalli-, media-, sisustus- sekä palveluosastot. Palveluosasto pitää sisällään siivousryhmän lisäksi myös pajalla toimivat keittiö- ja kuljetusryhmät, pääkirjastossa toimivan Café Kämpälän, Nortamon perhekeskuksen vieressä toimivan Café Tassulan ja uimahallissa toimivan Café Räpylän.

Eri toimipisteissä työskentelee ohjaajien avustamina keskimäärin noin 60 nuorta, joista jokaisella on kunkin henkilökohtaisten tarpeiden mukaan räätälöidyt suunnitelmat ja tavoitteet. Työpajakson aikana nuori oppii ohjaajan kanssa uusia taitoja sekä saa työkokemusta tekemällä töitä. Lisäksi nuori saa tietoa työllistymis- ja koulutusmahdollisuuksista, opastusta omien jatkosuunnitelmien tekemiseen ja toteuttamiseen sekä tarvittaessa tukea arkielämään. Toiminta on suunnattu 15–19 -vuotiaille raumlaisille, jotka ovat joko työttömiä tai työharjoittelijoita. (Nuorten Rauman www-sivut 2018.)

Kokemukseni mukaan, töihin otetun nuoren kanssa käydään läpi työpajan sääntöjä ja käytäntöjä sekä räätälöidyn työsopimuksen sisältöä. Tällöin työtehtävien ja työtovereiden esittely on jäänyt osaston ohjaajalle, jolla on usein vastuunalaisena useampi nuori ja siten asioiden syvempi selittäminen on voinut jäädä hatarammalle pohjalle.

4 OPPAAN MÄÄRITELMÄ JA KIRJOITTAMINEN

4.1 Oppaan määritelmä

Suomen kielessä sana opas määritellään kolmella tavalla:

- Tien-, suunnannäyttävä, opastaja, eli tie- ja karttamerkinnot
- Ohjaaja, neuvoja, perehdyttävä, eli opastava henkilö
- Ohje-, alkeis- tai käsikirja, eli kirjallinen opas

Kielitoimiston sanakirja määrittelee sanan 'ohje' seuraavasti: ”jhk menettelyyn, toimintaan opastava lausuma, neuvo, opastus, kehotus” ja antaa lisäksi esimerkkejä mihin sanaa käytetään, kuin myös taipumismuodot. (Kotimaisten kielten keskuksen www-sivut 2019.)

“Ohje voi olla esimerkiksi jonkin laitteen tai ohjelman käyttöohje, menettelytapaohje jonkin asian hoitamiseksi taikka määräys jonkin asian tekemisestä. Ohje voi olla luonteeltaan pelkkä suositus tai ehdotus, mutta se voi myös olla sitova.” Oppaan tai ohjeen tehtävä, oli kyseessä sitten opastava henkilö, tie- ja karttamerkintä tai kirjallinen opas, on tietää jokin asia tai joitain asioita. Tietä näyttävän tai jostain kohteesta tietoja kertovan oppaan vahvuudet kiinnittyvät aikaan ja paikkaan; opastava tienviitta tai henkilö on käytettävissä siinä ja sillä hetkellä, kun kyseinen henkilö on läsnä tai muulla tavoin saavutettavissa. Toisaalta, kun opastava tienviitta tai henkilö ei ole tavoitettavissa, ei myöskään tietoa ole enää saatavilla. Pahimmassa tapauksessa oppaan, toisin sanoen tiedon, puute saattaa aiheuttaa vahinkoa itselle, muille tai ympäristölle. Kirjallisen oppaan tai julkaisun etuna on se, että tieto voidaan jakaa sellaisena kuin se on ilman kyseisen tiedon omaavan henkilön saavutettavuutta. Lisäksi valmis kirjallinen tieto on sekä helppo että nopea tapa jakaa tietoa, mutta vain niin kauan, kun kyseinen opas on saavutettavissa joko fyysisesti tai sähköisesti. (Korpela 2018.)

Opasta käytetään jonkin asian selittämiseen, joten oppaasta saatavaan tietoon yleensä luotetaan (Pääkkönen & Varis 2000, 22). Vaikka tekstimuodossa tieto ei pääse vääristymään, tekstin ymmärtäminen saattaa koitua lukijalle ongelmaksi, jollei tekstissä käy ilmi millaisesta tekstilajista- tai -tyylistä on kyse. Lisäksi oppaan tekeminen on aikaa vievää työtä, ja kun opas on vihdoinkin valmis, kuvastaa se usein omaa aikaansa. Tämä tarkoittaa sitä, että oppaan kirjoittamisen aikaan saatavilla ollut tieto on saattanut vanhentua ja muuttua osittain tai jopa kokonaan käyttökelvottomaksi. Tästä syystä oppaita on hyvä käydä läpi kriittisellä mielellä. (Pääkkönen & Varis 2000, 40-42.)

Kaikkien kirjallisten oppaiden tarkoituksena on jakaa tietoa, mutta oppaat jaetaan usein niiden eri käyttötarkoituksiin. Tieto-oppaiden tarkoitus on antaa tietoa. Toimintaopas kertoo sen, millä tavoilla tulisi jossain tilanteessa toimia. Käyttöopas sen sijaan kertoo jonkin laitteen käyttötarkoituksesta sekä antaa ohjeet siihen, miten laitetta käytetään. Opas on kattavampi kuin ohje, sillä ohje sisältää pelkän neuvon, kun taas opas

antaa tarkemman selityksen. Opaskirja taas on useita ohjeita sisältävä kokoelma. (Pääkkönen & Varis 2000, 108.)

4.2 Oppaan kirjoittaminen

Kirjoittaminen on kommunikaatiota kirjoittajan ja lukijan välillä. Kommunikaatio, eli viestin välittäminen, on kuitenkin monimuotoista, jolloin viestin kertominen voi olla yhtä hankalaa kuin viestin ymmärtäminen. (Pääkkönen & Varis 2000, 11.) Siksi molemmilla osapuolilla on viestin ymmärtämisen kannalta tärkeä rooli: kirjoittajan tehtävänä on kirjoittaa siten, että haluttu kohderyhmä pystyy tekstin ymmärtämään samalla, kun lukijan tehtävänä on ymmärtää lukemansa. Kun jompikumpi osapuolista ei pysty suorittamaan tehtäväänsä, on lopputuloksena ymmärtämättömyys tai väärinymmärrys. (Pääkkönen & Varis 2000, 23.)

”Jotta lukijat voisivat ymmärtää mahdollisimman hyvin kirjoitettuja tekstejä, heillä täytyy olla käsitys siitä, mitkä ovat kirjoituksen ominaispiirteet kaikkien muiden viestintäjärjestelmien joukossa” (Pääkkönen & Varis 2000, 11). Tällä tarkoitetaan sitä, että esimerkiksi tietokirjallisuus kirjoitetaan eri tavalla kuin taidekirjallisuus - kirjoittajan tuleekin ottaa huomioon se mitä ja miten hän kirjoittaa. Tiedekirjallisuudella tarkoitetaan kirjoituksia, jotka perustuvat faktoihin ja niiden tueksi annettuihin argumentteihin, joilla koitetaan selittää todellisia asioita. Kun taas taidekirjallisuus sisältää kirjoituksia, joiden ei tarvitse olla tosiasioita (Pääkkönen & Varis 2000, 109.)

Tekstin aiheella on merkitystä, sillä jos teksti sisältää paljon erikoistermistöä, on epätodennäköistä, että joku muu kuin alaan perehtyneet lukijat pystyvät ymmärtämään tekstin. Kirjoittaessa kannattaakin välttää tiettyyn termistöön kuuluvia sanoja tai ideoita, ellei se ole aivan välttämätöntä. Jos oppaassa joudutaan käyttämään erikoistermistöä, on hyvä idea selvittää sanojen merkitys lukijalle. Kirjoittajan tulisikin pohtia millaisia lukijoita hän tekstillään koittaa tavoittaa, ja sen jälkeen päättää tekstin kielestä, sillä muun muassa lukijan ikä, sukupuoli ja koulutustaso vaikuttavat luetun ymmärtämiseen. (Pääkkönen & Varis 2000, 80-81.)

Ongelmana on kuitenkin työpaikoilla vallitseva kiire, minkä vuoksi lukemiseen ei aina voi keskittyä. Tämä johtaa siihen, että ihminen haluaa ajalleen vastinetta. Tästä syystä oppaan teksti tulisi olla mahdollisimman yksinkertaista ja selkeää, jolloin tekstiä voidaan joutua pelkistämään. (Pääkkönen & Varis 2000, 83.) Tämä voi kuitenkin aiheuttaa sen, että yksinkertaisen ohjeen noudattaminen ei selvitä lukijalle miksi jokin asia toimii, mikä johtaa ohjeen huonoon soveltamiseen tai se jätetään soveltamatta silloin kun se olisi mahdollista. (Etelä, Ahtimo & Kujala 1997, 51.)

Tekstin kirjoittamisessa kannattaakin kiinnittää huomiota tekstin jaksottamiseen, eli siihen kuinka pitkiä kappaleet ovat. Lyhyet kappaleet helpottavat lukemista, sillä silloin lukijan on helpompi seurata lukemaansa. Kappaleet myös kertovat millaisesta tekstistä on kyse, sillä esimerkiksi runo on muodoltaan ja kieleltään erilainen kuin uutinen tai ohje. (Pääkkönen & Varis, 20-21.)

5 PEREHDYTTÄMINEN

Vaikka äitini oli tehnyt vuosia tehnyt vuosia töitä siivoojana, en itse tiennyt ammatillisesta siivouksesta mitään. Tästä syystä ensimmäinen työpäiväni eräässä siivousfirmassa ei tietenkään mennyt niin kuin piti. Lisäksi sain työn varamiespalvelun kautta, joten minua ei haastateltu, jolloin siivousyrityksessä ei tiedetty osaamattomuudestani. Mainitsin tästä heti ensimmäisellä tapaamisella, mutta työn piti olla niin yksinkertainen, että se olisi helposti tehtävissä. Sain työparikseni ulkomaalaistaustaisen, jonka suomen ja englannin kielen taidot olivat molemmat välttäviä.

Saavuttuamme sen päivän työmaalle erääseen yökerhoon, työparini näytti minulle siivottavat alueet sekä komeron, josta haettiin tarvikkeita ja välineitä. En saanut hänen selityksestään selvää, eikä minua olisi auttanut lainkaan kysyä uudelleen. Lyhyen esittelyn jälkeen parini kysyi minulta, halusinko siivota ylä- vai alakerran. Valitsin ylempään, sillä se sijaitsi lähempänä tarvikkeita, jolloin minun ei tarvitsisi pelätä eksyväni. Mieleeni ei tullut kysyä, voisimmeko siivota kaikki alueet yhdessä, sillä hänellä tuntui olevan kiire ja hän ilmeisestikin toivoi, että saisimme hoidettua työn nopeasti. Näin ei kuitenkaan käynyt - päinvastoin. Sain jostain syystä idean pestä tussijälkiä vessojen

seiniltä, mikä kulutti paljon aikaa ja mitä ei tietenkään olisi saanut tehdä, kun kyse on rutiininomaisesta tilojen siistimisestä seuraavaa iltaa varten. Jossain kohtaa työparini tuli paikalle ja alkoi kysellä sekä osoitella kelloaan. Lopulta hän luovutti ja hoputti minut auttamaan häntä siivoamaan loput yläkerrasta. Minulle oli toimistolla sanottu, että siivouskohteessa on kone, jota voi käyttää lattioiden pesemisessä: pesuveden voisi kaataa lattialle, hangata pesimellä ja koneella voisi veden imuroida pois ja kaataa sitten viemäriin. Vaikka onnistuin kokoamaan koneen ei minulle ollut tullut mieleenikään, ettei laite toimisi. Olin kuitenkin tehnyt virheen olettaessani, että laite kone toimisi, joten jouduin käsin kuivaamaan lattian. Lopulta jouduin tekemään entistä ankarammin töitä, ja suussani maistui maitohappo. Palasimme toimistoon paljon myöhemmin kuin mitä meidän olisi pitänyt, mutta onneksi meille ei ollut muita kohteita tarjolla. Minua pyydettiin kuitenkin tulemaan uudestaan, ja ennen pitkää alkoi työnteko sujua – pääasiallisesti työtä tekemällä, silloin tällöin opastettuna, mutta eniten jäin kaipaamaan työkohteiden esittelyä, sillä on harmillista, kun suurin osa työajasta kuluu siivouskomeron tai –kaapin etsimiseen.

5.1 Laki ja säännökset perehdyttämisestä

Perehdyttäminen perustuu lakiin ja säädöksiin uuden henkilön perehdyttämisestä ja työhön ohjauksesta. Säädos työturvallisuuslaissa kuuluu seuraavasti:

”Työnantajan on annettava työntekijälle riittävät tiedot työpaikan haitta- ja vaaratekijöistä sekä huolehdittava siitä, että työntekijän ammatillinen osaaminen ja työkokemus huomioon ottaen:

- 1) työntekijä perehdytetään riittävästi työhön, työpaikan työolosuhteisiin, työ- ja tuotantomenetelmiin, työssä käytettäviin työvälineisiin ja niiden oikeaan käyttöön sekä turvallisiin työtapoihin erityisesti ennen uuden työn tai tehtävän aloittamista tai työtehtävien muuttuessa sekä ennen uusien työvälineiden ja työ- tai tuotantomenetelmien käyttöön ottamista;
- 2) työntekijälle annetaan opetusta ja ohjausta työn haittojen ja vaarojen estämiseksi sekä työstä aiheutuvan turvallisuutta tai terveyttä uhkaavan haitan tai vaaran välttämiseksi;

- 3) työntekijälle annetaan opetusta ja ohjausta säätö-, puhdistus-, huolto- ja korjaustöiden sekä häiriö- ja poikkeustilanteiden varalta; ja
- 4) työntekijälle annettua opetusta ja ohjausta täydennetään tarvittaessa.” (Työturvallisuuslaki 738/2002, 2 luku 14 §).

Työturvallisuuslaissa määrätään myös siitä, miten työturvallisuutta tulisi työpaikoilla valvoa. Viime kädessä työnantajalla on määräysvalta- asemassaan vastuu työpaikan turvallisuudesta, mutta joissain yrityksissä saattaa usein olla myös työsuojelupäällikkö - tai valtuutettu, jonka tehtävänä on pitää huolta siitä, mitä Työturvallisuuslain 31—35 §:ssä säädetään. Tästä määrätään laissa, joka käsittelee työsuojelun valvontaa ja työpaikan työsuojeluyhteistoimintaa (Laki työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta 44/2006).

Vahinkojen varalle on yrityksessä oltava pelastussuunnitelma, joka perustuu lain pelastustoimiasetukseen. Kyseisessä asetuksessa (Pelastustoimiasetus 857/1999) määrätään siitä, mitkä tahot ovat vastuussa mistäkin pelastustoimesta. Kyseisen säädöksen 15 §:ssä määrätään neuvomaan ja valistamaan ihmisiä erilaisista vaaranaiheuttajista. Tästä johtuen työpaikoilla tulee olla laadittuna pelastussuunnitelma, johon on kartoitettu kaikki mahdolliset vaaratekijät työpaikalla sekä ohjeet siitä, miten toimia vaaratilanteessa. Työntekijä tulisi tutustuttaa yrityksen pelastussuunnitelman sisältöön mahdollisimman varhaisessa vaiheessa vahinkojen minimoimiseksi.

Laki nuorista työntekijöistä 998/1993 antaa perusmääräykset koskien nuoria henkilöitä. Laissa määritetään, kuinka nuorena voi aloittaa työnteon, kuinka paljon työtä ja lepoa nuorella työntekijällä saa ja pitää olla, ja mitkä ovat nuorentyöntekijän oikeudet. Vuonna 2004 tuli lisäksi voimaan säädös nuoriin työntekijöihin koskevista poikkeusluvista (Laki nuorista työntekijöistä 405/2004). Asetus nuorten työntekijöiden suojelusta 128/2002 on sosiaali- ja terveysministeriönasetus nuorille työntekijöille vaarallisten töiden esimerkkiluettelosta, joita ovat:

- Mekaaniset vaaratekijät
- Kemialliset vaaratekijät
- Fysikaaliset vaaratekijät

- Sähköiset vaaratekijät
- Ruumiillinen liikarasitus
- Biologiset vaaratekijät
- Eräät työt, johon kuuluvat esimerkiksi koe-eläimien hoito

Näissä tekijöissä on yritetty ottaa huomioon työntekijän nuoresta iästä johtuva niin henkinen kuin fyysinen kypsymättömyys, eli kyky ymmärtää ja käsitellä asioita samalla tasolla kuin mitä oppinut aikuinen kykenisi. (Lahden ammattikorkeakoulun julkaisu, 17).

5.2 Perehdyttämisen tarkoitus ja tarve

"Perehdyttäminen ja työnopastus ovat työn yhteydessä tapahtuvaa aikuiskoulutusta, opetusta ja oppimista, johon liittyvät suorituksista annettavat arviot, tunnustus ja kritiikki, toisin sanoen palaute." (Heikkilä, Aaltonen & Valkosalo 2010, 59.) Siinä missä koulutuksen ja opiskelun tarkoituksena on opettaa ja valmentaa yksilöitä etsimään ja löytämään tietoa yleisellä tasolla, yrityksen on selvitettävä ja valmennettava uusi tulokas tuntemaan työtehtävänsä, organisaatio sekä sen sidosryhmät. Joskus perehdyttäminen ajatellaan siten, että "perehdytys on työntekijän opastukseksi työpaikkaan, sen kulttuuriin ja sidosryhmiin, kun taas työnopastuksessa kerrotaan työtehtävistä sekä yrityksen odotuksista" (Ketola 2010, 70).

Usein uuden henkilön palkkaaminen merkitsee yrityksessä panostusta tulevaisuuteen. Joskus myös halutaan luoda kehittymismahdollisuuksia organisaatiolle, jolloin henkilöä haetaan täyttämään jotakin erityistä osaamisaukkoa, jotta organisaatio toimisi hyvin. (Helsilä 2002, 62.) Tällöin perehdyttämisen painopiste tulisi liittyä täytettävään rooliin ja tehtävään. Kuvio 2 kuvaa tilannetta, jossa jokainen työntekijä hallitsee vain tiettyjä tehtäviä. Tällaisessa tilanteessa yksikään työntekijä ei pystyisi korvaamaan toista työntekijää, joka jättää yrityksen hyvin haavoittuvaiseksi, jos työntekijä ei jostain syystä tee työtään (esimerkiksi sairauden tai poislähdön takia).

Ryhmä X	Osatehtävät							
	1	2	3	4	5	6	7	8
työntekijä A	-----							
työntekijä B			-----					
työntekijä C					-----			
työntekijä D							-----	

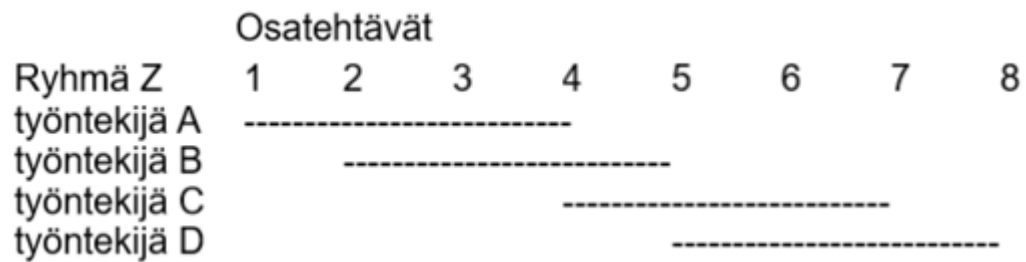
Kuvio 2. Minimaalinen monitoimisuus (Muunnos alkuperäisestä lähteestä Helsilä 2002).

Viime vuosiin asti on kuitenkin uusia ammattilaisia palkattu siten, että heidän roolinsa muovautuvat työsuhteen jo alettua, jolloin ongelmaksi saattaa muodostua yksilön samaistuminen muihin työntekijöihin. Jos perehdyttämisellä taas yritetään sopeuttaa asiansa osaava asiantuntija jo olemassa oleviin rooleihin ja toimintatapoihin, ei kehittämismahdollisuutta hyödynnetä. Kuvio 3 kuvaa tilannetta, jossa kaikki työntekijät pysyisivät tekemään kenen tahansa työn. Tämä voi johtaa osaamisen heikentymiseen, sillä voimavarat kulutetaan kaikkien työtehtävien osaamiseen sen sijaan, että yksilö keskittyisi kehittäisi ja jalostaisi omaa osaamistaan.

Ryhmä Y	Osatehtävät							
	1	2	3	4	5	6	7	8
työntekijä A	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----
työntekijä B	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----
työntekijä C	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----
työntekijä D	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

Kuvio 3. Maksimaalinen monitoimisuus (Muunnos alkuperäisestä lähteestä Helsilä 2002).

Kuvio 4 taas kertoo tilanteesta, jossa työntekijöillä on omien erityisten taitojen lisäksi kykyä tehdä muidenkin töitä, jolloin yhden henkilön poissaolo ei liiaksi kuormita yrityksen kykyä toimia.

Kuvio 4. Optimaalinen monitoimisuus (Muunnos alkuperäisestä lähteestä Helsilä 2002).

5.3 Miksi työntekijä kannattaa perehdyttää?

Vaikka perehdyttämisestä määrätään työsuojelulaissa, ei kaikissa yrityksissä kokemusten perusteella muisteta panostaa kattavaan perehdyttämiseen, jotta "työnteko sujuisi mahdollisimman laadukkaasti, turvallisesti ja rakentavasti" (Etelä ym. 1997, 57).

"Työntekijän perehdyttäminen jaetaan usein työpaikan yleisesittelyosuuteen ja varsinaisten työtehtävien opastusosuuteen" (Kangas & Hämäläinen 2007, 2). Yleisesittelyosuudessa uudelle tulokkaalle kerrotaan yrityksestä ja sen kulttuurista, työtovereista sekä yrityksen asiakkaista siinä missä "työnopastus puolestaan on työtehtävien ja niihin liittyvientiövälineiden käytön opastamista sekä mahdollisiin vaaratekijöihin liittyvää neuvontaa" (Kangas & Hämäläinen 2007, 13).

Perehdyttämisellä pyritään parantamaan yksilön osaamista, mikä määrittellään usein tietämisenä, ymmärtämisenä, kykynä analysoida tilanne sekä soveltamisena. Tuottava työntekijä tietää, mitä häneltä odotetaan sekä miten ja millä tavoilla hän saa aikaan tulosta. Työntekijä tarvitsee työskenneläkseen tietyn määrän tietoja ja taitoja toimintatavoista, koneista ja laitteista, jotta hän ymmärtää, miten jotkin asiat toimivat. (Etelä ym. 1997, 61-63.) Tietämys auttaa työntekijää analysoimaan tilanteen, jotta hän pääsee oikeaan ratkaisuun – varsinkin silloin, kun vastassa on ongelma, johon vaaditaan tiedon tai taidon soveltamista (Etelä ym. 1997, 59). Näitä asioita kuvataan kuviossa 5.

Kuvio 5. Osaaminen (Opinnäytetyön tekijä 2019)

Usein perehdytetty työntekijä saavuttaa nopeammin sellaisen osaamistason ja tehokkuuden, joka hyödyttää sekä häntä yksilönä, että koko yritystä. Lisäksi, perehdyttämisen merkitys ammatillisen kasvun edistäjänä tulee esille urakehityksenä ja yksilöllisinä piirteinä muun muassa kriittisenä reflektiona, henkilön itseohjautuvuutena (omatoimisuus) ja siihen liittyen persoonallisen ja sosiaalisen identifikaation syntymisenä. Huonosti toteutettu perehdyttäminen yleensä heikentää yrityksen toimintaa, sillä tulokas saattaa virheiden lisäksi myös aiheuttaa viivästyksiä aikatauluissa, koska hänen toimintansa ei ole yhtä nopeaa kuin rutinoituneemmilla tekijöillä. Käytännön yritys-elämässä uusien työntekijöiden perehdyttäminen riippuu yrityksestä ja toimialasta, mutta lopputuloksena pitäisi syntyä tuottava työntekijä. (Ketola 2010, 170.)

5.4 Perehdytyksen suunnittelu

Osaamisen siirtäminen ja välittäminen muodostavat haasteen uusien henkilöiden perehdyttämiselle, mutta hyvä perehdytys suunnitelma auttaa uuden henkilön sisäänpääsyä organisaatioon tai yrityksen sisällä siirtynyttä henkilöä uuteen tehtävään. Yrityksissä ja työyhteisöissä on erilaisia perehdyttämisohjelmia ja -käytäntöjä, joiden tavoitteena on saada uusi tulokas mahdollisimman nopeasti tutuksi ”talon tavoille” eli työpaikan tapakulttuuriin. (Etelä ym. 1997, 57-59.)

Perehdytyksen suunnitteluvaiheessa yritys määrittelee perehdytysohjelman, jota yrityksen tulisi noudattaa uuden työntekijän perehdyttämisessä. Yritysten perehdyttämis-

ohjelman on usein laatinut yrityksen oma henkilöstöfunktio tai –organisaatio. Perehdyttämishjelmassa määritellään perehdytyksen tarve, jonka mukaan voidaan määrittellä perehdytyksen muu sisältö. Perehdytyksen tarve voi olla toisen työntekijän tilapäinen tai vakituinen korvaaminen tai uuden työtehtävän asiantuntijan hankinta. Joka tapauksessa työntekijä tulee opastaa työpaikkaan, sen kulttuuriin ja sidosryhmiin sekä työtehtäviin ja siihen, mitä häneltä odotetaan. (Etelä ym. 1997, 64-69.)

Tämän jälkeen nimetään perehdytyksen kannalta tärkeät toimijat sekä määritellään näiden roolit perehdytyksessä. Rooleihin kuuluvat työnantajan, perehdyttäjän, esimiehen sekä perehdytettävän roolit. Esimiehen tehtävä on suunnitella ja tehdä perehdytyksen yleiset suunnitelmat ja periaatteet sekä varata perehdyttämiseen tarvittavat resurssit. Esimiehen tehtävänä on suunnitella ja seurata perehdytyksen toteutus. Perehdyttäjän tehtävä on toteuttaa varsinainen perehdytys yhdessä perehdytettävän ja muun työyhteisön kanssa sekä kantaa päävastuu perehdytettävästä. Perehdyttäjän ja työyhteisön rooleihin kuuluu myös palautteen anto. Perehdytettävän rooliin kuuluu oppimisen lisäksi verkostoituminen sekä lisäinformaation kerääminen. Muun työyhteisön tehtävänä on tukea perehdyttäjää sekä kannustaa ja antaa palautetta perehdytettävälle. (Etelä ym. 1997, 62-64.)

Lopuksi määritellään missä aikataulussa perehdytetyn tulisi omaksua annettu informaatio ja työpaikan kulttuuri, jotta voidaan mitata perehdytyksen onnistuneisuutta ja jatkotoimia, mikäli perehdytyksessä havaitaan ongelmia tai puutteita. Perehdytyksen toteutusvaiheeseen päästään, kun perehdytysohjelma on valmis. Perehdyttäjällä tulisi olla perehdyttämisestä selkeät ohjeet, jotta perehdyttäminen onnistuu ja uusi työntekijä pääsee nopeasti kiinni työntekoon. Perehdyttäjä voi olla esimies, kokeneempi työntekijä tai yrityksen ulkopuolinen perehdyttäjä, mutta vastuu perehdyttämisen toteutuksesta ja arvioinnista kuuluu aina esimiehelle. (Etelä ym. 1997, 65-66.)

5.5 Perehdyttämisprosessi

Vaikka perehdyttäminen hoidetaan yrityksissä "omalla tavalla", on tavoista löydettävissä yhtäläisyyksiä, joita ovat perehdyttämisen tavoitteellisuus ja suunnitelmallisuus, perehdyttämistyön ja -vastuiden jako, toimiva vuorovaikutus ja verkostoituminen,

kannustus ja tuki perehdytettävälle sekä perehdyttämisen seuranta. Perehdyttämipro-
sessi voidaan jakaa kolmeen osaan: alkuperehdytykseen, varsinaiseen perehdyttämi-
seen sekä palautteen antoon.

Perehdyttäminen alkaa jo työhönottovaiheessa. Alkuperehdytykseen kuuluu työnteki-
jän tietojen ja taitojen eli osaamisen selvittäminen. (Etelä ym. 1997, 59.) Koska tavoit-
teena on saada työntekijä sopeutumaan työympäristöön ja -tehtävään mahdollisimman
nopeasti, esitetään hänelle kysymyksiä, joiden perusteella annetaan tarvittava infor-
maatio.

Usein kysytyjä kysymyksiä ovat muun muassa:

- Mitä hän osaa tehdä, entä onko vastaavia töitä tehty aiemmin?
- Millaisen koulutuksen hän on saanut ja onko lisäkoulutukselle tarvetta?
- Mitä hän tietää yrityksestä entuudestaan?
- Miten hän tulee toimeen muiden henkilöiden kanssa?
- Persoonallisempia kysymyksiä, kuten esimerkiksi kyky sietää stressiä

Mahdollinen alan koulutus kertoo siitä, että perehdytyksen ei tarvitse alkaa aivan pe-
rusteista asti. Henkilön aktiivisuus tiedon etsimisessä hänen tullessaan uuteen työhön
kertoo henkilön innostuksesta ja panostuksesta, eli persoonallista itsensä 'peliin laitta-
mista'.

Nykyään yhä useammalla työntekijällä on alan ammatillinen koulutus, jolloin työnte-
kijälle tulisi kertoa kaikki olennainen työpaikasta, työyhteisöstä, sidosryhmistä ja siitä,
mitä häneltä odotetaan. Lisäksi perehdytyksessä tulisi ottaa huomioon myös tehtävien
itsenäisyys ja omatoimisuus. Perehdytettävän, myös iältään nuoren, omaa tietopohjaa
tulisi aina hyödyntää, sillä ihminen toimii ja tekee töitä sisäisten mallien kanssa. Ver-
taamalla opittavia asioita jo olemassa olevaan tietoon, pystyy perehdytettävä parem-
min hahmottamaan ja omaksumaan uuden informaation. Tätä opittua tietämystä voi-
daan tarvittaessa kehittää kouluttamalla yksilöä lisää. (Etelä ym. 1997, 58.) Työn ke-
hittämiseen liittyvien tavoitteiden asettaminen on mahdollista vasta sitten, kun halli-
taan riittävä määrä perusrutiineja. Näistä perusrutiineista käytetään nimitystä taidot.
Kun joudutaan selvittämään avoimia ongelmia, asettamaan itse tavoitteita ja hakemaan

menettelytapoja niiden saavuttamiseksi, on kysymys osaamisesta. (Etelä ym. 1997, 59.)

Perehdyttäminen sisältää välittömien työtehtävien ja arkipäivään liittyvien tavoitteiden lisäksi myös useita laajempia tavoitteita. Tietojen, taitojen ja osaamisen lisäksi perehdytyksessä pyritään välittämään organisaatiossa vallitsevia arvoja sekä ajattelu- että toimintamalleja. Uusi työntekijä tulee helpommin hyväksytyksi, kun hän tuntee ja hyväksyy organisaation kulttuurin ja toimintatavat. Yrityksen näkyvyys helpottaa otamaan selvää yrityksestä ja sen arvoista. Myös organisaation on helpompi hyväksyä uusi tulokas, kun uusi työntekijä omaksuu työpaikkansa tavat ja säännöt. Ristiriitaisuus, epäsäännöllisyys ja kohtuuttomuus romahduttavat organisaation kulttuurin, jolloin työntekijän on vaikea sitoutua työhönsä. (Etelä ym. 1997, 59.)

Perehdyttämisessä painotetaan usein liian yksipuolisesti yrityksen tavoitteita, strategiaa ja visiota. Itse perehdyttämisen tai organisoimisen miettiminen jää sen sijaan vähemmälle. Kuitenkin perehdyttämisen vaikutus perustuu sekä sen sisältöön, että siihen toimintatapaan, jolla organisaatioon tuleva henkilö otetaan vastaan. Perehdyttämisen perustavoitteena on auttaa tulijoita muuttamaan mahdollisimman pian yhteisön toimiviksi jäseniksi. Tässä ydintavoitteessa yhtyvät yksilön oppiminen, työn hallinta ja työyhteisöön sosiaalistuminen. (Ketola 2010, 22.)

Täydellistä työntekijää ei ole koskaan olemassa, sillä aina löytyy jotain täydennettävää tai päivitettävää. Palautteen antaminen perehdytettävälle on erittäin tärkeää työpaikkaan sopeutumisen ja työssä kehittymisen kannalta, "sillä ilman palautetta oppija ei pysty hyväksymään tekemiään tekojaan oikeiksi eikä korjaamaan tai parantamaan väärää tekojaan." (Etelä ym. 1997, 59).

Palaute tulisi antaa mahdollisimman pian suorituksen jälkeen, sillä silloin tekijä muistaa paremmin mitä oli tehnyt. Palautetta antaessa tekijän olisi myös oltava valmis kuuntelemaan, jotta annettava palaute menisi perille. Tähän vaikuttaa palautteen sisältö: sen tulee olla täsmällinen, aiheellinen ja sen on kohdistuttava tehtyyn työhön. Negatiivisen palautteen antamista ei tule välttää, mutta silloin on kiinnitettävä erityistä

huomiota palautteen rakentavuuteen, joka saadaan aikaiseksi myönteisyydellä ja kannustavuudella. (Etelä ym. 1997, 60.) "Tehdyistä virheistä voi oppia" (Etelä ym. 1997, 59) on hyvä mentaliteetti palautteenannossa.

Toinen syy antaa palautetta ripeästi liittyy työntekijän oppimiskykyyn ja mukautuvuuteen, sillä kun työtaito syntyy sattumalta kokemuksen sekä joskus yrityksen ja erehdyksen kautta, työntekijän on vaikea yksilöidä tapojensa syitä. Tämä vaikeuttaa tapojen muuttamista, vaikka uudet työmenetelmät ja -välineet helpottaisivat työtä. Epävarmuus työnteossa johtaa ohjeiden tarkkaan noudattamiseen, mistä saattaa olla harmia silloin kun työvälineet ja aineet ovat aikojen saatossa muuttuneet. (Etelä, Ahtimo & Kujala 1997, 59.)

5.6 Perehdytyksen seuranta ja kehitys

Lopuksi käydään läpi perehdytyksen onnistuneisuus, eli se kuinka hyvin työntekijä pystyy suorittamaan työnsä ja onko hän sopeutunut työympäristöönsä. Perehdytetyltä voidaan kysyä suoraan, kuinka perehdytyksessä on onnistuttu, mutta usein myös työpaikan muut jäsenet seuraavat kuinka perehdytetty "tottuu talon tavoille". Perehdyttämisessä organisaation uudistumiskykyä ja työntekijöiden sitoutumista edistetään tehokkaimmin kiinnittämällä erityistä huomiota kaikissa perehdyttämisen tilanteissa roolien selkiyttämiseen, uuteen työhön tulijaan tutustumiseen sekä yhteistyön rakentamiseen.

Perehdyttämisohjelmaa voidaan kehittää nähdyn, koetun ja kuullun ansiosta. Jos havaitaan ongelmia, kuten perehdytetyn tekemät virheet tai työpaikalle sopeutumattomuus, voidaan näihin asioihin puuttua tilanteeseen sopivalla tavalla. Perehdytettävää voidaan opastaa lisää tai hänet voidaan tarvittaessa siirtää muuhun työpisteeseen. Tällöin tulisi myös tarkistaa perehdytysohjeet ja tarpeen vaatiessa korjata niissä ilmenneet puutteet. (Etelä ym. 1997, 70.)

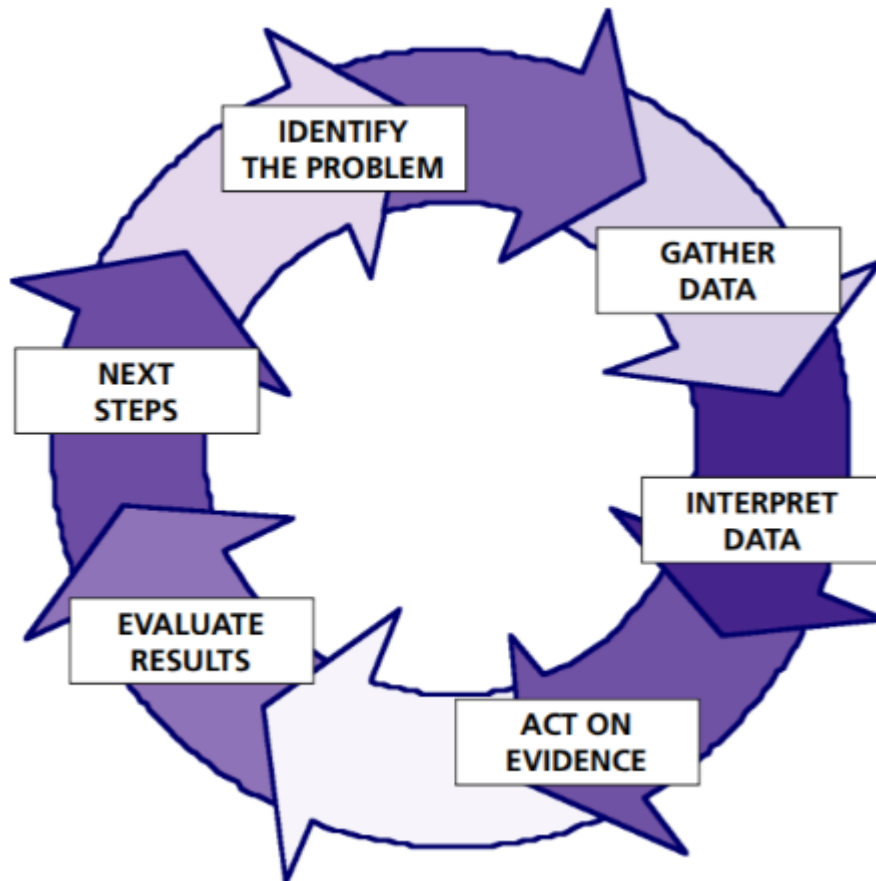
6 PROJEKTIN SUUNNITTELU JA TOTEUTUS

6.1 Projektin suunnittelu

Tutkimusmenetelmät ovat joko kvantitatiivisia eli määrällisiä tai laadullisia eli kvalitatiivisia aineiston hankinta- ja analyysivälineitä. Kvantitatiivisia menetelmiä käytetään selittämään jokin tilanne tai ilmiö laskennallisesti. Usein tämä tapahtuu tilastojen analysoinnilla, joiden perusteella tehdään johtopäätöksiä ja esitetään ehdotuksia. Kvalitatiivisilla menetelmillä pyritään selvittämään ilmiön merkitystä tai tarkoitusta sekä saamaan kokonaisvaltainen ja syvempi käsitys jostakin ilmiöstä. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että tutkija perehtyy tutkittavien henkilöiden näkökulmiin ja kokemuksiin sekä ilmiöön liittyviin ajatuksiin, tunteisiin ja vaikuttimiin. (Labaree, 2019).

Tämä projekti suoritetaan toimintatutkimuksena, joka on pääosin kvalitatiivisen tutkimuksen suuntaus, koska “tavoitteena on kehittää kohteena olevaa organisaatiota sekä sen toimintatapoja vaikuttamisen kautta”. Toimintatutkimuksessa on oleellista myös se, että tutkija itse osallistuu joissain määrin yrityksen toimintaan ja on vähintään mukana organisaation arkipäivässä saadakseen syvemmän käsityksen yrityksestä sekä yrityksen senhetkisestä tilanteesta. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Toimintatutkimuksen prosessiin (Kuva 6) kuuluu nykytilanteen kartoitus ja tutkimukseen vaikuttavien lähtökohtien selvitys. Kartoituksen pohjalta ideoidaan tutkimuksen toimintamalli eli vaikuttamisohjelma, johon on kirjattu vaikuttavat toimenpiteet eli niin sanotut interventiot (eng. interventions), joiden vaikutusta sitten seurataan ja havainnoidaan yrityksessä. Niin sanottu evaluaatio (eng. evaluation) merkitsee toiminnan vaikuttavuuden arviointia. Prosessin lopulla pyritään vaikuttamaan siihen, että tämä uusi, tapauskohtaisesti kehitetty toimintamalli juurtuisi kohteena olleeseen organisaatioon. Tätä vaihetta voidaan nimittää jälkihoidoksi, vaikka nimitys saattaa johtaa harhaan. On toivottavaa, että prosessi jatkuisi omavaraisena tutkimuksen tai sen tietyn vaiheen päätyttyä. (Ferrance 2000, 9). Toimintatutkimuksessa siis yhdistyy kohteen analyysi ja siihen vaikuttaminen.

Kuvio 6. Toimintatutkimusprosessi (Ferrance 2000).

6.2 Projektin toteutus

Tätä projektia lähestytään tapaus- tai case-tutkimuksena, sillä tässä tutkimuksessa annettavat ohjeet ja neuvot kohdistetaan kohdeorganisaatiolle. Tapaustutkimus voi olla sekä itse tutkimus, että tutkimustapa, tutkimusote tai tutkimusstrategia. Yleispätevää tai kattavaa määritelmää tapaustutkimuksesta on vaikea antaa, koska tapaustutkimuksia on erilaisia. Lisäksi tapaustutkimuksissa voidaan soveltaa erilaisia, sekä laadullisia että määrällisiä, aineistokeruu- ja analyysimetodeja, jotka usein riippuvat tutkittavasta kohteesta ja ongelmasta. (Heale & Twycross, 2018.)

Tämän työn tavoitteena on antaa kohdeorganisaatiolle ohjeita ja neuvoja siitä, miten siivousopasta (liite 1) voitaisiin hyödyntää perehdyttämisessä. Lisäksi on laadittu perehdytyslomake (liite 2), johon on kirjattu kaikki oleellinen perehdyttämisprosessista, ja jota organisaatio voi hyödyntää perehdyttämisen aikana. Tässä työssä käydään läpi siivousoppaan sisältö ja poimitaan tärkeimpiä perehdyttämisessä huomioon otettavia

asioita. Kyseinen siivousopas kymmenen luvun tuotos, jossa käsitellään seuraavia asioita:

- Puhtauden eli siivoamisen tärkeys
- Siivottavat alueet
- Pintamateriaalit
- Puhdistustapahtuma
- Lika ja sen eri tyypit
- Siivousaineiden hankinta, säilytys ja hävittäminen
- Käsikäyttöiset siivousvälineet
- Koneet ja laitteet
- Siivousjärjestykseen ja aikataulutukseen sekä vinkkejä lian kertymisen ehkäisemiseksi
- Kiinteistöhuoltajan ammatti ja koulutus

7 SIIVOUSOPPAAN HYÖDYNTÄMINEN PEREHDYTYKSESSÄ

7.1 Siivottavat alueet ja pintamateriaalit

Siivousoppaan ensimmäisessä eli johdantoluvussa käsitellään puhtautta eli liatto-
muutta ja sen muissa luvuissa käydään läpi, miten puhtaus saavutetaan. Tässä työssä
käydään seuraavaksi siivousoppaan luvut ja nostetaan esille ne asiat, joihin tulisi kiin-
nittää perehdytyksessä eniten huomiota. Aivan aluksi tulisi huomioida perehdytettävän
ikä ja sen mukana tullut kokemus. Toisin sanoen, toiselle joutuu selittämään enemmän
kuin jollekin toiselle. Kohteliaisuus ja kärsivällisyys ovat ominaisuuksia, jotka tulisi
muistaa perehdytyksessä, sillä toisen työn arvostaminen lähtee itse työn tekijän arvos-
tamisesta. Varsinkin nuoren työntekijän kanssa on uskottava siihen, että toinen oppii
ja osaa tehdä työnsä, sillä tämä motivoi nuorta työntekoon.

Siivousoppaan toisessa luvussa esitellään siivottavia alueita, sillä siivottaessa on oleel-
lista tietää missä ja mistä siivotaan, jotta työ osataan tehdä oikeassa paikassa. On erit-
tään harmillista kuluttaa aikaa sellaiseen, mitä ei ollut tarkoitus tehdä, siitä puhumatta-
kaan, että työmotivaatio kärsii turhautumisesta. Kaikkea ei rakennusten ulkopuolella

tarvitse siivota, vaan huomio tulisi kiinnittää piha-alueen siistiyteen, rakenteiden kuntoon ja kulkuteiden esteettömyyteen. Piha-alueella harmittomilta vaikuttavat roskat saattavat houkutella ei-toivottuja eläimiä, jotka pihalle tultuaan saattavat tutkia rakennusta ja mahdollisesti löytää tiensä talon sisälle. Rakennuksen ulkopintoja, esimerkiksi ikkunoita, siivotessa kannattaa tarkistaa, ettei talon rakenteissa ole vaurioita. Kaikki tiet ja kulkureitit tulisi pitää esteettöminä, jotta ihmiset pääsevät kulkemaan ja koneet sekä tavarat voidaan siirtää ilman ongelmia. Oli kyseessä minkäläinen huone tai tila tahansa, roskista ja irtotavarasta kannattaa huolehtia ensimmäiseksi, sillä pitämällä esineet ja roskat pois näköpiiristä saadaan aikaan siisti ja organisoidun näköinen ympäristö. Kun esineet ja huonekalut ovat omilla paikoillaan, ne usein löytyvät paremmin ja ovat poissa tieltä.

Siivousoppaan kolmannessa luvussa kerrotaan pintamateriaaleista, jotka on syytä tuntea sen vuoksi, että kukin materiaaleista reagoi eri tavoin eri siivoustapoihin ja pesuaineiden kemikaaleihin. Vaarana on, että siivottavan alueen pinta saattaa kovan hankaamisen tai pesuaineen vaikutuksesta kulua tai jopa syöpyä rikki. Rikki mennyt pinta päästää likaa kiinteistön rakenteisiin, jolloin rakenteet yleensä muuttuvat ajan saatossa käyttökelvottomiksi. Rakenteita ja pintoja voidaan eheyttää vain korjaamalla.

Pintamateriaaleja on paljon, ja teknologian kehittyessä niitä tulee lisää. Öljypohjaiset materiaalit on usein helppo pitää puhtana sen vuoksi, että ne hylkivät likaa ja vettä. Vaikka puiset materiaalit eroavat ulkonäöltään ja ominaisuuksiltaan, niiden kaikkien siivouksessa kannattaa ensisijaisesti käyttää kuivia menetelmiä. Usein puiset huonekalut on lakattu, joten ne ovat herkkiä syövyttävälle kemikaaleille. Lisäksi puumateriaali on pehmeää, joten tavaroiden tippumista ja raskaiden huonekalujen raahaamista tulisi välttää. Kivimateriaaleja on sekä pehmeitä että kovia vaihtoehtoja, mutta huokoisuutensa vuoksi ne eivät aina siedä märkiä menetelmiä. Joissain tapauksissa kivimateriaali voidaan suojata kiville tarkoitetulla suoja-aineella, jolloin niiden siivoaminen helpottuu.

Tekstiilimateriaaleista voidaan valmistaa kaikenlaista - aina tavaroista lattiamateriaaleihin. Osa tekstiileistä imee itseensä vettä, mikä on sekä hyvä että huono asia. Tekstiilin imukyky on hyvä silloin, kun niitä voidaan käyttää siivouksessa pölyn keräämiseen ja veden tai pesuaineliuoksen kuljettamiseen tahran päälle. Huonoa se on silloin,

kun tekstiilin pitäisi saada kuivaksi eikä sitä syystä tai toisesta voi ripustaa kuivumaan. Metallin on kestävä materiaali, mutta sen ominaisuuksiin kuuluu myös valon heijastus sen pinnalta, jolloin kaikki lika, esimerkiksi sormenjäljet, näkyvät helposti. Kumi on muovin lailla monikäyttöinen, mutta kumin päällä oleva vesi tekee tästä materiaalista liukkaan ja vaarallisen kävellä päällä. Uusimmat tulokkaat ovat korkki ja vinylikorkki, jotka ovat kestäviä, miellyttäviä ja helppo pitää puhtaana.

7.2 Puhdistustapahtuma ja lika

Neljännessä luvussa kerrotaan ylläpitosiivouksen ja perussiivouksen erot, jotka on myös tässä työssä mainittu. Tämän jälkeen kerrotaan siivoustapahtuman neljästä tekijästä, joita ovat kemia, mekaniikka, lämpötila sekä aika. Näiden tekijöiden yhteissumma vaikuttaa siivouksen lopputulokseen, jolloin jotain tekijää muuttamalla päästään erilaisiin tuloksiin. Kemia vaikuttaa siihen, kuinka hyvin lika lähtee. Usein pelkkä vesi (joka jo itsessään on liuotin) riittää lian poistamiseen, mutta joskus pesuaine (joka perustuu saippuan ominaisuuksiin) helpottaa lian irtoamista. Seuraavaksi likaan vaikuttaa siivouksessa käytettävä mekaniikka: usein lian poistaminen on helppoa, mutta pinttynyt lika vaatii usein hankaamista, ennen kuin se viimein irrottaa otteensa materiaalin pinnasta. Seuraavaksi kiinnitetään huomio ilman ja veden lämpötilaan. Kylmä ilma kylmettää veden, ja huonosti pukeutuneen siivoojan, jolloin peseminen hankaloituu. Kun taas liian kuumassa alkavat nesteet haihtua ja sen mukana pääsevät kemikaalit ilman kautta mahdollisesti hengitykseen. Siivoamiseen voi vierähtää yllättävän paljon aikaa, joten siihen kannattaa valmistautua kunnolla. Puhdistukseen käytettävää aikaa voidaan lyhentää, kun tilojen siisteyttä pidetään jatkuvasti yllä. Toisin sanoen, puuttamalla jatkuvasti tilojen siisteyteen vaikutetaan myös niiden puhtauteen.

Viidennessä luvussa käsitellään likaa ja sen eri tyyppisiä, sillä likaa esiintyy monella tavalla ja monessa muodossa. Irtolika on nimensä mukaisesti irrallista likaa, esimerkiksi pölyä, joka on helppo siivota. Jätteet lajitellaan ja kierrätetään niissä käytettyjen raaka-aineiden mukaan bio-, metalli-, paperi-, polttokelpoisiin ja vaarallisiin jätteisiin, kartonki-, lasi- ja muovipakkauksiin sekä sähkölaitteisiin. Kiinnittynyt lika taas on pintaan tarttunutta, kuivunutta tai nihkeää likaa, jonka poistamiseen vaaditaan vähän enemmän vaivaa. Pinttynyt lika ei välttämättä koskaan lähde pois. Tahra on kostea

likaa, esimerkiksi kaatunutta mehua, joka on helpompi siivota saman tien pois ennen kuin se ehtii kuivua. Eritetahra on ihmisestä tai eläimestä peräisin oleva nestemäinen tai kuiva erite, jota on esimerkiksi veri. Mikrobilika, joka lajitellaan bakteereihin, viruksiin, hiivoihin ja homesieniin, on usein ihmissilmälle näkymätöntä likaa ja biofilmi on näiden mikrobien ympärilleen muodostamaa kalvoa. Koska ne eivät siedä liian kuumaa tai kylmää, niistä pääsee eroon pakastamalla tai yli 60 asteessa pesussa. Joissain tapauksissa puhdistukseen on käytettävä desinfioivaa pesuainetta. Lisäksi kannattaa kiinnittää huomio kosteiden tilojen, kuten esimerkiksi pesutilojen, tuuletukseen tai ilmanvaihtoon, sillä homeet ovat sieniä ja ne tarvitsevat elääkseen kosteutta.

Lisäksi on tuholaiseläimiä, joita löytyy ötököistä eläimiin, esimerkiksi muurahaiset ja rotat. Jos tuholaisia ilmestyy sisätiloihin, voidaan ne hävittää joko luonnollisilla tai kemiallisilla menetelmillä - esimerkiksi sitruunamehu tehoaa muurahaisiin, sillä sitruunan sisältämä kemia sekoittaa muurahaisen jättämät kemikaalipolut, joiden avulla lähes sokeat muurahaiset navigoivat pesän ja ruuanlähteen välillä. Toinen tärkeä asia on huomata, että tuholaiset usein pääsevät rakennusten sisälle jostain kautta, joten kiinteistön rakenteet kannattaa käydä varmuuden vuoksi läpi, jotta uusilta sisään tunkeutujilta voitaisiin välttyä.

7.3 Siivoustarvikkeet

Kuudes luku käsittelee siivousaineita sekä niiden hankintaa, säilytystä ja hävittämistä. Siivousaineet koostuvat kemikaaleista, joilla on monenlaisia ominaisuuksia. Ne perustuvat tensideihin, joista vanhin on saippua ja jotka jaetaan neljään ryhmään. Anioniset tensidit vaahtoavat ja tehoavat hyvin hiukkaslikaan. Ioniset tensidit vaahtoavat vähemmän, mutta sietävät paremmin veden kovuutta sekä emuloivat rasvaa tehokkaammin. Kationisia tensidejä käytetään muun muassa happamissa eli syövyttävissä sekä desinfioivissa siivousaineissa. Useimmat kationiset tensidit ovat ammoniakkin johdannaisia eli kvatteja, jotka yksinään käytettyinä ovat pesuteholtaan heikkoja, joten niitä yhdistetään ionisten tensidien kanssa. Amfoteeristen tensidien tehoon vaikuttaa pesuliuoksen pH, jonka happamuus muuntaa tensidit kationisiksi ja emäksisyys taas anionisiksi. Niitä käytetään erikoispuhdistusaineissa sekä henkilökohtaiseen hygieniaan tarkoitetuissa pesuaineissa.

pH-arvo kuvaa aineen happamuutta ja luku seitsemän kertoo, että aine on neutraali. Mitä pienempi luku, sen happamampi aine, kun taas suurempi luku kertoo aineen emäksisyydestä. Happamat siivousaineet tehoavat hyvin saostumiin, kuten kalkin- ja ruosteenpoistoon. Emäksiset siivousaineet ovat kaikkein yleisempiä puhdistusaineita, mutta ne tehoavat myös rasva- ja öljylikoihin. Siivousaineiden kanssa on syytä muistaa, että pinnan pH-arvo tulee aina palauttaa mahdollisemman neutraaliksi, eli pesty alue tulee jälkikäteen huuhdella hyvin.

Liuottimista puhdas vesi on kaikkein yleisin, mutta pesuaineista puhuttaessa liuottimella tarkoitetaan kuitenkin orgaanisia hiilivetyjä, joista yleisin on etanoli, mikä kuuluu alkoholeihin. Alkoholipitoiset pesuaineet tehoavat hyvin rasvaan, tussi- ja huulipunajälkiin sekä niitä käytetään ikkunan- ja peilipesuaineissa. Liuotusbensiinit ovat haihtuvia liuotteita, jotka voivat olla alifaattisia (avoketjuisia) tai aromaattisia (rengasrakenteisia). Näiden kanssa tulee ehdottomasti muistaa se, että mitä aromaattisempi aine on, sitä helpommin se haihtuu ilmaan ja on siten terveydelle vaarallista. Desinfioivat pesuaineet ovat haitallisia ympäristölle, sillä ne hajottavat eliöiden solukalvoa. Samanaikaisesti juuri tätä ominaisuutta hyödynnetään korkean hygienian tiloissa, joissa käsitellään esimerkiksi elintarvikkeita tai sairaita, joten haitallisista mikrobeista halutaan eroon. Yleisin desinfioiva aine on kloori. Sillä on valkaiseva ominaisuus, joten sen käytön kanssa on oltava huolellinen. Klooripitoisia pesuaineita tulee aina käsitellä kylmillä menetelmillä, sillä vedestä haihtunut kloori on vaaraksi terveydelle, eikä sitä tule koskaan yhdistää happaman aineen kanssa, sillä tuloksena syntynyt kaasu saattaa lamaannuttaa hengityksen. Muita siivousaineissa käytettäviä aineiden tarkoituksena on muuttaa pesuaineen väriä tai hajua käytön helpottamiseksi.

Pesuaineisiin ja niiden käyttöön tulee kiinnittää erityistä huomiota ja varovaisuutta. Vaikka useimmat pesuaineet ovat ostettavissa päivittäistavarakaupan hyllyltä, ne saattavat sisältää voimakkaitakin kemikaaleja. Tästä syystä tuotteissa on oltava tarvittava informaatio aineen ominaisuuksista, mikä löytyy usein tekstinä, mutta myös piktogrammeja voi esiintyä. Piktogrammit ovat kuvia, joilla kuvataan tuotteen käyttöaluetta, -menetelmää tai muuta tarkoitusta, kuten desinfiointimerkki ja varoitukset.

Yleispuuaineita voidaan nimensä mukaisesti käyttää lähes kaikkialla miltei päivittäin. Poistoaineet on suunniteltu poistamaan tiettyjä aineita, esimerkiksi rasvaa tai vahaa. Suoja- ja hoitoaineilla pyritään nimensä mukaisesti suojaamaan ja hoitamaan pintoja, kuten edellä mainitut puu- ja kiviaineet. Muilla aineilla taas vaikutetaan pesuaineiden ominaisuuksiin, esimerkiksi vaahdonestoaineella vaikutetaan aineen vaahtoavuuteen, jolloin sitä voidaan käyttää koneissa. Viallisesta tuotteesta on ilmoitettava sitä myyvälle yritykselle esimerkiksi silloin, kun tuote ei toimii ei toivotulla tavalla, jotta kyseinen tuote tai sen erä voidaan vetää pois markkinoilta. Ilmoittaja voi saada tekemästään palveluksesta yritykseltä korvauksen, puhumattakaan siitä, kuinka moni muu säästyy vahingolta ja vaivalta, kun viallinen tuote ei ole saatavilla.

Siivousaineiden säilytyksessä on muistettava kiinnittää huomio varaston lämpötilaan ja kosteuteen, jotta tuote säilyttäisi ominaisuutensa mahdollisimman pitkään. Lisäksi pesuaineet on pidettävä lasten ja lemmikkien ulottumattomissa, jotta pesuaineiden sisältämät tuoksut ja värit saattavat toimia houkuttimina aineen syömiselle, jolloin seurauksena saattaa olla myrkytys. Siivousaineet tulisi myös säilyttää niiden alkuperäisessä pakkauksessa pakkausmerkintöjen takia sekä siksi, että merkitsemättömän pakkauksen sisältö saattaa unohtua, jolloin vahingon riski kasvaa. Siivousaineilla on usein vuoden tai puolentoista vuoden käyttöikä, jonka jälkeen pesuaine tulee hävittää asianmukaisesti. Pesuaineiden hävittäminen toimii samoin, kuin muidenkin kemikaalien kanssa kuuluu toimia eli ne tulisi aina viedä jäteasemalle.

Seitsemäs luku on omistettu käsikäyttöisille siivousmenetelmille, joista tärkeimmät ovat siivouspyyhkeet, mopit, pesimet sekä välinevarret. Siivouspyyhkeitä on tehty monesta materiaaleista, joista yleisin on puuvilla imukykynsä takia. Liinoja löytyy monen värisiä, jolloin voidaan sopia siitä, mikä väri käy mihinkin kohteeseen, sillä harva meistä haluaa tehdä ruokaa pinnalla, jolla on koskettu samalla liinalla, jolla on aiemmin pesty wc-istuin. Moppeja on kahdenlaisia, joista toista, tarrallista versiota, on helppompi käyttää märkään pesuun, kun taas lankamoppia tulisi käyttää kuiviin tai korkeintaan nihkeisiin menetelmiin, sillä lankamopin useat karvat voivat imeä paljon nestettä tehden siitä painavan käyttöä. Hankaavien pesimien teho perustuu karheuteen, jolloin likaa ikään kuin raaputetaan irti pinnasta, mistä syystä ne sopivat täydellisesti

kiinnittyneen lian poistamiseen, mutta niiden kanssa on varottava pinnan naarmuuntumista. Hankaavia pesimiä käytetään pinttyneiden ja kiinnittyneiden likojen poistoon ja niiden karkeus kertoo siitä, kuinka tehokkaita ne ovat.

Lisäksi oppaassa mainitaan monia muita tarvikkeita, joista on apua siivouksessa tai siihen valmistautumisessa. Ikkunankuivaimet ja –pesimet on suunniteltu ikkunoiden puhtaana pitoon, mutta ne sopivat myös peileille. Pölyhuiskalla pääsee kätevästi huonekalujen, koneiden ja laitteiden väliin jääviin koloihin, jonne pölyä usein kerääntyy. Raapoilla saadaan irti niin purukumit kuin myös muut kovettumat. Välinevarsilla päästään käsiksi kaukana oleviin kohteisiin, jolloin vältetään lihasten kipeytyminen liiallisen jännittämisen seurauksena. Tikkailla taas pääsee lähemmäs kohdetta, kuten katosta riippuvaan lamppuun. Lattiakaivoissa ja lavuaareissa kannattaa käyttää jonkinlaista suodatinta estämään roskien ja hiusten joutumista viemäriin, jotta viemäri ei tukkeutuisi. Lisäksi ne on helppo irrottaa ja putsata tai vaihtaa uuteen. Välineenpuhdistajilla pidetään huolta siivousvälineiden kunnosta. On turha odottaa siivouksen tuottavan puhdasta jälkeä, jos käytössä olevat välineet ovat ennestään likaisia. Siivousvaunuissa kulkevat mukana kaikki tarvittava, kun kannettavaa on paljon.

Kahdeksas luku on omistettu koneille ja laitteille, joilla mekaanista siivoustyötä saadaan kevennettyä ja nopeutettua. Lattiapinnan huoltoon on kaikkein eniten laitteita, koska lattiapinta-alaa on niin runsaasti. Laitteita on sekä kuiviin (imurit ja moppauskoneet) että kosteisiin ja märkiin menetelmiin (märkä- ja yhdistelmäpesukoneet). Lattiamattojen pesuun on olemassa painepesukoneita, jotta lattia saadaan pestyä ja imuroitua samanaikaisesti, jolloin lattian ei pitäisi jäädä liian kosteaksi. Höyrypesukoneella hoidetaan ja huolletaan tekstiilejä. Korkeiden ikkunoiden pesuun on kehitetty laitteita, joiden toiminta perustuu kahden putkilon suodatinjärjestelmään.

7.4 Siivousoppaan yhteenveto ja loppusanat

Yhdeksännessä luvussa kuvataan siivousjärjestys, aikataulutus sekä muuta huomioitavaa. Kun siivottavaa on paljon kannattaa päättää siivousjärjestyksestä. Ensin tulisi määritellä siivouksen tarve, johon kuuluu myös se, tarvitseeko tavaroita tai huonekaluja siirtää, sillä siivous tulisi aina aloittaa esineiden ja huonekalujen järjestämisellä,

jotta siivottavaan alueeseen pääsee mahdollisimman helposti käsiksi. Usein toistuvassa yleissiivouksessa kannattaa tavarat palauttaa niiden omille paikoilleen, kun taas perussiivouksessa voidaan tarvittaessa joutua siirtämään huonekaluja väliaikaisesti pois tieltä.

Sen jälkeen varataan valmiiksi kaikki tarvittavat välineet. Siivouksessa tulisi ensisijaisesti käyttää kuivia menetelmiä, sen jälkeen pelkkää vettä ja vain tarvittaessa pesuainetta. Tällä vältetään mikrobien immunitetin parantuminen, mistä johtuen pesuaineista on kehitettävä entistä voimakkaampia sekä luonnolle ja ympäristölle haitallisia. Pesuaineliuos kannattaa tehdä valmiiksi ennen siivousta ja kastaa siihen pesussa käytettävät liinat. Tämä pesuvesi voidaan pitää puhtaana, jos käytössä on toinen ämpäri liinan huuhtelua varten. Toinen vaihtoehto on likaantuneen liinan vaihtaminen puhtaan, jotta voidaan varmistaa siivousjäljen olevan mahdollisimman puhtas. Hanskoja olisi hyvä käyttää - varsinkin silloin, kun pesuaine sisältää voimakkaita kemikaaleja.

Hyvänä sääntönä kannattaa pitää sitä, että tila siivotaan ylhäältä alas, sillä vetovoima saa kaiken ennen pitkää putoamaan alas. Jotta välttyttäisiin pölyn leijumiselta, kannattaa taso pyyhkiä nihkeällä liinalla, jolloin pöly jää pysyvämmiin kiinni liinaan ja ilma pysyisi mahdollisimman pölyttömänä. Nenän eteen kiedottu liina tai huivi estää tehokkaasti pölyn ajautumasta sieraimiin. Ennen vanhaa ikkunat tehtiin siten, ettei niissä ollut omaa kahvaa, vaan ikkunat lukittiin irtokahvalla, joten sellainen kannattaa ottaa varoiksi mukaan. Julkisissa rakennuksissa on usein automaattisia telineitä ja laitteita käsipapereille, joiden avaamiseksi tarvitaan avainta, jonka malli riippuu valmistajasta.

Muut siivoukseen liittyvät toimet ovat ennaltaehkäiseviä. Jos ulko-oven eteen laittaa maton, johon voi pyyhkiä kengät, ei rakennuksen sisätiloihin kantaudu niin paljon likaa. Järjestystä voi pitää yllä myös laittamalla tavarat käytön jälkeen niiden omille paikoille. Näin ne ovat pois tieltä ja niiden luulisi löytyvän helpommin. Ylimääräisistä tavaroista on hyvä myös hankiutua eroon, sillä laajojen pinta-alojen siivoaminen on helpompaa, kuin esineiden. Lisäksi huoneessa on enemmän tilaa tehdä töitä. Kalusteiden jalkoihin voi asentaa pehmeät tarrat, jolloin huonekalujen siirto ei vahingossa naarmuta lattiaa.

Kymmenennessä luvussa esitellään siivouspalvelualaa ja sen ammattilaisia, työtehtäviä sekä mahdollisuuksista kouluttautua alalle - opas on tehty Työpajan tarpeisiin, joista yksi oli saada nuoret kiinnostumaan siivouspalvelualasta. Siivouspalvelualan työntekijöistä ei ole ainoastaan pulaa Rauman Kaupungilla, vaan lähes kaikki alan yritykset hakevat jatkuvasti uusia työntekijöitä, sillä ala on fyysisesti raskas ja monen mielestä likainen. Laitteiden ja koneiden avulla siivouksesta ollaan tekemässä entistä helpompaa ja kevyempää ja työn luonteen takia siivottavaa eli töitä varmasti riittää. Lisäksi kohteita on monenlaisia – aina yksityisistä asunnoista ja yrityksistä julkisiin rakennuksiin – jolloin siivoustyön aikataulusta voi saada itselleen hyvinkin joustavan.

8 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

8.1 Yhteenveto

Tässä työssä ei olisi voinut käyttää muuta kuin toiminnallista tutkimusta, sillä tavoitteena oli luoda ohjeita ja neuvoja Rauman Nuorten työpajalla perustuen tekemääni siivousoppaaseen. Kuitenkin, toisessa seminaarissa joku totesi, että tämä työ olisi ollut paremmin toteutettavissa, jos opinnäytetyön tuloksena olisi ollut siivousopas. Päädyin lopulta siihen ajatukseen, että silloin tämä opinnäytetyö olisi painottunut enemmän oppaan tekemiseen kuin perehdyttämiseen - mahdollisesti perehdyttäminen olisi rajautunut kokonaan pois.

Moni tässä työssä käytetyistä lähteistä olivat vanhoja, sillä lähes kaikki tuoreet siivousalaan ja perehdyttämiseen liittyvät kirjalliset lähteet ovat lähinnä uusintapainoksia tai opinnäytetöitä. Vanhat lähteet on jätetty tähän työhön sen varalta, jos uusintapainoksiin on tehty sellaisia muutoksia, jotka vaikuttavat sivunumeroihin, jolloin vanhasta painoksesta saamani sivunumero ei enää täsmää, jos tietoa haetaan uusintapainoksesta.

Tässä opinnäytetyössä opittiin, että siivouspalveluala on alati kehittyvä ja monipuolinen ala, sillä asiakkaiden tarpeet ja siten vaatimukset muuttuvat jatkuvasti. Oikean sii-

vousmenetelmän valitseminen on ensisijaisen tärkeää kiinteistön kunnan ylläpitämisessä, sillä väärin huollettuna kiinteistön käyttö muuttuu epämiellyttäväksi tai jopa hengelle vaaralliseksi. Ongelmaksi kuitenkin muodostuu kaikkien erilaisten materiaalien, pesuaineiden, koneiden ja laitteiden käytön ymmärtäminen, jolloin näihin asioihin perehtyvät usein vain alan ammattilaiset.

Oppaasta opimme sen, että oppaan tehtävä on opettaa ja opastaa – oli kyseessä sitten suuntaa osoittava tienviitta, opastava henkilö tai kirjallinen opas. Kommunikointi on viestittämistä, ja oppaan kirjoittamisessa tärkeintä onkin se, että lukija pystyy ymmärtämään lukemaansa. Nuorten työpajalle tehty siivousopas onkin kirjoitettu siten, että se sisältää mahdollisimman paljon tietoa, mutta suhteellisen yksinkertaisessa muodossa, jotta sitä ei ole raskasta lukea. Oppaassa ei kuitenkaan ole ainuttakaan kuvaa katkomassa lukukokemusta, mikä saattaa tehdä oppaan lukemisesta sittenkin raskaan. Asiat on kuitenkin hyvin selitetty ja havainnollistettu, jolloin tiedon etsiminen mahdollisesti helpottuu.

Perehdytyksen antamisesta työntekijälle on määrätty Suomen laissa, jotta työntekijät voisivat tehdä töitä mahdollisimman turvallisissa olosuhteissa. On kuitenkin yrityksen itsensä kannalta edullisempaa ja kannattavampaa opastaa työntekijä työhön vahinkojen minimoimiseksi ja työntekijän tehokkuuden kehittämiseksi. Perehdyttämisessä työntekijä opastetaan työpaikkaan, työntekijöihin, työpaikan käytäntöihin, kulttuuriin ja arvoihin sekä itse työhön. Perehdytyksen suunnittelu lähtee perehdyttämisen tarpeesta: mitä uudelta työntekijältä haetaan. Uusi työntekijä voi olla pelkkä määräaikainen tuuraaja tai lopullinen lisäys yrityksen osaamisalueisiin. Yrityksessä työntekijä voi hallita joko yhtä tai useampaa osaamisaluetta, mutta usein useamman osaamisalueen hallinta heikentää perehtyneisyyttä, siinä missä yksilöityminen usein vaatii ulkopuolista osaamista tai yrityksen toimintakyvyn riskeeraamista.

Lisäksi tästä projektista voimme oppia, että toimiva perehdyttämisprosessi vaikuttaa oleellisesti perehdyttämisen onnistumiseen. Alkuperehdytys on usein tilanne, jossa potentiaalista uutta työntekijää haastatellaan työpaikkaa varten, ja jonka aikana kartoitetaan työntekijän tiedot, taidot ja osaaminen. Kun perehdytys on suunniteltu ja toteutettu oikein, on perehdyttävän helpompi sopeutua omaan rooliinsa työpaikassa, ke-

hittyä tuottavaksi tiimijäseneksi sekä omaksua yrityksen arvot ja toimintatavat. Palautteen avulla kommunikoidaan perehdytyksen onnistumiset tai epäonnistumiset, jolloin perehdyttämissuunnitelmia tai itse perehdyttämistä voidaan kehittää.

Moni tulee toimeen siivousohjeilla, jotka on opittu omilta vanhemmilta tai muilta tultailta. Nämä ohjeet ja tavat saattavat kuitenkin olla vanhentuneita tai epäkäytännöllisiä, sillä rakennusmateriaaleja kehitetään jatkuvasti vastaamaan muuttuvia tarpeita. Ja materiaalien muuttuessa kehittyvät myös siivousaineet, -välineet, -koneet ja -laitteet. Markkinoille tulee jatkuvasti uusia tuotteita helpottamaan siivoamista, jolloin on yhä vaikeampi tietää, mikä sopii milloin mihinkin. Tästä syystä uskon tämän opinnäytetyön auttavan siivousoppaan ymmärtämistä, sillä siivousopas on täynnä tiivistettyä tietoa.

8.2 Johtopäätökset

Nuoret työntekijät ovat ikänsä vuoksi usein kokemattomia ja tiedottomia, joten heidän perehdyttämisensä on erityisen tärkeää, jotta he oppisivat oikeat tavat toimia ja pystyisivät työskentelemään itsenäisesti. Mikään tuskin tuntuu sen paremmalta kuin se, että on onnistunut jossain, ja siivoustyössä oman jälkensä näkee usein välittömästi. Perehdyttäminen kannattaakin suunnitella tarkoin ja huolella, jotta uudesta työntekijästä saataisiin mahdollisimman nopeasti tuottava työntekijä, joka on luotettava, sillä hän on omaksunut työpaikan kulttuurin ja toimintatavat sekä hänet on otettu osaksi työyhteisöä. Lisäksi kun kaikki sujuu, työntekijä on motivoitunut tekemään työnsä.

Perehdyttämissuunnitelma on hyvä olla olemassa, sillä sille on listattu asioita, jotka yritys haluaa kertoa uudelle työntekijälle. Se toimii sekä muisti- että tarkistuslistana, jotta kaikki oleellinen muistetaan kertoa. Lisäksi siitä nähdään, jos jokin on jäänyt tekemättä, mistä voidaan päätellä missä perehdytyksessä on menty vikaan.

Yrityksen kannattaa hyödyntää jo potentiaalisen työntekijään käytetty aika hyväksi, sillä tässä tilanteessa yleensä kartoitetaan tulevan työntekijän potentiaali yritykselle, samoin kuin mahdolliset uhat. Perehdytykseen menee usein aikaa, jonka esimies tai joku työntekijöistä uhraa sen edestä, että tämä tekisi omia töitään. Uusi työntekijä on

siis investointi, samoin kuin uuden kalliin koneen hankinta - päätös hankinnasta ei tulisi olla kevyt, sillä uudella työntekijällä saattaa olla potentiaalia parantaa yrityksen kilpailukykyä. Jos uusi työntekijä onkin epäsopeva työhön, joudutaan rekrytointi aloittaa uudestaan, mihin menee lisää aikaa ja vaivaa.

9 LOPPUSANAT

Tämän työn tuotoksena saatiin aikaiseksi teoriatietoa oppaan merkityksestä, opaskirjan kirjoittamisesta ja asiaa perehdyttämisestä. Lisäksi projektin tutkintaosiossa tavoitteena oli kehittää Rauman Nuorten työpajalle perehdytysohjeita ja -neuvoja, jotka perustuivat jo kirjoitettuun siivousoppaaseen. Tästä tuloksena syntyi perehdyttämislomake (liite 2).

Olin innoissani aloittaessani tämän projektin, mutta ajan kuluessa innostus lopahti. Kirjoittamisen aloittamisessa oli aina omat vaikeutensa, mutta kirjoittamista saattoi jatkua tuntikausilla ennen kuin se oli lopetettava väsymyksen takia. Ongelmaksi kuitenkin muodostui projektin jatkaminen, vaikka kirjoittamisesta olisi kulunut vain muutama päivä. Saattoi olla, että kirjoittaminen olisi pitänyt jakaa useammaksi pienemmäksi osuudeksi, eikä koko päivän kestäväksi maratoniksi. Lisäksi taipumukseni jättää asioiden tekeminen mahdollisimman viime hetkeen aiheutti sekin ongelmia: työ saatiin päätökseen vasta vuosi siitä, kun se jo olisi pitänyt olla valmis. Tähän vaikuttivat varsinkin seminaarien pitäminen, sillä pitkäaikainen stressi aiheutti esiintymistilanteissa paniikkia, jolloin aivot eivät yksinkertaisesti halunneet tehdä yhteistyötä. Nuorten työpajan yhteyshenkilö oli siivousoppaaseen tyytyväinen. Tutkittavaksi jää miten siellä reagoidaan tähän opinnäytetyöhön.

Tämän opinnäytetyön jatkoprojektina voisi tutkia kuinka usein case-organisaatio on osannut hyödyntää niin siivousopasta kuin myös tähän työhön laadittuja ohjeita ja neuvoja sekä miten nuoret ovat ottaneet vastaan siivousoppaasta saatavan informaation. Olisi myös mielenkiintoista tietää pitääkö aiemmin tekemäni havainto paikkansa:

kuinka usein yritykset hakevat alalla jo työskennellyttä ammattilaista uuden työntekijän sijaan? Vastavalmistuneiden puolustukseksi voisi sanoa, että aivan viime aikoina on yrityksissä otettu huomioon myös harjoittelijat ja alan opiskelijat.

LÄHTEET

- Anttila, P. 'Tutkimisen taito ja tiedon hankinta'. Metodix. 17.5.2014. 4.6.2019. <https://metodix.fi/2014/05/17/anttila-pirkko-tutkimisen-taito-ja-tiedon-hankinta/#6.1%20K%C3%A4sitteellist%C3%A4minen>
- Asetus nuorten työntekijöiden suojelusta 128/2002 muutoksineen
- Aton Oy:n www-sivut. 2019. Viitattu 22.5.2019. <https://www.aton.fi/palvelut/yllapitosiivous-perussiivous>
- Etelä, K. Ahtimo, E. & Kujala, T. 1997. Siivoustyön johdon käsikirja. Helsinki: Siivoussektori
- Ferrance, E. 2000. Action Research. Brown University. Viitattu: 10.5.2019. https://www.brown.edu/academics/education-alliance/sites/brown.edu/academics/education-alliance/files/publications/act_research.pdf
- Heale, R. & Twycross, A. 2018. Evid Based Nurs volume 18. Viitattu: 13.5.2019. <https://ebn.bmj.com/content/ebnurs/21/1/7.full.pdf>
- Heikkilä, T. Aaltonen, H. & Valkosalo, T. 2010. Siivoustyön käsikirja. Helsinki: Siivoussektori
- Helsilä, M. 2002. Käytännön henkilöstötyö. Tampere: Tammer-paino
- Kangas, P. & Hämäläinen, J. 2007. Perehdytyksen suunnittelu ja toteutus. Työturvallisuuskeskus
- Ketola, H. 2010. Tulokkaasta tuottavaksi asiantuntijaksi. Jyväskylän Yliopisto. Väitöskirja. Jyväskylän yliopisto, Studies in Business and economics 92. Viitattu: 4/2018. <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/24954/9789513940157.pdf>
- Korpela, J. Akuperäinen kirjoitus 1996. Muokattu vuosina 2002, 2012 ja 2017. Ohjeen kirjoittaminen. Viitattu 4/2018. <http://www.jkorpela.fi/kirj/7.7.html>
- Kotimaisten kielten keskuksen www-sivut. 2019. Viitattu 10.1.2019. <https://www.kielitoimistonanikirja.fi>
- Labaree, R. Päivitetty 2019. Organizing Your Social Sciences Research Paper: Purpose of Guide. University of Southern California. Viitattu: 13.5.2019. <https://libguides.usc.edu/writingguide/casestudy>
- Lahden ammattikorkeakoulun julkaisu. 2007. Hyvä perehdytys –opas. Lahden ammattikorkeakoulu. Lahti: Esa Print Oy. Viitattu 8.4.2019. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/133008/LAMK_2007_B_4.pdf?sequence=4
- Laki nuorista työntekijöistä 19.11.1993/998 ja 405/2004 muutoksineen

Laki työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta 20.1.2006/44 muutoksineen

Nuorisotakuun www-sivut. 2019. Viitattu: 13.5.2019. <https://nuorisotakuu.fi/etusivu>

Pelastustoimiasetus 857/1999 muutoksineen

Pääkkönen, I. & Varis, M. 2000. Kriittinen lukutaito. Tampere: Tammer-paino

Nuorten Rauman www-sivut. 2018. Viitattu 12/2018. <https://www.nuorten-rauma.fi/nuorisopalvelut/nuorten-tyopaja>

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu: 13.5.2019. <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus>

Starrin, B., Larsson, G., Dahlgren, L & Styrborn, S. 1991. Från upptäckt till presentation. Om kvalitativ metod och teorigeniering på empirisk grund. Lund: Studentlitteratur.

TE-palvelujen www-sivut. 2018. Viitattu 26.3.2018. <http://www.ammattinetti.fi/ammattialat/detail/20/4192afcac0315a8d006e141d33489373>

TE-palvelujen www-sivut. 2018. Viitattu 10.12.2018. <http://www.ammattinetti.fi/ammattialat/detail/20/416ac542c0315a8d01a0b907e7389c15;jsessionid=A645DE30CD2F2100A958ABD6A16C90DD>

Tilastokeskuksen www-sivut. 2019. Viitattu 10.5.2019. https://www.stat.fi/tup/suoluk/suoluk_yritykset.html

Työturvallisuuslaki 2.8.2002/738 muutoksineen

SIIVOUSOPAS

SIIVOUSOPAS

Paula Eeva

2017

SISÄLLYSLUETTELO

1 JOHDANTO

2 SIIVOTTAVAT ALUEET

2.1 Ulkotilat

2.1.1 Puistot

2.1.2 Kulkureitit

2.1.3 Portaat sekä kaiteet ja käsijohde

2.1.4 Rakennukset

2.2 Sisätilat

2.2.1 Asunto

2.2.2 Työpaikka

2.2.3 Ulkoiset varastotilat

3 PINTAMATERIAALIT

3.1 Öljypohjaiset materiaalit

3.2 Puiset materiaalit

3.3 Kivipohjaiset materiaalit

3.4 Tekstiilimateriaali

3.5 Muut materiaalit

4 PUHDISTUSTAPAHTUMA

4.1 Kemia

4.2 Mekaniikka

4.3 Lämpötila

4.4 Aika

5 LIKA JA SEN ERI TYYPIT

5.1 Jätteet

5.2 Mikrobilika

5.3 Tuholaiseläimet

6 SIIVOUSAINEIDEN HANKINTA, SÄILYTYS JA HÄVITTÄMINEN

6.1 Siivousaineiden ominaisuudet

6.1.1 Tensidit

6.1.2 pH-arvo

6.1.3 Liuotin

6.1.4 Desinfioivat aineet

6.1.5 Muut aineet

6.2 Siivousaineiden hankinta

6.2.1 Varoitusetiketit

6.2.2 Yleispuhdistusaineet

6.2.3 Poistoaineet ja desinfioivat puhdistusaineet

6.2.4 Suoja- ja hoitoaineet

6.2.5 Muut kemikaalit

6.3 Siivousaineen säilytys ja hävittäminen

7 KÄSIKÄYTTÖISET SIIVOUSVÄLINEET

7.1 Pesimet ja niiden varret

7.1.1 Siivouspyyhkeet

7.1.2 Moppi

7.1.3 Hankaavat pesimet

7.1.4 Ikkunakuivaimet ja pesimet

7.1.5 Välinevarret

7.2 Pesuaineen annostelu

7.3 Muut välineet

7.4 Välinepidikkeet ja kuljetus

8 KONEET JA LAITTEET

8.1 Lattiat

8.1.1 Pölyn ja roskien puhdistus

8.1.2 Lattian peseminen ja suojaus

8.1.3 Lattian suojaaminen

8.2 Matot ja tekstiilipäällysteiset huonekalut

8.3 Ikkunat

9 HYVIÄ OHJEITA SIIVOUKSEEN

9.1 Siivouksen työjärjestys

9.2 Siivouksen aikataulutus

9.3 Muuta huomioitavaa

10 KIINTEISTÖHUOLTAJAN AMMATTI JA KOULUTUSMAHDOLLISUUDET

10.1 Siivousalan ammattilainen

10.2 Koulutus

1 JOHDANTO

Ympäristöllä on vaikutus niin mukavuuteen, turvallisuuteen kuin myös terveyteenkin. Siistissä ympäristössä on helppo kulkea, miellyttävä tehdä töitä tai vain olla ja nauttia olostaan. Puhtaassa ympäristössä on hyvin vähän tai jopa ei ollenkaan terveydelle haitallista likaa, jolloin pysymme terveimpinä.

Siivouksessa siistitään ja puhdistetaan ympäristön pintoja. Lian poistamiseksi on ensin määriteltävä lian tyyppi ja sen jälkeen pinta, jolla likaa esiintyy. Tämän jälkeen päätetään siivousmenetelmästä, pesuaineista ja työvälineistä, jotta liasta päästään eroon.

Siivous on tapahtuma, jossa liasta hankkiudutaan jollain tavalla eroon. Kuiva irtolika on kaikkein helpoin siivota, kun taas märän tai kuivineen lian siivoamiseen tarvitaan vaivaa. Päivittäisellä ylläpitosiivouksella pidetään yllä tilan siisteyttä, kun taas perussiivouksella tila puhdistetaan erilaisista lioista mahdollisimman tehokkaasti.

Suurin osa siivoustyöstä pystytään hoitamaan käsin, jolloin käytetään käsikäyttöisiä siivousvälineitä. Kun kyseessä on vaikeasti saavutettavia tai hyvin suuria pinta-aloja, on hyvä turvautua konemenetelmiin. Konemenetelmin siivousta tehostamalla voidaan vähentää sen fyysistä kuormittavuutta.

Suosituksena on, että viikoittain käytössä oleva tila imuroidaan, pestään lattiat, wc ja kylpyhuone sekä pyyhitään pölyt. Päivittäisiin toimiin kuuluvat lähinnä järjestely ja vuoteen sijaus, kun taas monia muita toimia (kuten ikkunanpesu) tehtäisiin silloin tällöin.

Useimmat meistä oppivat siivoamaan kotona vanhempien opastuksella ja useimmissa talouksissa asukkaat hoitavatkin itse siivoamisen. Joskus on kuitenkin parempi turvautua siivousalan ammattilaiseen siivoustöiden suorittamiseksi, joka on hankkinut ammattitaitonsa kouluttautumalla.

2 SIIVOTTAVAT ALUEET

Siivoustyön tavoitteena on asutetun ympäristön siisteys (tavaroiden järjestely, roskien kerääminen ja pölyn pyyhintä) tai puhtaus (lian poistaminen, pintojen hoitaminen ja suojaaminen). Asutettua ympäristöä ovet sekä ulko- että sisätilat.

Siivottavia pintoja ovat kaikki pinnat, joilla esiintyy likaa - ja likaa voi ilmaantua kaikilla pinnoilla. Erilaiset pinnat jaetaan niissä käytetyn pääraaka-aineen mukaan, jotka siivotaan pintaa vahingoittamatta.

2.1 Ulkotilat

Ulkotiloissa keskitytään alueen siisteyteen, sillä sen avoimuudesta johtuen puhtautta on vaikea kontrolloida. Siivouksessa huomio kiinnittyykin lähinnä puistojen, kulkureittien sekä rakennusten ja rakennelmien siivoukseen. Eniten huomiota vaativat kulkureitit, jotka siivottuina ovat esteettömiä ja siten matkustaminen työn, asunnon ja vapaa-ajanviettopaikkojen välillä on helpompaa ja turvallisempaa. Puistoissa ja muilla virkistysalueilla on siisteyden kannalta otettava huomioon myös kasvillisuus. Rakennukset ja rakennelmat kaipaavat vain ajoittaista huomiota, tosin yritysliikkeet panostavat rakennustensa ulkonäköön muita julkisia rakennuksia enemmän.

2.1.1 Puistot

Puisto on hoidettu, avoin tai puoliavoin viheralue, joka koostuu usein kukkaistutuksista, nurmikosta, kävelyteistä sekä penkeistä, mutta toisinaan myös patsaista ja suihkulähteistä. Puistossa olevaa vesialuetta kutsutaan usein lammeksi, mutta puisto voi myös päättyä järven tai meren reunalle. Joissakin puistoissa saattaa olla kioski tai kahvila sekä pallo- tai leikkikenttä energisempää vapaa-ajanviettoa varten.

Puistoja on erityyppisiä riippuen sen käyttötarkoituksesta ja sijainnista, ja niiden ilme voi vaihdella hyvin rakennetusta lähes luonnontilaiseen. Asuinalueiden esim. lähiöiden viereiset metsät ovat usein virkistyskäyttöä varten hoidettuja puistometsiä. Englannin kielen vaikutuksesta "puisto"-sanasta on paljon sellaisiakin johdannaisia, jotka eivät tarkoita viheraluetta; esimerkiksi vesipuisto, huvipuisto, tiedepuisto, tuulipuisto ja yrityspuisto.

2.1.2 Kulkureitit

Tie on luonnonvarainen tai maastoon rakennettu, päällystämätön tai päällystetty kulkuväylä. Päällystämättömien teiden pintakerros on yleensä soraa tai hiekkaa. Päällystettyjen teiden pintakerros on yleensä asfalttia tai öljysoraa, joskus voidaan teiden päällystämiseen käyttää katukiveä ja harvoissa tapauksissa jopa betonia.

Kadut, jalkakäytävät ja pyörätiet ovat tyypillisiä asemakaavan mukaisesti rakennettuja teitä, mutta joissain kaupungeissa on lisäksi myös raitioteitä. Kadut ovat pääasiallisesti moottoriajoneuvoille tarkoitettuja yksi- tai kaksisuuntaisia ajotietä, joilla tarpeen vaatiessa sallitaan myös kevyt liikenne. Kadun viereen rakennetaan usein turvallisuussyistä korotettu jalkakäytävä, joka on tarkoitettu vain kevyelle liikenteelle. Usein jalkakäytävään liitetään pyörätie polkupyöräliikennettä varten. Katujen, ja joissain määrin myös pyöräteiden, kunnossapito kuuluu kunnalle, mutta jalkakäytävien kunnossapidosta (kuten lehtien haravoinnista sekä lumenluonnista) ovat vastuussa yleensä kadun varrella olevan kiinteistön omistaja.

Moottoritie on vain moottoriajoneuvoliikennettä varten rakennettu tie, joka ei risteä samassa tasossa toisen tien, rautatien tai jalankulkutien kanssa, ja jonka kaikki risteykset ovat toteutettu eritasoliittymillä. Moottoriliikennetie on joissain maissa käytössä

oleva eräänlainen kevennetty moottoritie, jolla moottoritien lailla vain moottoriajoneuvoliikenne on sallittu, mutta jonka muille ominaisuuksille asetetut vaatimukset ovat kuitenkin lievemmat. Tällaisten teiden kunnossapidosta huolehtii valtio.

Muita tietyyppejä ovat esimerkiksi erilaiset jatkuvan käytön aiheuttamat polut ja pienartiet, soiden kapulatiet ja kylmien säiden talvi- ja jäätiet. Usein myös maantielautat luetaan osaksi tietä. Näiden teiden kunnossapidosta huolehditaan tapauskohtaisesti.

2.1.3 Portaات sekä kaiteet ja käsijohde

Portaat ovat kahden eri korkeudella olevan tason väliin sijoitettava rakennelma, joiden tarkoituksena on jakaa väliin jäävä alue kahdeksi tai useammaksi pieneksi tasoksi (askelmaksi). Pidempiin portaisiin rakennetaan usein myös lepotaso nousun helpottamiseksi. Joissain paikoissa portaiden rinnalle rakennetaan liuska pyörillä liikkujia varten. Portaista voidaan tehdä monesta syytä hyvinkin erimallisia. Yleisimpiä malleja kutsutaan I-, L-, U- tai Y-portaiksi, niiden ylhäältä kuvatun mallin mukaisesti. Portaita, jotka kiertyvät oman keskiakselinsa ympäri, kutsutaan kierreportaiksi.

Kaide on suoja- tai avokaide, jonka tehtävä on estää putoamisesta tai harhaan astumisesta johtuva loukkaantuminen. Kaiteen korkeus määräytyy putoamiskorkeuden ja tilan käyttötarkoituksen mukaan, mutta joskus sitä ei tarvitse rakentaa, jos toiminnan luonne vaatii kaiteettomuutta, esimerkiksi teatterin lavalla. Oleskelutasoilla suositellaan suojaavaa kaidetta, jossa on läpinäkyvä osa tai matalalla sijaitsevia kurkistusaukkoja. Avokaidetta (jossa kaide jossain kohtaa puuttuu läpikulun mahdollistamiseksi) voidaan käyttää kohteissa, joihin lapsilla ei ole pääsyä tai joissa ei ole putoamisvaaraa esimerkiksi portaiden takia.

Portaassa ja luiskassa kaidetta kutsutaan käsijohteeksi, joka asennetaan sen koko pituudelle - johteen tulee jatkua yhtenäisenä välitasanteellakin. Kiertävissä portaissa käsijohde sijoitetaan sen ulkosivulle ja leveissä portaissa käsijohde suositellaan rakennettavaksi portaan molemmille sivuille. Käsijohde kiinnitetään alapinnastaan siten, että käsi voi liukua sen päällä esteettä.

2.1.4 Rakennukset

Rakennus on kiinteä, katettu ja usein seinillä varustettu tila, joka on joko yhden tai useamman ihmisen rakentama. Rakennusta vähäisempää rakentamisen tulosta nimitetään yleensä rakennelmaksi.

Katto on jonkin tilan yläpinta. Rakennuksen ylin katto suojaa rakennuksen sisäosia sään vaihteluilta ja sen muodolla vaikutetaan sadeveden kulkuun pois katolta. Harjakatoissa vesi kulkee räystäiden kautta räystäskouruihin, josta ne jatkavat rakennuksen ulkopuolisiin sadevesikaivoihin. Tasaisissa katoissa, vesi kulkeutuu pois kattokaivo-

jen kautta. Joissain rakennuksissa on katon läpäisevä savupiippu silloin kun rakennuksessa on savuttava tulisija. Viherkattoihin on tehty kasvillisuuden edellyttämät tekniset alusrakenteet. Sisäkatto on rakennuksen sisällä oleva, kerrosten välinen rakenne, jolloin se toimii samaan aikaan sekä alemman tilan kattona, että ylempään tilan lattiana.

Seinä on rakennuksessa ulkoinen tai sisäinen pystysuora rakenne. Ulkoseinän tehtävänä on suojata sisätiloja sääoloja ja rakennukseen sisään tunkeutumista vastaan. Väliseinät palvelevat ennen kaikkea tilanjakajina, jotka voivat toimia eristävänä tai osastoivana seinänä. Seinät voidaan rakentaa erilaisista kestävästä materiaaleista. Massiiviset seinät on tehty kauttaaltaan samasta materiaalista, kuten hirsiseinät, tiilimuurit ja jotkin kevytbetoniseinät. Nykyään seinät rakennetaan eri materiaaleja hyödyntäen.

Rakennuksissa on usein sisäänkäynti, eli ovi, jota kautta rakennukseen pääsee sisälle ja ulos. Useimmissa rakennuksissa on lasista tehdyt ikkunat, jotta rakennuksen sisälle saadaan tuotua valoa päiväsaikaan. Ikkunoita on monen mallisia ja ne on usein reunustettu monella tapaa.

2.2 Sisätilat

Sisätilat ovat seinillä ja katolla suljettuja alueita, jolloin siistiminen ja puhtaana pitäminen helpottuvat. Huoneisto on asuin- tai liiketilana käytettävä, yhdestä tai useammasta huoneesta koostuva kokonaisuus rakennuksessa.

2.2.1 Asunto

Asunto on asumis- ja elinkäyttöön tarkoitettu huoneisto. Asunnon koko riippuu huoneiden määrästä ja koosta. Pienissä asunnoissa huonetta saatetaan käyttää moneen tarkoitukseen. Koska suurille kodinkoneille ei ole tilaa, on esimerkiksi kerrostaloissa yhteisessä käytössä olevia tiloja kuten esimerkiksi (vaatteiden) pesutupa, kuivaustila, peseytymis- ja pukeutumistilat sekä sauna. Suuremmissa asunnoissa on usein isommat huoneet ja erilliset säilytystilat. Mitä suuremmasta asunnosta on kyse, sitä enemmän se tarjoaa yksityisyyttä, kun esimerkiksi töille ja harrastuksille on omat huoneensa.

Eteinen on huoneiston sisäänkäyntiin välittömästi liittyvä tila, josta on kulkuyhteys huoneiston muihin tiloihin. Eteistä käytetään etenkin ulkovaatteiden säilyttämiseen, jolloin vaatteet sijoitetaan avonaulakkoon tai komeroihin. Eteisestä on usein suora käynti WC:hen. Eteisen lisäksi huoneistossa voi olla myös tuulikappi, jonka tarkoituksena on vähentää lämpimän sisäilman virtausta ulko-ovea aukaistaessa.

Olohuoneen käyttötarkoituksena on viettää vapaa-aikaa. Kaikenlainen oleskelu ja rentoutuminen ovat mahdollista niin yksin kuin muiden seurassa. Tyypillisimpiä kalusteita ovat erilaiset istuimet, pöydät, hyllyt ja hyllyköt sekä viihde-elektroniikka.

Makuuhuone on tarkoitettu lepoon ja nukkumiseen, mutta joissain tapauksissa sitä käytetään myös perheenjäsenen yksityisenä tilana oleskeluun ja työntekoon. Joskus makuuhuone on korvattu alkovilla, eli maakuusyvennyksellä, joka voidaan eristää muusta huoneistosta verholla, liuku- tai paljeovella. Tyypillisimpiä kalusteita ovat sänky, vaatekaappi ja yöpöytä. Makuuhuoneen ollessa myös oleskelutila, saattaa kalusteisiin kuulua myös työpöytä ja kirjahylly.

Keittiö on ruuanlaittoon tarkoitettu tila, jossa valmistetaan ruokaa ja huolletaan astioita, mutta jossa voidaan säilyttää niin elintarvikkeita kuin myös astioitakin. Suurissa asunnoissa on erillinen ruokakomero, jossa ruoka-aineet säilytetään, ja astiatkin voidaan sijoittaa toisessa huoneessa olevaan astiakaappiin. Keittiön kalusteisiin kuuluu jääkaappi, liesi, mikroaaltouuni, liesituuletin ja vesihanalla varustettu allas ruokien, astioiden ja välineiden puhdistamista varten. Lisäksi keittiön kalusteisiin voidaan hankkia astianpesukone, pakastin sekä kaappeja ja laatikoita ruuanlaittoon tarkoitettujen tarvikkeiden säilymiseen.

Vaatehuone tai -komero on asuintaloissa oleva säilytystila, joka on tarkoitettu tekstiilien, sisävaatteiden ja asusteiden säilytyshuoneeksi. Vaatehuone voi korvata asunnon komerotilaa, tai se voi olla lisätilana kausivaatteiden, mattojen yms. säilytystä varten.

Kodinhoituhuone on pääasiassa vaatehuoltoon (pyykinpesu, kuivaus ja silytys) tarkoitettu tila, joka sijoitetaan joko keittiön tai pesutilojen yhteyteen. Usein kodinhoituhuoneessa säilytetään myös siivousvälineitä ja -aineita sekä muita sisätilojen ylläpitoon käytettäviä laitteita.

Kylpyhuone on henkilökohtaiseen hygieniaan ja peseytymiseen tarkoitettu huone, jossa on suihkutila - joissain tapauksissa varustukseen on haluttu mukaan myös kylpyamme. Kylpyhuoneessa on usein myös WC-istuin (eng. water closet), jonka avulla ihmiset huuhtovat eritteensä veden avulla viemäriverkostoon. Kylpyhuoneen varustukseen kuuluu myös lavuaari käsipesua varten. Joskus lavuaarin yhteyteen lisätty pieni käsisuihku, "bidehana", joka on tarkoitettu käytettäväksi wc:llä tehtävään alapesuun. Lisäksi kylpyhuoneesta löytyy peili, jonkinlainen taso sekä kaappeja hygienia tuotteiden ja -tarvikkeiden säilytykseen.

Pesuhuone on peseytymiseen tarkoitettu tila, joka usein sijaitsee saunan yhteydessä. Pesuhuone sisältää vähintään yhden suihkun, mutta lisänä voi olla kylpy- tai pooramme. Pesuhuoneesta on usein pääsy pukeutumistilaan. Sauna on puuseinäinen, joko erillinen rakennus tai rakennuksen osa, joka sisältää istumiseen tarkoitettut lauteet ja joka lämmitetään kivillä täytetyllä kiukaalla hikoilua, rentoutumista ja peseytymistä varten.

2.2.2 Työpaikka

Työpaikalla on usein työhön erikoistuneita huoneita tai tiloja. Esimerkiksi myymälöissä on myyntitila, jossa asiakkaat voivat vieraillla ja tehdä ostopäätöksiä. Työpaikkaan kuuluu tiiviisti usein myös suuri varastotila, josta voidaan hakea työhön liittyviä tarvikkeita tai myyntituotteita. Monissa yrityksissä voi olla kokoustila keskusteluun ja päätöksentekoon. Työntekijöitä varten on olemassa myös pukuhuone sekä taukotila.

Työhuone on nimensä mukaisesti tarkoitettu työn tekoon. Työhuone voi olla yksittäinen rakennus, tila työpaikalla tai kodissa. Taiteilijan työhuonetta kutsutaan ateljeeksi siinä missä sepän työhuone on verstaas. Työhuoneen kalusto ja välineistö riippuvat hyvin pitkälti tehtävästä työstä, mutta useimpiin työhuoneisiin kuuluu jonkinlainen työtaso tai -pöytä, istuin sekä hylly tai hyllykkö.

Pukuhuone on tila, jossa ulkovaatteet ja mahdollisesti myös sisävaatteet vaihdetaan työpaikan vaatteisiin. Pukuhuoneessa on usein lukittava kaappi, jossa henkilökohtaisia vaatteita ja esineitä voidaan säilyttää. Korkean hygienian työpaikoissa saattaa työntekijälle olla varattuna kaksi kaappia - toinen omien ja toinen työpaikan vaatteiden säilytystä varten. Pukuhuoneessa saattaa myös olla penkki, jolla istua, sekä lavuaari ja peili ulkonäön korjaamista varten. Monilla työpaikoilla on mahdollisuus käydä suihkussa, mutta esimerkiksi kemiallisten aineiden kanssa työskennellessä suihku on pakollinen vahinkojen varalta.

2.2.3 Ulkoiset varastotilat

Kerrostaloissa on yhteinen pyörävarasto sekä asuntokohtaisia kylmävarastoja ja tavalinen varastoja. Tällaiset varastotilat sijaitsevat usein kerrostalon alimmassa kerroksessa, mutta vanhoissa kerrostaloissa varastotilaa saattaa olla myös ullakossa.

Omakotitaloissa, paritaloissa ja rivitaloissa saattaa olla erillisiä rakennuksia tai rakennelmia varastoimiseen, esimerkiksi liiterissä voidaan polttopuiden lisäksi säilyttää mitä tahansa.

Autotalli on usein yhdelle autolle tarkoitettu suljettu säilytystila, jonne voidaan varastoida myös mitä tahansa muuta, joka kestää pääasiassa viileää ja pimeää säilytystä. Autokatos taas on rakennelma, josta puuttuu neljäs seinä, jolloin kulkuneuvo on suurimmaksi osaksi sään ja ympäristön armoilla.

3 PINTAMATERIAALIT

Likaa esiintyy alueen pinnalla, joka määritellään siinä käytettyjen materiaalien perusteella. Rikki mennyt pinta päästää itsensä läpi likaa, mikä tarrautuu pinnan alla oleviin kerroksiin. Tällöin likaa on mahdotonta poistaa. Tästä syystä pintaa tulisi suojella mahdollisimman huolellisesti materiaalin mukaan.

3.1 Öljypohjaiset materiaalit

Öljypohjaiset materiaalien teossa käytetään öljynjalostuksessa syntyvistä kevyistä ja-keista, kuten esimerkiksi bentseeni. Muovi on muovailtavuutensa lisäksi kestävä, sähköneristävää, vesitiivistä ja kevyttä, jolloin sitä on helppo käyttää monissa koh-teissa.

Muovi on helppo siivota, sillä se ei ime itseensä likaa. Muovi kuitenkin vahataan ker-taan tai kahteen vuodessa - kulutuksen mukaan - parantamaan pinnan kestävyyttä, jotta lika ei pääse muovin alla oleviin kerroksiin. Kertamuovia ei voi uudelleen muovata, jolloin uudelleen lämmityksessä materiaali hajoaa. Kertamuoveja on monenlaisia ja niitä käytetään esimerkiksi kankaissa, kalvoissa, pulloissa, pinnoitteissa, johteissa sekä eristelevyissä- ja vaahdoissa. Kestomuovia voidaan uudelleen muovata lämpöti-lan kohotessa. Kestomuoveja on runsaasti erilaisia ja niiden käyttötapa - ja tarkoitus muokkaantuu sen mukana. Teknisiksi muoveiksi kutsutaan koneenrakennuksessa käy-tettyjä muoveja, joita ovat muun muassa nailon ja teflon.

3.2 Puiset materiaalit

Puulajien ulkonäkö ja ominaisuudet vaihtelevat suuresti, mikä mahdollistaa puun käy-tön materiaalina eri tarkoituksiin. Tiheydeltään kevyiksi luokitellut puut (kuten kuusi, mänty, haapa, lehtikuusi, tervaleppä ja lehmus) ovat yleensä pinnaltaan pehmeitä ja kestävät heikommin mekaanista kulutusta. Tiheät ja raskaat puulajit (muun muassa saarni ja tammi sekä jalava ja pihlaja) ovat taas kovia tai keskikovia ja kestävät hyvin kulutusta pinnoissa sekä kalusteiden rakenteissa ja liitoksissa. Tämän lisäksi puu on "hengittävää" materiaalia, jolla tarkoitetaan puun tapaa reagoida liialliseen kuivuuteen tai kosteuteen. Liian kuivassa tilassa puu alkaa rakoilemaan, kun taas liian kosteissa tiloissa puu alkaa turvota.

Parketti on valmistettu suoraan puusta ja siksi sen ylläpitoon tulee valita kuivia työ-menetelmiä. Parkettilattian voi kuitenkin suojata vahaamalla materiaalille soveltuvalla suoja-aineella.

Laminaatti on puumassaa, joka on saatu kovaksi valmistusmenetelmänsä vuoksi. Tästä syystä siivouksessa voidaan kuivien menetelmien lisäksi käyttää tarpeen tullen myös nihkeitä menetelmiä. Laminaattia ei kuitenkaan voi vahata, joten pinta voi helposti naarmuuntua.

3.3 Kivipohjaiset materiaalit

Kivissä on sekä pehmeitä että kovia vaihtoehtoja, jotka ulkonäöltään vaihtelevat sel-keästi. Niitä voidaan käyttää niin ulko- kuin sisätiloissakin kestävyytensä takia. Kivi on kuitenkin melko kovaa, raskasta ja siten kallista materiaalia. Kiven kovuus vaikut-taa sen muotoiluun, sen painavuus ja kallis hinta rajoittavat käyttöä.

Graniitti on kiveä, mikä on kovaa ja kestävä. Kivi kuitenkin imee itseensä jonkin verran nestettä, jolloin kaikki märät tahrat tulisi pyyhkiä mahdollisimman nopeasti pois. Graniittia ei imukykyänsä takia tule suojata.

Kalkkikivi on huokoista materiaalia, joten pinnan rikkoutumista on varottava. Se voidaan kuitenkin suojata siihen tarkoitettulla kivihoitoaineella. Marmori on kalkkikiven muunnos.

Vuolukivi on kovaa ja tiivistä materiaalia. Vaikka se ei kaipaa suojaamista, vuolukivi voidaan suojata kivensuoja-aineella. Materiaali kestää kosteutta ja sitä voi puhdistaa kosteilla menetelmillä.

Tiili on kestävä, vaikka se onkin huokoista materiaalia. Se voidaan suojata lakkaamalla tai vahaamalla.

Mosaiikkibetonin valmistustapa vaikuttaa siihen, että materiaali kestää kovaakin päivittäistä kulutusta. Pinnan voi vahata, mutta nykyään suositellaan kivensuoja-aineen käyttöä.

3.4 Tekstiilimateriaali

Tekstiilimateriaalit voidaan jakaa joko luonnollisiin tai kemiallisiin tekstiilirakenteisiin. Luonnollista alkuperää olevat kuidut voidaan vielä jakaa luonnon- tai tekokuituihin ja kemiallista alkuperää olevat kuidut orgaanisiin tai epäorgaanisiin. Luonnonkuiduista yleisin on puuvilla, kun taas tekokuiduista yleisin on polyesteri. Tekstiilimateriaalien monimuotoisuuden ansiosta niitä voidaan käyttää monissa paikoissa, aina tavaroista lattiamateriaaleihin.

Tekstiilipäälysteet on helpoin pitää puhtaana tuulettamalla, tamppaamalla (tekstiilin lyönti siten, että siitä irtoaa pöly ja muu kuiva irtolika) ja imuroimalla. Hiukset, karvat ja langat takertuvat kuitenkin helposti tekstiiliin, joten pinnan voi käsitellä sähköistymistä estävällä aineella. Tahrat voidaan pestä pois vaahto- tai kuivapesulla, normaalilla tai harjaavalla painehuuhtelumenetelmällä.

3.5 Muut materiaalit

Metalleja on monenlaisia, ja ne antavat huoneistolle modernia ulkonäköä kiiltonsa ansiosta. Kiiltävä pinta tosin näyttää hyvin herkästi kaikki rasvaiset jäljet, jotka jäävät esimerkiksi sormista. Metallia on kovaa materiaalia ja rikkoontumisen sijaan esineen putoamiskohtaan tulee lommo. Jotkin kemikaalit tosin syövyttävät metallin pintaa ja altistavat sen ruostumiselle, kun metalli reagoi hapen kanssa. Metallia onkin hyvä suojata metallin suoja-aineella aina silloin tällöin eliniän pidentämiseksi ja kiiltävän pinnan aikaansaamiseksi.

Kumi valmistetaan vulkanoimalla kautsukasvien (esimerkiksi kumipuun) maitiaisnes-tettä tai synteettisesti. Se on ominaisuuksiltaan joustavaa, venyvää ja palautuvaa. Li-säksi kumi hylkii muovin likaa ja kestää kosteutta, ja on siten monikäyttöinen. Lattia-materiaalina kumi voidaan muovin lailla vahata, mutta vain kuivissa tiloissa. Vesi te-kee vahatun kumin yllättävän liukkaaksi, ja siten vaarallisen käyttää.

Vinyylikorkki on vinyylin (kemiallisen hiilyhdistelmän) ja korkin (eräiden puuvartis-ten kasvien kuoresta valmistettu) yhdistelmä, joka on sekä kestävä että miellyttävän tuntuinen ja lisäksi helppo hoitaa. Vaikka se on suhteellisen uusi tuote markkinoilla, on sen suosio kovassa kasvussa. Materiaalin puhtaanapitoon riittää imurointi ja nih-keäpyyhintä. Kovuutensa ansioista vinyylikorkkia ei tarvitse suojata.

4 PUHDISTUSTAPAHTUMA

Siivoustyön tavoite on puhtaus, toisin sanoen lian poistaminen. Likaa voidaan poistaa vedellä tai pesuaineella. Lian poistamiseksi on ensin määriteltävä lika ja sen jälkeen pintamateriaali, jolla likaa esiintyy. Tämän jälkeen päätetään menetelmä, jolla liasta päästään eroon. Työvälineillä, koneilla ja laitteilla voidaan helpottaa työntekoa.

Ylläpitosiivous on säännöllisesti tehtävää siivousta, jonka tarkoituksena on säilyttää haluttu puhtaustaso ja varmistaa tilojen toimivuus siivouskertojen välillä. Ylläpitosi-ivouksen toistumistiheys määräytyy tilan käytön ja halutun puhtaustason mukaan.

Peruspuhdistuksessa käytetään usein vahvempia puhdistusaineita tai korkeampaa läm-pötilaa kuin ylläpitosiivouksessa. Myös mekaniikka voidaan tarvita enemmän.

Perussiivous on kertaluontoinen siivous, jolloin alue puhdistetaan kauttaaltaan. Perus-siivouksessa poistetaan se pinttynyt ja kiinnittynyt lika, jota ylläpitosiivouksen avulla ei saada poistettua. Perussiivouksen tiheys voi vaihdella puolesta vuodesta kolmeen vuoteen.

Puhdistustapahtumassa on neljä osatekijää, kemia, mekaniikka, lämpötila sekä aika, jotka vaikuttavat siivoustulokseen. Puhdistusmenetelmässä taas määritetään se, miten näitä osatekijöitä käytetään.

4.1 Kemia

Siivouksessa kemialla tarkoitetaan veden ja siivousaineen reagointia lian kanssa.

Vedellä on monta tehtävää puhdistusprosessissa. Se sitoo ja kuljettaa likaa pois, toimii siivousaineiden laimentajana, ja niin edelleen. Vedellä on myös monia ominaisuuksia, jotka haittaavat puhdistustulosta: veden kovuus, veden pintajännitys sekä veden määrä puhdistusprosessissa.

Aina ei pelkkä vesi riitä vaan lian irrottamiseen tarvitaan siivousaineita, pesuaineita tai puhdistusaineita (eng. detergent, washing agent). Siivousaineet sisältävät eri ainesosia, jotka vaikuttavat aineen tehoon, säilyvyyteen, väriin ja tuoksuun. Siivousainesten tärkein ainesosa on tehoaine, joka antaa tuotteelle sen puhdistusominaisuudet. Tehoaineita ovat muun muassa tensidit, emäkset, hapot, liuottimet ja desinfioivat aineet. Siivousaineista lisää kappaleessa 5.

Veden kovuudella tarkoitetaan veteen liuenneiden mineraalien määrää, jota mitataan kovuusasteikolla, jossa käytetään lyhennettä dH. Veden kovuus alkaa pehmeästä (0-6 °dH), muuttuu keskikovaksi (6-13 °dH) ja jatkuu kovana (>13 °dH). Mitä enemmän mineraaleja vedessä on, sitä kovempaa veden sanotaan olevan ja sitä heikommin siivousaine tehoaa. Paikallisen verkostoveden kovuuden voi yleensä selvittää vesilaitoksen verkkosivuilta.

Veden pintajännitys yleensä haittaa puhdistustehoa, sillä pintajännitys saa veden pysymään pisaramuodossa, jolloin se ei pääse tunkeutumaan pieniin koloihin, joita pinnoissa on luonnostaan. Puhdistusaineisiin lisätään pinta-aktiivisia aineita eli tensidejä veden pintajännityksen poistamiseksi.

Veden määrä vaikuttaa silloin, kun tarvitaan pesuainetta. Liian suuri määrä vettä pesuaineeseen nähden tarkoittaa sitä, ettei pesuaine pääse veden pintajännityksen takia kunnolla kiinni likaan, jolloin pinta ei myöskään puhdistu kunnolla. Pesuaineet ovat kuitenkin nykyään hyvin tiiviitä, jolloin pesuainetta ei tarvita paljon. Liian vähäinen määrä vettä pesuaineeseen nähden aiheuttaa sen, että pesuainetta jää puhdistetun alueen pinnalle tehden alueesta liukkaan tai likaisen näköisen. Tai pesuaineen tehoava ainesosa on liian vahva pestävän pinnan sietokyvyille, jolloin pinta vaurioituu.

4.2 Mekaniikka

Mekaniikalla tarkoitetaan tapaa, jolla lika irrotetaan pinnasta.

Kuivilla menetelmillä poistetaan pinnoilta irtolika ja roskat. Menetelmä on kevyt ja nopea, koska vesi ei aiheuta kitkaa.

Nihkeillä menetelmillä poistetaan irtolikkaa niin, ettei pöly nouse ilmaan. Menetelmä on lähes yhtä kevyt kuin kuivat menetelmät. Pyyhitty pinta kuivuu heti eikä siihen jää pisarajälkiä. Siivousvälineet voidaan nihkeyttää vedellä, puhdistusaineliuoksella tai pölynsidonta-aineella. Nihkeyttämiseen käytetyn aineen tarkoituksena on sitoa lika työvälineeseen.

Kosteilla menetelmillä poistetaan kuivaa ja nestemäistä irtolikkaa, vesiliukoisia tahroja sekä kiinnittynyttä likaa. Pinta jää pyyhinnän jälkeen kosteaksi, mutta yleensä sitä ei tarvitse kuivata, jollei kyseessä ole kosteudelle arka pinta.

Märillä menetelmillä poistetaan runsas, kiinnittynyt lika, nestemäinen irtolika ja erilaiset pinttymät. Ennen märkäpyyhintää tai pesua pinnalta poistetaan roskat ja irtolika. Märkäpyyhinnän jälkeen pinnat on yleensä kuivattava kosteuden ja irronneen lian poistamiseksi. Jos käytetään voimakasta puhdistusainetta, pinnat huuhdotaan.

4.3 Lämpötila

Lämpötila vaikuttaa siivouksessa monella tapaa. Huoneenlämpöisellä vedellä pääsee jo pitkälle, mutta varsinkin rasvaisiin likoihin tarvitaan kuumempaa vettä. Joskus on syytä käyttää kylmää vettä, jotta veteen lisätty pesuaine ei ala haihtua, jolloin menetetään sen aineen teho sekä ainetta joutuu hengitykseen.

Myös ilman lämpötila vaikuttaa siivoukseen. Huoneenlämpö on jälleen kaikkein ihanteellisin lämpötila. Kuumuudesta on haittaa työnteon kannalta, sillä kuumuus lämmittelee niin pesuvettä kuin siivoustyön tekijääkin. Kylmällä ilmalla tai pinnalla vesi taas jäähtyy ja jäähmettyy siivottavaan alueeseen, jolloin siivoaminen on lähes mahdotonta.

4.4 Aika

Siivoamiseen kuluu aikaa epäjärjestyksestä ja likaisuudesta riippuen. Irtolika, kuten roskat ja pöly, on kuivaa ja lähtee siksi helposti pois. Tahra on joko märkä tai kuiva kerros likaa. Märän tahran saa helposti poistettua pyyhkimällä tahra ennen kuin se ehtii kuivua, sillä kuivuneen tahran saa poistettua kostuttamalla tahra uudestaan. Tästä syystä tahrat on hyvä puhdistaa välittömästi. Jos tahra jää siivoamatta pidemmäksi aikaa, se alkaa pinttyä eli kiinnittyä tiukasti pintaan. Pinttymän poistamiseksi tarvitaan aikaa ja voimaa, jotta lika saadaan hangattua pois.

Joskus kiireessä ei ehdi puuttua roskien ja lian kertymiseen, jolloin siivous on siirrettävä myöhemmälle. Tällöin siivous riippuu siivoustarpeen mukaan.

5 LIKA JA SEN ERI TYYPIT

Lika on pinnoilta eri puhdistusmenetelmin poistettavissa oleva, pinnalle kuulumaton aine ja joka on peräisin luonnosta, ihmisestä tai ihmisen toimesta. Suurin osa liasta kulkeutuu paikasta toisen jalkojen tai ilman mukana, mutta myös tilassa tapahtuva toiminta aiheuttaa likaantumista. Kosketuspinoille lika tarttuu tilaa käyttävien likaisista käsistä.

Irtolika on pinnalta helposti poistettavaa kuivaa tai märkää likaa. Kiinnittynyt lika on pintaan tarttunutta, kuivunutta tai nihkeää likaa, joka vaatii kostuttamista poistamiseen. Pinttynyt lika on ajan kuluessa paikalleen jäänyttä likaa, jonka poistamiseen tarvitaan enemmän taitoa ja vaivaa. Tahra on pienellä alueella oleva kiinnittynyt lika, jolla voi olla monta alkuperää, usein esimerkiksi ruoka-aine. Eritetahra on ihmisestä

tai eläimestä peräisin oleva nestemäinen tai kuiva erite, kuten esimerkiksi veri tai oksennus. Mikrobilika koostuu pieneliöistä, jotka ovat haitallisia varsinkin terveyslaitoksissa, ruuanlaitossa sekä muissa korkean hygienian vaativissa tiloissa, ja joiden poistamiseen tarvitaan desinfiointia aineita. Biofilmi on mikrobien ympärilleen muodostama kalvo, joka vaikeuttaa mikrobien poistamista.

5.1 Jätteet

Jätteet ovat tuotteiden ja tavaroiden jäämiä, joita ei syystä tai toisesta enää tarvita. Käyttökelpoisen tavaran voi myydä tai lahjoittaa pois hävittämisen sijaan, rikkinäisen voi yrittää korjata, mutta käyttökelvoton jäte tulee hävittää asianmukaisesti. Jätteen asianmukainen hävittäminen perustuu jätteen tai sen osien kierrätettävyyteen, jotta säästäisimme mahdollisimman paljon luontoa.

Kodin jätteet lajitellaan yhdeksään lajiin: bio-, metalli-, paperi-, polttokelpoinen ja vaarallinen jäte, kartonki-, lasi- ja muovipakkaukset sekä sähkölaitteet. Joissain talouksissa on käytössä bioastia, jonne biojätteen voi kompostoida ja mullan käyttää puutarhassa. Metallijätteestä tulee poistaa mahdolliset etiketit, jotta metalli voidaan sulattaa ja käyttää uudelleen. Paperijätteellä tarkoitetaan kaikkea sitä, mikä postilaatikosta tulee aina sanomalehdistä ilmaisjakelumainoksiin ja kirjeisiin. Polttokelpoiset jätteet ovat päivittäisjätteitä, jotka on helppo hävittää polttamalla. Vaaralliset jätteet ovat hankalia, sillä niiden hävittämisessä on oltava erityisen huolellinen niiden sisältämien kemikaalien takia. Kaikki pakkausjätteet, kuten maitotölkit, hillopurkit tai ketsuppipullot, tulee huuhdella ennen hävittämistä. Muut jätteet, kuten esimerkiksi sähkölaitteet, vastaanotetaan jäteasemilla.

5.2 Mikrobilika

On olemassa sekä haitallisia että hyödyllisiä mikrobeja, jotka jaetaan neljään ryhmään: bakteereihin, viiruksiin, hiivoihin ja homesieniin. Kaikkien mikrobien esiintymiseen vaikuttaa ympäristön kosteus, ravinteet, lämpötila, happamuus, suolapitoisuus, happipitoisuus sekä elintilan riittävyys.

Bakteerit jaetaan värjäysmenetelmän avulla joko grampositiiviseen (gram+) tai -negatiiviseen (gram-) ryhmään, joista negatiiviset sietävät paremmin desinfiointiaineita, mutta tarvitsevat enemmän kosteutta lisääntyäkseen. Vaikka bakteerit tunnetaan parhaiten sairauksien aiheuttajina, niin meidän jokaisen suolistossa on terveydelle välttämättömiä bakteereja hajottamassa ruokaa ravintoaineiksi ja energiaksi.

Virukset ovat mikroskooppisia loisia, jotka pystyvät lisääntymään ainoastaan elävissä eliöissä ja ovat vastustuskykyisempiä desinfiointiaineille. Viruksetkin tunnetaan parhaiten tautien aiheuttajina, mutta niitä löytyy myös hyödyllisinä versioina elintarvikkeissa.

Hiivat esiintyvät useimmiten maassa, ilmassa, ihmisten iholla ja limakalvoilla. Joitain hiivalajeja käytetään elintarvikkeiden, kuten leivosten ja juomien, valmistuksessa.

Homesienet levittäytyvät muiden sienien lailla joko itiöiden tai rihmaston avulla. Hometta esiintyy niin elintarvikkeissa kuin myös rakenteissa, jonne on päässyt kosteutta. Se, mikä tekee homeesta haitallista elintarvikkeessa, on homeen kyky tuottaa toksineja (eng. toxin), jotka pahimmillaan aiheuttavat ruokamyrkytyksen. Elintarvikkeen pinnalle ilmestynyttä hometta ei kannata poistaa vaan koko tuote tulisi hävittää home-rihmaston takia. Joissain tapauksissa hometta on lisätty elintarvikkeeseen tarkoituksella, kuten homejuustossa. Pinta-aloilla homesienet jättävät usein pysyviä värjäytymiä, sillä niistä aiheutuneita likatahroja on hankala poistaa.

5.3 Tuholaiseläimet

Ongelmia aiheuttavat myös tuholaiseläimet, joita ovat erilaiset hyönteiset ja eläimet. Nämä saattavat aiheuttaa tuhoa syömällä rakennusta, huonekaluja tai vaatteita. Lisäksi ne saastuttavat pintoja ja ruoka-aineita omalla ulosteellaan tai kantamillaan pieneliöillä, jotka saattavat aiheuttaa ihmisessä tai lemmikeissä erilaisia sairauksia.

Kaikkein tärkeintä tuholaiseläinten torjunnassa olisi ennaltaehkäistä niiden ilmestyminen. Tämä hoituu parhaiten pitämällä huolta siitä, ettei pinnoilla ole esillä mitään mikä houkuttelisi tuholaiseläimet ruokailemaan. Tästä syystä elintarvikkeet tulee pakata mahdollisimman tiiviisti.

Joskus tuhoeläimet pääsevät sisälle, jolloin tulee ongelmia, sillä niistä voi olla välillä vaikea päästä eroon. Helpointa on ympäristön myrkyttäminen, joka voidaan tehdä luonnollisesti (esimerkiksi sitruunamehu tehoa muurahaisiin) tai ammattilaisen toimin, jotka tosin käyttävät ympäristölle haitallisia kemikaaleja. Ensisijaisesti tulisi tukkia niiden käyttämät reitit selvittämällä mitä kautta ne ovat päässeet sisälle rakennukseen, jotta uusilta tulokkailta vältyttäisiin. Sen jälkeen huolehditaan sisälle päässeistä vieraista, sotkemalla niiden käyttämät reitit, houkuttelemalla ne ansoihin ja estämällä niiden pääsy ruuanlähteisiin.

6 SIIVOUSAINEIDEN HANKINTA, SÄILYTYS JA HÄVITTÄMINEN

Oikean siivousaineen valitseminen ei ole yksinkertaista. Likoja on erilaisia ja niiden puhdistamiseen on kehitelty erilaisia pesu- ja puhdistusaineita. Lisäksi löytyy eri pintamateriaaleja varten suunniteltuja hoito- ja suoja-aineita, joiden tehtävä on suojata pintaa ja siten helpottaa siivousta.

Siivousaine tulee valita huolellisesti siksi, että hankittu aine ei välttämättä sovellu lainkaan siihen mitä on tarkoitus saada aikaan. Pahimmillaan siivouksessa käytetty aine vahingoittaa käsiteltävää pintaa, jolloin se vaatii korjausta - mikä voi tulla hyvinkin

kalliiksi. Vuonna 2009 voimaan tullut CLP-asetus muutti kemikaalien luokitus- merkintä- ja pakkaussäädöksiä. Muutosprosessi kuitenkin kestää vuosia, joten vanhoja aineita saattaa vielä löytyä joistain kohteista, sillä tuotteet ovat virallisesti poistuneet markkinoilta vuonna 2017.

Tämän lisäksi aineen valmistus, kuljetus ja pakkaaminen kuluttavat aikaa, materiaaleja ja energiaa sekä käyttämättömänä vie turhaan tilaa siivouskaapissa tai -komerossa. Mahdollisuuksien mukaan kannattaakin suosia tiivisteitä ja täyttöpakkauksia sekä kierrätyskelpoisia ja mahdollisimman vähän pakattuja tuotteita raaka-aineiden ja siten luonnon säästämiseksi.

6.1 Siivousaineiden ominaisuudet

Siivousaineen kemiallinen koostumus vaikuttaa aineen ominaisuuksiin, mikä puolestaan vaikuttaa siihen mihin käyttötarkoitukseen se soveltuu parhaiten.

Pesu- ja puhdistusaineissa on käytetty monenlaisia aineita, jotka vaikuttavat siivoustulokseen. Näitä ovat tehoaineet (likaan tehoavat aineet), pH-arvo, liotin sekä muut aineet, joilla vaikutetaan muun muassa aineen hajuun.

Suoja- ja hoitoaineet on valmistettu joltain tiettyä käyttötarkoitusta varten ja niiden kemiallinen sisältö riippuukin siitä, minkälaista pintaa ollaan suojaamassa tai hoitamassa. Tästä syystä, niitä ei aleta tässä käydä sen enempää läpi.

6.1.1 Tensidit

Tensidit eli pinta-aktiiviset aineet ovat siivousaineissa eniten käytettävä tehoaine. Tensidi pehmentää veden pintajännitystä (eli sähköisyyttä), jolloin siivousaineliuos pääsee kostuttamaan pintaa. Tensidit myös hajottavat likaa, estävät lian uudelleenkiinnittymisen ja niiden avulla voidaan muodostaa pintaan likaa hylkivä kalvo. Vanhin tensidi on saippua, jonka käytöstä on todisteita Babyloniasta n. 2800 eaa. ja jonka valtakausi jatkui aina 1950-luvulle saakka. Tämän jälkeen synteettiset tensidit yleistyivät siivousaineissa ja esimerkiksi 'nestesaippuaksi' kutsuttu käsienpesuaine ei yleensä sisällä lainkaan varsinaista saippuaa.

Tensidit voidaan jakaa neljään eri tyyppiin niiden sähkövarauksen mukaan: anioniiniin, ionittomiin, kationisiin sekä amfoteerisiin tensideihin. Jokaisella eri tensidityypillä on oma vaikutuksensa puhdistusprosessissa. Siivousaineiden etiketissä tai pakkauselosteessa mainitaankin minkä tyyppisiä tensidejä aine sisältää. Tensidit ovat turvallisia käyttää, sillä ne eivät normaaleina laimennoksina vahingoita pintamateriaaleja eivätkä ihoa.

Anioniset tensidit poistavat hyvin hiukkaslikaa ja useimmat niistä vaahtoavat runsaasti. Niitä käytetään yleisesti astianpesuaineissa ja yleispuhdistusaineissa. Ionittomat

tensidit sietävät veden kovuutta anionisia paremmin, emuloivat rasvaa tehokkaammin ja vaahtoavat vähemmän, mistä syystä niitä suositaan konemenetelmissä. Useimmat kationiset tensidit ovat ammoniakkin johdannaisia eli kvatteja, jotka yksinään käytettynä ovat pesuteholtaan heikkoja. Tämän takia niitä yhdistetäänkin ionittomien tensidien kanssa, sillä anionisten kanssa tensidit saostavat toisensa. Kationisia tensidejä käytetään muun muassa happamissa ja desinfioivissa siivousaineissa. Amfoteeristen tensidien toimintaan vaikuttaa siivousaineliuoksen pH, sillä emäksisessä liuoksessa amfoteeriset tensidit ovat anionisia ja happamissa kationisia. Niitä käytetään erikoispuhdistusaineissa sekä henkilökohtaiseen hygieniaan tarkoitetuissa tuotteissa ihoystävällisyytensä ja myrkyttömyytensä ansiosta.

6.1.2 pH-arvo

pH:ta kuvataan asteikolla 0-14, jonka keskipiste (pH 7) on neutraali. Happaman pesuaineen pH on alle 7, kun taas emäksisen pesuaineen pH on yli 7. Pesuaineen pH-arvosta voidaan päätellä mihin käyttötarkoitukseen pesuaine soveltuu ja minkälaista käyttöturvallisuutta on noudatettava. pH-arvon voi mitata tuntemattomasta aineesta pH-mittarilla tai indikaattorilla, esimerkiksi lakmuspaperilla. Aineen pakkauksessa ilmoitetaan käyttöliuoksen pH sekä käyttöturvallisuustiedotteessa ilmoitetaan itse tuotteen pH. Siivousaineet ovat yleensä puskuroituja, jolloin niiden pH ei nouse eikä laske kuin tiettyyn rajaan saakka. Saatavana on myös puskuroimattomia siivousaineita, joiden pH-arvo saattaa ylittää normaalit rajat.

Neutraaleja (pH 7) siivousaineita käytetään ylläpitosisiivousaineina poistamaan likaa sekä käsiastianpesuaineina. Neutraalien siivousaineiden puhdistusteho perustuu yleensä tensideihin. Neutraaleissa siivousaineissa voi olla lisänä esim. liuottimia parantamaan rasvalian irrotuskykyä. Neutraalit siivousaineet ovat yleensä turvallisia niin käyttäjälle kuin pintamateriaaleille.

Heikosti emäksisiä siivousaineita (pH 8-10) käytetään poistamaan niin irto- kuin kiinnittynyttä likaakin ja ovat siten yleisimpiä käytössä olevia puhdistusaineita. Emäksisiä (pH 10-12) siivousaineita käytetään esimerkiksi peruspuhdistusaineina, rasva- ja öljylian irrotukseen sekä koneastianpesuaineina. Vahvasti emäksisiä (pH 12-14) siivousaineita käytetään vahanpoistossa, jolloin on kiinnitettävä huomiota huuhteluun. Niin kutsutut "huuhteluvapaat vahanpoistoaineet" sisältävät helposti haihtuvia aineita, jolloin pelkkä kosteapyyhintä riittää. Käyttöohjeiden mukaista annostusta täytyy noudattaa, sillä esimerkiksi linoleumi on erittäin herkkä emäkselle (max. pH 10) ja alumiini saattaa tummua. Ohjeita on noudatettava myös siksi, että yliannostelu voi aiheuttaa puhdistusaineiden kerrostumista. Suojakäsineiden käyttö on suositeltavaa varsinkin vahvasti emäksisten aineiden kanssa.

Heikosti happamia (pH 6-5), happamia (pH 5-2) ja vahvasti happamia (pH 2-0) siivousaineita käytetään saostumien kuten esimerkiksi kalkin- tai ruosteenpoistoon. Happamat ja vahvasti happamat aineet voivat syövyttää ihoa, joten suojakäsineiden käyttö

on ehdotonta. Happamat ja vahvasti happamat siivousaineet voivat syövyttää myös laattojen sauma-aineita, kivipintoja sekä metalleja, joten mikäli siivousaine sisältää vahvoja happoja (kuten suolahappoa tai fosforihappoa) kannattaa pinnat jälkeenpäin neutralisoida emäksisellä siivousaineella.

6.1.3 Liuotin

Periaatteessa pelkkä puhdas vesikin on liuotin, mutta pesuaineissa puhuttaessa liuottimella tarkoitetaan orgaanisia hiilivetyjä, joista yleisin on etanoli (jota löytyy ikkuna- ja lasinpesuaineissa). Etanoli kuuluu kemialliseen ryhmään 'alkoholit', joilla tarkoitetaan myös esimerkiksi isopropanolia ja glykoleita. Alkoholit ovat tehokkaita myös poistamaan rasvaa sekä tussin- ja huulipunajälkiä. Liuotebensiinit ovat haihtuvia liuotteita, jotka voivat olla alifaattisia (avoketjuisia) tai aromaattisia (rengasrakenteisia). Mitä aromaattisempi aine on, sitä helpommin se haihtuu ja on terveydelle vaarallista.

6.1.4 Desinfioivat aineet

Desinfioivat siivousaineet ovat aineita, jotka sisältävät puhdistavien aineiden lisäksi myös desinfioivia aineita. Joillakin desinfioivilla aineilla on myös valkaisevia ominaisuuksia. Desinfioivia siivousaineina käytetään klooriyhdisteitä, kvarternäärisiä ammoniumyhdisteitä, alkoholeja, fenolijohdannaisia ja perhappoja. Desinfioivien siivousaineiden käytölle on perusteita esimerkiksi silloin kun tilassa on korkeat hygieniavaatimukset (esim. elintarviketeollisuus).

Klooripitoiset desinfioivat siivousaineet tuhoavat niin kuivien kuin kosteiden tilojen mikrobit jo varsin pieninä pitoisuuksina. Klooripitoiset aineet tulee aina lisätä kylmään veteen, sillä kuumassa vedessä kloori haihtuu nopeammin ilmaan. Happojen kanssa kloori kaasuuntuu ja suurina pitoisuuksina lamauttaa hengityksen. Nestemäisten kloorituotteiden säilyvyys on rajallinen, mistä syystä klooria on usein saatavana jauhemaisena.

Kvarternääriset ammoniumyhdisteet eli kvatit ovat kationiaktiivisia tensidejä. Kvatit kiinnittyvät mikrobien entsyymeihin ja hajottavat niiden solukalvoa. Kvatit tehoavat hyvin kuivien tilojen mikrobeihin, mutta eivät ole yhtä tehokkaita kosteissa tiloissa. Kvatit eivät myöskään haihdu samalla tavalla kuten kloori, joten niiden käyttöturvallisuus on parempaa.

Alkoholit ovat teholtaan nopeita ja laaja-alaisia, mutta ne tunkeutuvat huonosti lian läpi, joten niitä voi suositella vain pienten puhdistettujen pintojen desinfiointiin. Fenolijohdannaisia käytetäänkin desinfioivina aineina nykyään vähemmän. Perhappoja käytetään yleensä elintarviketeollisuudessa ja muussa teollisessa desinfektiossa.

6.1.5 Muut aineet

Siivousaineisiin lisätään värejä ja tuoksuja käytön helpottamiseksi, käyttöturvallisuuden parantamiseksi sekä ilman raikastamiseksi tai jonkin tietyn mielikuvan antamiseksi. Vaikka markkinoilla on saatavana parfyymoituja siivousaineita sellaisiin kohteisiin, joissa halutaan vahvaa tuoksua, halutaan tuoksut ja väriaineet kuitenkin pitää pienenä mahdollisten allergikkojen vuoksi.

Siivousaineet voivat myös sisältää säilöntäaineita sekä joitakin erikoisainesosia. Esimerkiksi KiiltoClean Biorine sekä Wetrok Biosan -saniteettitilojen erikoispuhdistusaineet sisältävät ureaa tuhoavia mikrobeja, jotka auttavat poistamaan virtsan hajua esimerkiksi wc-tiloissa.

6.2 Siivousaineiden hankinta

Siivousaineiden valmistajat tarjoavat sekä tietoa, että mahdollisuuden hankkia siivousaineita netin välityksellä. Useimmiten tavalliseen siivoukseen siivousaineet hankitaan päivittäistavarakaupoista, joissa on laaja valikoima erilaisia siivousaineita. Ammattikäyttöön siivousaineet usein tilataan netin kautta joltain jälleenmyyjältä, yleensä tukutilauksena.

Tuotteen käyttöohjeisiin kannattaa tutustua jo tuotetta ostettaessa, jotta tuote tulee ostettua oikeaan tarkoitukseen. Tarpeettomia aineita ei kannata hankkia. Esimerkiksi ilman- tai wc-raikasteita ei tarvita, jos siivoaa säännöllisesti, sillä siivous pitää ilman raikkaana. Monet kärsivät hajusteista tai ovat muutoin allergisia siivousaineille, jolloin kannattaa valita hajusteeton, väriaineeton tai muulla tavoin allergisille suositeltu aine.

6.2.1 Varoitusetiketit

CLP-asetuksen mukaisesti varoitusetiketeissä on ilmoitettava toiminnanharjoittajan tiedot, tuotteen tiedot, varoitusmerkit, huomiosanat, vaaralausekkeet ja turvalausekkeet. Vähemmän vaarallisissa tuotteissa käytetään sanaa ”vaara” ja vaarallisimmissa tuotteissa sanaa ”varoitus”.

Usein siivousaineeseen on merkitty piktogrammeja, jotka selittävät aineen käyttöalueetta, -menetelmää tai muuta tarkoitusta. Lisäksi siivousaineessa tulee olla merkittynä varoitukset aineen vaikutuksista. Siivousaineiden käyttöohjeet tulisi aina lukea huolellisesti, sillä jo eri valmistaja saattaa vaikuttaa aineen tehoon sekä käyttö- ja ympäristöturvallisuuteen.

Käyttöalueita ovat kovalle lattiapinnat, puulattiat, matot, kokolattiamatot, wc-allas ja -istuin, wc-tilat, pesuhuone, sisäpinnat ja huonekalut.

Siivousmenetelmiä ovat lattioiden käsipuhdistus, lattian suojaaminen, käsin tehtävä puhdistus, ikkunoiden ja lasipintojen puhdistus, lattianhoitokonetus, painehuuhtelukonetus, korkea- tai matalapainepesu ja yhdistelmäkonetus.

Muuta käyttöä kuvaa desinfiointimerkki. Elintarviketilojen hygienialle on lisäksi omat merkintänsä: astianpesuaine, koneastianpesuaine, huuhtelukirkaste, astioidenliotusaine, yleispuhdistusaine, ruostumattoman teräksen puhdistusaine, viemärin puhdistusaine, kalkinpoistoaine sekä käsienpesuaine.

Siivousaineiden yleisimmät merkinnät ovat haitallisuutta ja ärsyttävyyttä kuvaavat merkinnät, mutta muitakin merkkejä on. Alla on listattu kaikki siivousaineissa käytettävät varoitusmerkit:

- E – Räjähävä
- O – Hapettava
- F – Helposti syttyvä
- F+ – Erittäin helposti syttyvä
- T – Myrkyllinen
- T+ – Erittäin myrkyllinen
- Xn – Haitallinen
- Xi – Ärsyttävä
- C – Syövyttävä
- N – Ympäristölle vaarallinen

6.2.2 Yleispuhdistusaineet

Yleispuhdistusaineet ovat monipuolisia puhdistusaineita, joita voi käyttää monipuolisesti erilaisten pintojen puhdistukseen. Tietoa käyttökohteista sekä tarkat käyttöohjeet löytyvät kunkin tuotteen pakkauksesta, sillä nimensä mukaisesti kyseessä on ”yleis”-aine, jota ei ole varta vasten suunniteltu jonkin tietyn materiaalin puhdistukseen.

6.2.3 Poistoaineet ja desinfioidut puhdistusaineet

Poistoaineilla hankkiudutaan eroon vaikeasta liasta, kuten rasvasta, saostumista, grafiiteista sekä homeesta. Toisin kuin yleispesuaine, poistoaine on tarkoitettu jonkin tietyn likatyypin poistamiseen, esimerkiksi vahanpoistoaineet on kehitetty poistamaan vahaa lattialta.

Desinfioiduilla puhdistusaineita käytetään mikrobien tuhoamiseen. Desinfiointiaineen vaikutus riippuu monesta tekijästä, joten ohjeita on noudatettava tarkasti. Desinfioiduilla puhdistusaineita käytetään muun muassa saniteettitilojen puhdistukseen, sairaaloissa, keittiöissä ja elintarviketeollisuudessa.

6.2.4 Suoja- ja hoitoaineet

Suoja- ja hoitoaineella halutaan pidentää pintojen käyttöikää ennalta ehkäisemällä kolhuja ja naarmuuntumista. Eri materiaaleille on olemassa niiden suojaamiseen tai hoitoon tarkoitettuja aineita. Näiden aineiden käytössä on oltava erityisen huolellinen,

sillä huolimattomuus johtaa suojattavan tai hoidettavan pinnan pilaantumiseen, mikä vaikuttaa pinnan ulkonäköön ja kestävyYTEEN.

6.2.5 Muut kemikaalit

Vaahdonestoainetta käytetään laitteissa silloin, kun pesu- tai muu aine on luonnostaan vaahtoavaa. Tällä tavoin pyritään pitämään kone tai laite toimintakykyisenä läpi aineen käytön. Raikastimilla saadaan ilma tuoksumaan raikkaammalle keinotekoisesti. Tätä voidaan käyttää silloin, kun tilaa ei syystä taikka toisesta voida puhdistaa tarpeeksi usein, jolloin liasta syntyy epämiellyttävää hajua. Puhdistustabletteja on monenlaisia riippuen käyttötarkoituksesta. Esimerkiksi kahvinkeitin ajottaiseen puhdistamiseen voidaan käyttää tarkoitukseen valmistettua pesuaine tablettia.

6.3 Siivousaineen säilytys ja hävittäminen

Siivousaineen koostumus vaikuttaa sen säilyvyyteen, mikä vaikuttaa siivoustulokseen. Aineet säilyvät usein vuoden tai puolentoista vuotta ennen kuin aineen pesutaso alkaa pikkuhiljaa hiipua, minkä takia aineen pakettiin on usein koneellisesti printattu aineen valmistuskuukausi tai vähintään -vuosi. Säilyvyyteen vaikuttaa olennaisesti säilytystilan kosteus ja lämpötila. Kosteus vaikuttaa jauheiden ja tablettien ominaisuuksiin, jolloin niiden teho saattaa laskea, vaikka lämpötilan suhteen ne säilyisivätkin. Nesteet eivät juuri välitä kosteudesta (ellei kosteus ilmesty paketin sisälle, jolloin siivousaine laimenee), mutta lämpötilasta on pidettävää huolta. Nestemäisen siivousaine ei saisi antaa jäätyä, sillä kemikaalit saattavat muuttua jäätyessään. Samasta syystä siivousaine ei saisi myöskään kuumeta liikaa, sillä silloin aineesta saattaa haihtua kaikki vaikuttavat aineet.

Siivousaineet tulisi säilyttää niiden alkuperäisessä paketissa, sillä pakettiin on liitetty aineen kannalta tärkeää tietoa, kuten muun muassa aineen nimi, valmistaja, käyttö- ja säilytysohjeet, tuotteen erä sekä valmistuspäivämäärä. Mikäli aine ei toimi oletetulla tavalla, voidaan ottaa yhteyttä valmistajaan ja reklamoida (eli tehdä tuotteesta valitus). Tämä auttaa yritystä jäljittämään muut saman erän tuotteet, joissa saattaa olla vikaa valmistusvirheen takia. Siivousaine tulee lisäksi säilyttää lasten ja lemmikkieläinten ulottumattomissa, sillä tuotteen värit ja hajut saattavat houkutellessa lasta tai lemmikkiä syömään ainetta, jolloin vaarana on myrkytys.

Aine ja sen pakkaus tulee hävittää ohjeen mukaisesti, sillä jotkin kemikaalit aiheuttavat luonnossa rehevöitymistä tai ne vahingoittavat tai jopa tuhoavat ympäristöä. Esimerkiksi antibakteeristen sekä klooria tai liuottimia sisältävien aineiden kanssa on oltava tarkkana, sillä nämä aineet on kehitetty mikrobien tuhoamiseen ja ovat siksi hyvin haitallisia ympäristölle. Turvallisin paikka siivousaineelle on jäteasemalla, jonne täydet tai vajaat pakkaukset tulee viedä. Myös tyhjen pakkausten kanssa on oltava varovainen ainejäämien tai pakkaustavan suhteen.

7 KÄSIKÄYTTÖISET SIIVOUSVÄLINEET

Kaikki siivoustyö alkaa kestävien siivousaineiden ja -välineiden hankinnasta, joista kannattaa pitää huolta puhdistamalla ne aina käytön jälkeen.

7.1 Pesimet ja niiden varret

Mikrokuituliinoja sekä -moppeja on hyvä suosia, sillä ne ovat pitkäikäisiä, niiden hankausteho on hyvä ja niitä käyttäessä pärjää joskus ilman vettä ja pesuaineita. Turhia laitteita, välineitä tai pesuaineita ei kannata hankkia, sillä ne ovat materiaalien - ja luonnon - tuhlausta. Välineitä ostettaessa tulisi ottaa huomioon niiden ulottuvuus: riittävän pitkälle välineellä säästyy ylimääräiseltä kuormitukselta, jolloin työstä tulee miellyttävämpää.

7.1.1 Siivouspyyhkeet

Siivouspyyhkeitten tarkoitus on irrottaa, sitoa ja kuljettaa likaa joko kuivaa tai märkää menetelmää käyttäen. Pesuaineella voidaan tehostaa lian irtoamista. Pyyhkeet jaetaan käyttökohteen (lattia-, kaluste- ja ikkunapyyhke), rakenteen (frotee-, flanelli-, vohveli-, sideharso-, kuitukangas-, mikrokuitu-, säämiskä- ja sienipyhke) sekä keston (kesto- tai kertapyhke) mukaan.

Siinä missä lattia- ja kalustepyhkeet sopivat monille pinnoille, ikkunapyhkeet ovat suunniteltu siten, etteivät ne jättäisi jälkiä tai nukkaa lasin pinnalle. Näin saattaa kuitenkin käydä, jos ikkunapyhke on kulunut. Tällöin ikkunapyhettä tulee käyttää muuhun kuin ikkunoiden tai peilien pesuun.

Frotee, flanelli ja sideharso ovat puuvillaa, jotka kestävät niin kuiva- kuin märkämenetelmiäkin. Voidaan pestä koneessa 60 °C ja kuivata koneellisesti.

Vohvelipyhkeet kuivaa hyvin ja kuivuu nopeasti. Pintansa ansiosta lika tarttuu siihen tavallista paremmin, mutta alhaisen pesulämpötilansa vuoksi pyyhettä kannattaa käyttää siivouksen viimeistelyyn. Voidaan pestä koneellisesti 40 °C.

Kuitukangas on keinotekoisesti valmistettu öljy- tai biopohjainen, kertakäyttöinen tekstiili, joka käytön jälkeen hävitetään. Tästä syystä se sopii täydellisesti korkean hygienian tiloihin. Vaikka materiaali hajoaa märkänä, se voidaan tarpeen vaatiessa kosituttaa.

Säämiskä on perinteisesti valmistettu vuohen- tai lampaannahasta ja sitä käytetään lasin tai metallin kiillotuksessa. Nykyisin säämiskää voidaan valmistaa synteettisesti mikrokuidusta. Säämiskä sopii kuivaukseen erinomaisesti, sillä se kuivuu nopeasti, kun siitä on poistettu vesi. Kuten muutkin nahat, se sietää kädenlämpöistä, mietoa pesuvettä, jonka jälkeen sen on annettava kuivua huoneenlämmössä.

Sienipyyhe on usein synteettisesti valmistettu, erittäin imukykyinen pyyhe, joka voidaan pestä jopa 95 °C:een lämpöisessä vedessä ja sopii siten täydellisesti hygieenisiin tiloihin, kuten keittiöihin, baareihin ja ravintoloihin.

Siivouspyyhkeet voidaan tarpeen mukaan värikoodata pintojen käyttötarkoituksen ja niissä esiintyvän lian mukaan, esimerkiksi:

- vihreä vaikean lian poistoon tai korkean hygienian saavuttamiseksi
- keltainen rasvaisille tahroille tai eritteiden poistoon (esimerkiksi wc-istuin)
- punainen wc-tilojen siivoukseen (wc-istuimelle eri liina)
- sininen kalusteille ja muille tasopinnoille

Kun värikoodauksesta pidetään kiinni, pystytään pitämään yllä parempaa hygieniää.

7.1.2 Moppi

Mopin tehtävä on kerätä ja kuljettaa likaa edessään. Moppi kiinnitetään moppikehykseen, joka voi olla avoin tai umpinainen. Moppikehys liitetään välinevarteen, jolloin työ voidaan suorittaa seisaaltaan.

Avoimessa moppikehyksessä käytetään usein tasku- tai lankamoppia, joka sopii kivaan menetelmään, esimerkiksi hiekan tai pölyn poistoon. Paksuista langoista koostuva moppi on vaikea saada nihkeäksi ja märkänä sen käyttö on kuormittavaa. Märkiin menetelmiin kannatta valita umpinainen moppikehys, johon asetettava tarrallinen moppi on litteä ja siten helpompi saada nihkeäksi.

Moppausvälineitten avulla tarkoitus on välttää kurkottelua ja kumartelua, jotka ovat fyysisesti rasittavia menetelmiä. Työ on kevyttä, kun ote välinevarresta pysyy olkavarsien alapuolella, kädet pidetään toisistaan erillään ja ote välinevarresta ei ole puristava. Selkää kiertäviä asentoja tulisi välttää ja käsien paikkaa kannattaa aika ajoin muuttaa, jotta työ kuormittaisi kehoa tasaisemmin.

7.1.3 Hankaavat pesimet

Kahvalla tai varrella varustettua hankaava pesintä käytetään vaikean lian puhdistamiseen. Hankauspesin on suunniteltu pienten seinien ja kalusteiden hankaavaan pesuun. Laudepesin on suunniteltu saunan lauteiden putsaukseen. Hankauslevyä käytetään kovien lattioiden, portaiden sekä katon pesuun. Hankauspyyhettä ja -sientä voidaan käyttää tasojen putsaukseen. Teräslankapesin, toisin sanoen teräsvilla, käytetään tehokkaaseen puhdistukseen.

Pesimen materiaaleina käytetään polyesteriä, polyamidia tai niiden sekoitusta. Pestävän kohteen materiaali ja lika vaikuttavat pesimen karkeuteen. Karkeudesta kertoo pesimen väri. Pehmein pesin on väriltään valkoinen. Vihreä, punainen ja sininen ovat keskikarkeita. Ruskea ja musta ovat karkeimpia.

7.1.4 Ikkunakuivaimet ja pesimet

Ikkunoiden lisäksi ikkunakuivainta ja -pesintä voidaan käyttää peilien, sileiden ovien, liitutaalujen sekä pienten seinätilojen kuivaamiseen ja pesemiseen. Välinettä voidaan käyttää joko suoraan vedoin tai kaarevin liikkein.

7.1.5 Välinevarret

Lasikuitu, kevytaluumiini ja muovi soveltuvat hyvin moppitaustojen varsiksi, sillä ne ovat kevyitä, helposti puhdistettavia ja siten hygieenisinä. Puinen varsi on vaikeampi puhdistaa, ja sitä suositellaan käytettävän vain kuivissa tiloissa. Säästövarret, jotka ovat pituudeltaan 50 - 190 cm, tuovat ergonomiasta ylläpitosiivoukseen, kun taas teleskoopipivarret, jotka ovat pituudeltaan 250 - 600 cm, auttavat täsmällisessä siivouksessa. Lisäksi voidaan käyttää lisäosina erilaisia kulmaniveliä sekä kartio- ja kierreliittimiä.

Harjaa käytetään roskien ja irtolian lakaisemiseen. Pesuharjaa taas käytetään pinttyneen lian pesemiseen. Molemmissa tapauksissa välineen tehtävä on irrottaa likaa, jolloin lian kuljettaminen on hankalaa. Välinettä käytetään ensin vetämällä lian päältä ennen kuin väline nostetaan ja asetellaan uudelleen paikkaan, josta se vedetään lian yli niin montaa kertaa, kunnes lika irtoaa. Harjat voivat olla puisia (kuivakäyttöön) tai muovisia (märkäkäyttöön), ja niiden koko, muoto tai väri vaikuttaa käyttökohteeseen.

Lattiakuivainta käytetään veden keräämiseen lattioilta ja seiniltä, joten se sopii täydellisesti pesutilojen siivoukseen. Teräväreunaisella kuivaimella voidaan myös lakaista irtoroskia ja pölyä sileiltä ja kovilta pinnoilta - erityisesti nurkista. Ranteiden kuormittavuutta säästetään vetämällä välinettä yhtäjaksoisilla vedoilla.

Rikkalapiota käytetään yleisimmin roskien ylös nostoon, mutta sitä voidaan käyttää myös veden keräämiseen silloin kun lattiakaihoa tai vesi-imuria ei ole. Säiliömallinen kannella suljettava tai pussillinen rikkalapiota voidaan käyttää kauemmin ennen tyhjentämistä. Mattolakaisin on kuin imuri, mutta etuna on johdottomuus. Se on käytännöllinen tiloissa, joissa on vain muutamia mattoja, vähän irtoroskaa ja mattojen ravistelu ei ole mahdollista.

7.2 Pesuaineen annostelu

Pesuaineliuoksen vahvuudella on monia vaikutuksia. Liian heikko liuos ei puhdistaa kunnolla. Liiallisella pesuaine määrällä on monta vaikutusta. Vahvat pesuaineet saattavat vahingoittaa pestyä pintaa. Laimeammat pesuaineet jättävät pestyn pinnan päälle kalvon, joka saattaa näkyä harmautena. Desinfiointiaineen määrä vaikuttaa pinnalla eläviin mikrobeihin, jotka saattavat immunisoida. Annostelemalla oikein säästetään niin pesuainetta kuin vettäkin ja samalla myös luontoa.

Annosteluvälineet ovat mitta-asteikollisia astioita, joihin kaadetaan pesuainetta ennen sen lisäystä veteen. Annostelulaitteeseen on yhdistettynä sekä vesijohtoon, että pesuaineeseen, jolloin laite itse annostelee pesuainetta veteen, joka kerätään sankoon.

Muoviset sangot kestävät hyvin pesuaineita ja erilaisia lämpötiloja, jolloin niitä on turvallista käyttää. Pesuaineen annostelussa helpottaa sangossa oleva mitta-asteikko. Kun sanko on puhdas, myös siivouksen jälki on puhtaampaa. Siksi sanko kannattaa puhdistaa siivouksen jälkeen, jotta seuraavalla kerralla käytössä olisi puhdas sanko.

Vaahdotus- ja painesumutinpulloa käytetään silloin kun aineen vaikutus aikaa halutaan lisätä pystysuoralla pinnalla, aineen levittäminen koneella on mahdotonta tai kun puhdistetaan vedelle arkoja pintoja. Vaahdotussumutin sopii erityisesti käytettäväksi elintarviketiloissa, sauna-, uimahalli- ja pesutiloissa, joissa märkäpesu on mahdollista.

7.3 Muut välineet

Pölyhuiskulla saadaan nopeasti pyyhittyä kevyt pöly hankalistakin paikoista.

Roskat kannattaa kerätä suoraan roska-astiaan, josta löytyy roskapussi, jolloin roskien vieminen keräysastiaan helpottuu. Kun roskaa on paljon, voidaan tarvita jätettä. Jotkin roskikset ja annostelijat on käytännön syistä suljettu lukkoilla, jotka toimivat avaimilla tai avaajilla.

Suodattimilla voidaan estää hiuksien ja muun irtolian läpikulkua viemäriin. Lattiakäivillä saadaan suojattua kaivoa ja estettyä vahingot, kuten tippumiset ja kaatumiset. Uraalimatolla tai -ritilällä suojataan urinaalia ja sen sisälle voidaan kätkeä urinaalikapseli neutralisoimaan ammoniakkin hajua.

Pyykinpesu ja tuuletustarvikkeisiin kuuluvat pyykkikori pyykin keräämistä ja kuljettamista varten sekä pyykkipojat pyykin ripustamista varten.

Raapoilla voidaan teränsä ansiosta poistaa erilaisia maali-, liima- ja lakkatahroja.

Tukevilla tikkailla saadaan työhön tarkkuutta, kun päästään lähemmäs kohdetta. Tikkaita on hyvä harkita käytettäväksi varrellisen siivouksen sijaan.

Välineenpuhdistusharjoilla voidaan huolehtia välineiden kunnosta ja siten niiden pitkäikäisyydestä.

7.4 Välinepidikkeet ja kuljetus

Välinetelineet siivouskomerossa tai -vaunuissa pitävät välineet järjestyksessä ja käyttövalmiina. Käsineenkuivaustelineeseen voidaan ripustaa märät siivouskäsineet käytön jälkeen, jotta ne ovat mukavampi ja hygieenisemmät ottaa seuraavalla siivouskeralla käyttöön.

Kun siivottavaa pinta-alaa on paljon tai kun käytetään useampaa siivousainetta ja välinettä, on siivouksessa hyvä olla mukana siivousvaunut, jossa on tarpeeksi tilaa ja pidikkeet kaikelle tarvittavalle.

8 KONEET JA LAITTEET

Siivoaminen on fyysisesti raskasta ja aikaa vievää - varsinkin suurissa tiloissa. Koneiden ja laitteiden tarkoitus on keventää sekä tehostaa työskentelyä siivouskohteissa. Ongelmaksi kuitenkin nousee koneiden ja laitteiden käyttäminen niiden sisältämän teknologian takia. Tästä syystä on hyvä opetella tuntemaan siivouskoneiden toimintaperiaatteet, jotta konetta osataan käyttää oikein. Näin ennaltaehkäistään toimintahäiriöiden syntymistä sekä helpotetaan niiden löytämistä ja korjaustavan valintaa.

Iän myötä koneet keräävät likaa itseensä, joka saattaa vaikuttaa työtehoon negatiivisesti. Koneet ja laitteet tulee huoltaa, jotta ne pysyisivät toimintakuntoisena. Tällä on suuri vaikutus oman työn helppouteen. Huolellinen, asiantunteva käyttö, päivittäisistä - ja määräaikaaisista - huoltotoimenpiteistä vastaaminen ovat käytännössä niitä tehtäviä, joihin jokaisen koneenkäyttäjän pitäisi perehtyä.

Siivouskoneelta vaadittavia yleisiä ominaisuuksia ovat riittävä käyttöopastus koneen käyttäjälle; käyttäjä tietää vian ilmaantuessa, osaako hän itse korjata koneen vai onko kutsuttava huoltomies. Tästä syystä käyttöohjeen tulisi olla selkeä ja sisältää käyttäjän ymmärtämän kielen. Tarvittaessa koneeseen saa varaosia, ja huolto on helposti järjestettävissä.

Koneen on oltava työskentelyalueeseen ja käyttöön nähden tarkoituksenmukainen, kevyt ja yksinkertainen käyttää, vaikka konetta voidaan käyttää melko monella tavalla. Lisäksi kone ei ole käytössä liian äänekäs, jotta jatkuva ääni aiheuttaisi pysyvää vahinkoa käyttäjälle. Lisäksi käyttäjän työskentelyasento konetta käytettäessä on ergonomisesti hyvä, mikä voidaan saavuttaa pienillä koneen säädöillä.

8.1 Lattiat

Lattiat saattavat joutua kokemaan kovaakin kulutusta tilan käyttötarkoituksen mukaan. Jatkuvassa käytössä olevat tilat, kuten käytävät, kärsivät enimmänsä verrattuna tiloihin, joissa käydään vain tarvittaessa, kuten varastot. Julkisten rakennusten tilat kärsivät yksityisiä enemmän kävijämääristä johtuvista eroista.

Suurin vaiva on jalkojen mukana kulkeutuva pöly ja hiekka, jonka poistaminen on usein kuitenkin yksinkertaista. Ongelmaa tuottaa pinttynyt lika, jonka poistamiseen saattaa tarvita järeämpää konetta tai laitetta sekä pesuaineita.

Siivouksen helpottamiseksi voidaan lattian pinta suojata ennen sen käyttöönottoa, varsinkin kun odotettavissa on jatkuvaa kulutusta.

8.1.1 Pölyn ja roskien puhdistus

Erilaisilla imureilla saadaan kerättyä kuivaa tai märkää irtolikaa sekä nesteitä kovilta tai tekstiilipäällysteisiltä lattioilta ja kalusteilta. Imureiden toiminta perustuu alipaineeseen, jonka useimmissa imureissa saa aikaan imumoottori. Vesijohtopaineella toimivat uima-allasimurit saavat imutehonsa veden paineesta. Varsinaisten imureiden lisäksi imulaitteistoa hyödynnetään myös monissa muissa siivouskoneissa, kuten yhdistelmäkoneissa, painehuuhtelukoneissa ja lakaisukoneissa.

Kuivaa likaa imuroitaessa imurin sisällä syntyvä alipaine pyrkii tasoittumaan suuttimen kautta sisään virtaavan ilman avulla. Näin syntyä voimakas ilmavirta kuljettaa mukanaan imuroitavalta pinnalta irtolikaa pölypussiin. Lika jää pölypussiin samalla kun ilmavirta jatkaa matkaansa pölypussien seinämien läpi imurin suodattimiin, joista puhdistunut ilma poistuu imurista poistoilma-aukkojen kautta.

Erilaisia imureita ovat pölyimurit, reppu- ja lanneimurit, vesi-imurit, teollisuusimurit, keskuspölynimurit, mattoimurit, roskaimurit sekä uima-allasimurit.

Lakaisukoneella lattioiden harjaus suuriltakin alueilta hoituu vaivattomasti, joko käsin ohjaten tai päältä ajattaen.

Moppauskoneen eteen asetettavalla putkipyyhkeellä hoidetaan pääasiassa käytäviä, halleja ja isoja auloja. Skootterin mallista konetta voidaan hitaasti ajaa eteen ja taakse.

8.1.2 Lattian peseminen ja suojaus

Märkäpesukoneet on matalaan runkoon koteloitu pesusäiliö, josta pesuliuos annostellaan pyöriville harjatelaille. Sylinterinmuotoisia harjoja on kaksi ja likaantunut liuos kerääntyy harjojen pyörimisliikkeen heittämänä likavesisäiliöön/-säiliöihin. Erillistä imulaitteistoa koneissa ei ole.

Yhdistelmäkoneella voidaan hoitaa lattian moppaus suurilla alueilla. Koneessa on kaksi säiliötä, joista toinen täytetään pesuvedellä ja toiseen kerääntyy likavesi. Työtä aloittaessa puhdistus- tai hoitoaineliuos kaadetaan koneen puhdasvesisäiliöön. Pestäessä kone annostelee pesu- tai hoitoainetta koneen alla oleville harjoille tai laikoille, jotka hankaavat lian irti. Koneen perässä laahaava imusuutin kerää likaantuneen pesuveden ja imee sen likavesisäiliöön. Konetta siis työnnetään puhdistamattomille alueille

jättäen jälkeensä puhdasta jälkeä. Joissakin yhdistelmäkoneissa imusuutin on sekä harjan edessä ja takana, mikä helpottaa kalustetuissa tiloissa työskentelyä, sillä kone kiihottaa lattiaa myös koneen edestä kääntämättä sitä. Siivouksen jälkeen tulee koneen säiliöt tyhjentää ja puhdistaa, jotta kone säilyy toimintakuntoisena ja tehokkaana pidempään.

8.1.3 Lattian suojaaminen

Tavalliset lattianhoitokoneet ovat perinteisiä lattianhoitokoneita, joiden vetoalustan kierrosnopeus on 140-200 kierrosta/min tai high speed (HS) lattianhoitokoneita, joiden kierrosnopeus on 300-500 kierrosta/min. Niiden puhdistava/kiillottava vaikutus syntyy koneen alla pyörivän työväliseen (laikan tai harjan) hangatessa mekaanisesti lattiaan. Hankauksen tehostavana osatekijänä on myös koneen paino. Puhdistus-/kiillotustulos syntyy koneen liikkumisnopeuden, kohteen ylityskertojen, työväliseen karkeuden ja työssä käytettävän kemikaalin yhteisvaikutuksesta, joihin koneen käyttäjä voi niin työskentelytavallaan kuin myös työvälise- ja ainevalinnoillaan vaikuttaa.

Supernopeuksisten lattianhoitokoneiden (Super High Speed, SHS, ja Ultra High Speed, UHS) puhdistava/kiillottava vaikutus syntyy koneen alla pyörivän työväliseen (laikan) hangatessa mekaanisesti lattiaan suurella nopeudella. Laikan ja lattian välille muodustavan kitkan ansiosta pinta lämpenee ja siinä syntyy muutoksia, joilla tavoitellaan pintamateriaalin/lattiavahan/hoitoaineen kovettumista, tasoittumista ja kiillottamista.

Porraskoneet ja pienkoneet ovat kevyitä ja helposti siirrettäviä koneita, jotka soveltuvat portaiden ja pienten ahtaiden tilojen pesuun, puhdistukseen ja kiillotukseen. Koneiden työväliseinä käytetään laikkoja tai harjoja. Työteho perustuu laikan/harjan edestakaiseen liikkeeseen tai suureen pyörimisnopeuteen.

8.2. Matot ja tekstiilipäällysteiset huonekalut

Painehuuhtelukoneet pumpuu saa aikaan paineen, joka kuljettaa veden ja puhdistusaineliuoksen puhdasvesisäiliöstä paineletkua pitkin suuttimeen, josta liuos suihkutetaan puhdistettavalle pinnalle. Likaantunut pesuliuos imuroidaan likavesisäiliöön (samalla periaatteella kuin vesi-imurissa), jossa ylitäyttösuoja katkaisee imun, kun säiliö on täynnä.

Korkeapainepesukoneet liitetään vesiletkun avulla vesijohtoverkostoon. Vesi ohjautuu koneen korkeapainepumppuun, jonka avulla se johdetaan edelleen suutinten kautta pestävälle pinnalle. Normaalisiivoukseen käytettävien koneiden työpaine on 100-130 bar ja käyttöjännite 230 V.

Höyrypesukoneet irrottavat lian kuuman vesihöyryn avulla. Koneessa on puhdasvesisäiliö, jossa lämpövastus kuumentaa veden höyrystymispisteeseen. Kuuma höyry johdetaan letkua pitkin suuttimelle, josta sitä annostellaan puhdistettavalle pinnalle.

8.3 Ikkunat

Ikkunanpesuri on laite, jolla voidaan pestä ja sitten imuroida ikkuna tai suihkuseinä kuivaksi käyttäen laitteen eri osia.

Ikkunanpesulaite on suunniteltu suurien, korkeiden tai muuten vaikeasti saavutettavien ikkunoiden ja peilien pesuun. Teleskooppivarren ja erikoispuhtaan veden avulla ikkunat voidaan pestä maasta käsin.

9 HYVIÄ OHJEITA SIIVOUKSEEN

Mitä useammin siivotaan, sitä helpompaa ja nopeampaa siivoaminen on. Siivoukseen kuluva aika riippuu lian määrästä, sen pinttyneisyydestä, siivottavan alueen suuruudesta sekä siitä miten siivottavaan alueeseen pääsee käsiksi. Tästä syystä siivous kannattaa suunnitella hyvin.

Valmistaudu siivoukseen lisäksi hankkimalla hyväkuntoiset välineet sekä oikeat pesuaineet. Siivouskomero tai -kaappi kannattaa pitää järjestyksessä, jotta siivoukseen on helppo ryhtyä. Jaksamisen kannalta, siivousprojekti kannattaa jakaa useammalle päivälle. Kun siivoukseen varaa riittävästi aikaa ja hyväkuntoisia välineitä, niin siivous sujuu helpommin ja kevyemmin.

Siivoaminen on myös ekologisempaa ja taloudellisempaa, kun se hoidetaan riittävän usein. Usein siivouksessa pärjää pelkällä vedellä, jolla hoituvat parhaiten pöly ja tuoreet tahrat. Pesuainetta kannattaa käyttää vasta silloin kun likaa on vaikeampi irrottaa, sillä aineiden valmistus, kuljetus ja pakkaaminen kuluttavat energiaa. Lisäksi pesuaineet sisältävät kemikaaleja, jotka voivat rehevöittää tai jopa tuhota ympäristöä.

9.1 Siivouksen työjärjestys

Siivottavalta alueelta ja sen läheisyydestä kannattaa siirtää pois kaikki esteet, jotta alue olisi helpompi siivota. Kurkottelu ja kumartelu aiheuttavat kuormittumista, jonka vähentämiseksi voi myös käyttää varrellista välinettä tai astua tukevalle alustalle. Jos huonekaluja ei tarvitse siirtää, on tavarat silti järjestyksessä omille hyllyilleen.

Kun siivottava alue on suuri tai likaa on ehtinyt kertoa paljon, kannattaa ensimmäiseksi pöly, irtolika tai muu roska pyyhkiä kuivalla liinalla tai harjalla. Tällöin lian määrä on vähäisempi, kun aletaan käyttää märkiä menetelmiä, jotka ovat raskaampia. Siivoaminen tulee aloittaa ylhäältä, sillä pöly laskeutuu alas. Siivousliina kannattaa taitella

kaksi tai kolme kertaa ennen siivouksen aloittamista, jotta siivouksen aikana voidaan kääntää tilalle puhdas pinta.

Siivottavan alueen koosta riippuu, kuinka paljon vettä alueen puhdistamiseen tarvitaan, jonka jälkeen veteen lisätään pesuainetta ohjeen mukaan. Nihkeä ja kostea puhdistus kannattaa aloittaa miedolla puhdistusaineella ja siirtyä vahvempiin liuoksiin vain tarvittaessa. Himmeä pinta kertoo siitä, että pesuainetta on käytetty liikaa, jolloin alue tulee huuhdella puhtaalla vedellä. Eri aineiden kemikaalit voivat reagoida vaarallisesti keskenään, joten eri puhdistusaineita ei tule käyttää samanaikaisesti. Puhtaat siivouspyyhkeet kannattaa kastaa pesuveteen ja kerätä käytön jälkeen pyykkisäkkiin, jotta vältytään pesuveden likaantumisen. Tällä tavoin huolehditaan myös siitä, että siivouksessa on aina käytössä puhdas liina, jolloin siivoaminen on helpompaa.

Pesuvesiä ei tule päästää suoraan vesistöön rehevöitymis- tai myrkytysriskin takia. Sen sijaan vesi tulee kaataa viemäriin, josta se kulkeutuu jätevesilaitokselle. Roskat tulee kerätä ja säilyttää mahdollisimman vaikeapääsyisissä säiliöissä, jotta eläimet eivät pääse levittämään niitä - ja sairauksia aiheuttavia mikrobeja - ympäriinsä.

9.2 Siivouksen aikataulutus

Siivoamista kannattaa tehdä usein, sillä silloin on helpompi ylläpitää tilan terveellisyttä, viihtyisyyttä ja turvallisuutta. Päivittäin on hyvä kiinnittää huomiota roskien ja pölyn esiintymiseen sekä nestemäisiin tahroihin. Roskat on hyvä kerätä yhteen paikkaan kuin antaa niiden lojua ja kulkeutua kaikkialle, jolloin niiden kerääminen ja pois vieminen hankaloituu. Pöly ja muu pienlika kulkeutuvat usein tasoilta nurkkiin, jotka voi tarvittaessa imuroida tai mopata. Nestemäiset tahrat on helpompi siivota tuoreelta kuin odottaa tahran kuivumista. Ovet ja ovenkarmit kannattaa myös puhdistaa riittävän usein, sillä niihin kertyvä lika kulkeutuu helposti kädestä toiseen.

Elektroniikkalaitteet saat kätevimmin pölyttömiksi staattisen liinan tai pölyhuiskan avulla. Tarvittaessa voit puhdistaa pinnat varovasti esimerkiksi nihkeällä mikrosäämiskällä pyyhkimällä. Plasma- ja LCD-näyttöjen puhdistukseen sopivia puhdistussettejä saa hankittua hyvin varustetuista päivittäistavaraliikkeistä sekä elektroniikkaliikkeistä. Varmista näiden laitteiden puhdistusohjeet aina käyttöohjeista.

Puhdista huonekalut tarvittaessa niille sopivilla puhdistusaineilla.

Pese keittiön tasot, kaakelit ja muut pinnat astianpesuaineella tai muulla rasvanpoistoon tarkoitettulla aineella. Pyyhi liesituuletin kauttaaltaan astianpesuainevedellä tai rasvanpoistoaineella. Rasvasuodattimen voi pestä myös astianpesukoneessa, mikäli materiaali kestää. Kiiltävät rosteri- ja teräspinnat voi pyyhkiä kevyesti kostutetulla mikrokuituliinalla. Hankaliin jälkiin tepsii erikoispuhdistusaine.

Pilvipouta on paras sää ikkunanpesuun, sillä auringon paisteella ikkunat kuivuvat nopeasti ja raitoja syntyy helpommin. Seinät ja katto on hyvä puhdistaa pölyistä ainakin kerran vuodessa. Kätevimmin työ käy jatkovarten kiinnitetyllä kuivalla mikrokuitumopilla, sillä vesi aiheuttaa helposti valumajälkiä. Lämpöpattereiden taustat saa puhdistettua pitkävartisella pölyhuiskulla tai metallisen taiteltavan henkarin päälle kietaitun staattisen liinan avulla.

9.3 Muuta huomioitavaa

Jalkineet kannattaa putsata ulko-oven edessä, jotta likaa ei kulkeutuisi sisätiloihin. Kalusteiden jalkojen alle voi kiinnittää huopapalat estämään lattian naarmuuntumista sekä helpottamaan huonekalujen siirtoa.

Tavarat on helpompi löytää, kun ne palautetaan käytön jälkeen omille paikoilleen. Lisäksi tilaa on turvallisempi käyttää, kun mikään ei ole kulun esteenä. Turhasta, eli käyttämättömästä, tavarasta tai huonekaluista kannattaa hankkiutua eroon. Käyttökelpoisen tuotteen voi luovuttaa tai myydä uudelle käyttäjälle. Rikkimennyt tuote kannattaa korjata, jos mahdollista. Muussa tapauksessa se on vain hävitettävä joko laittamalla sen roskiin tai viemällä kaatopaikalle. Sekajätteen kertymistä voidaan vähentää viemällä vanhat sanomalehdet ja mainokset paperinkeräykseen, pullot kauppaan ja lasipurkit lasinkeräykseen.

Runsaassa käytössä oleva huoneisto kannattaa tuulettaa aina silloin tällöin, jotta ilmasta saadaan jälleen happipitoisempaa. Tällöin tilassa on helpompaa olla ja tehokkaampaa työskennellä. Tupakointia tulee välttää sisätiloissa, ei ainoastaan siitä syystä, että ilmasta tulee tunkkaista vaan huoneen pinnoille kertyy tervaa, jota on äärimmäisen hankalaa poistaa.

Lisäksi kannattaa hyväksyä ajoittainen pölyisyys ja epäjärjestys turhan stressin välttämiseksi.

10 KIINTEISTÖHUOLTAJAN AMMATTI JA KOULUTUSMAHDOLLISUUDET

Kiinteistöpalvelualan tulevaisuudennäkymät ovat hyvät, sillä kiinteistöjen hoidolle on jatkuva tarve tai ne muuttuvat epäviihtyisiksi, epäterveellisiksi ja jopa vaarallisiksi. Työpaikkojen säilyminen on myös taattu, sillä palveluja voidaan tuottaa vain paikallisesti ja kiinteistöjen hoitaminen halutaan usein jättää näihin tehtäviin erikoistuneiden kiinteistöpalvelualan toimijoiden käsiin.

Siivousalan ammattinimikkeitä on useita ja työnkuvaan voi kuulua siivouksen suunnittelua ja johtamista, työntekijöiden perehdyttämistä sekä itse siivoustyön tekemistä. Siivousalan ammattilaiset työskentelevät kiinteistöpalveluyritysten, teollisuuden, hotellien ja majoitusliikkeiden tai julkisen sektorin tai niiden liikelaitosten palveluksessa. Siivousalalla toimii myös yrittäjiä, joista osa on itsenäisiä yrittäjiä.

10.1 Siivousalan ammattilainen

Kiinteistöhuoltajan tai siivoajan tehtävät vaihtelevat kohteiden mukaan, mutta kaikki siivoustyö pyritään suorittamaan turvallisesti, ympäristöystävällisesti ja ergonomisesti. Siivoustyö on vielä pitkälti käsin tehtävää työtä, vaikka teknologian kehittyessä työ onkin saatu helpotettua ja kevennettyä erilaisten koneiden ja laitteiden avulla.

Erilaisten siivoustaitojen lisäksi ammattilaiselta vaaditaan niin itsenäistä työskentelyotetta kuin myös ryhmätyötaitoja sekä vastuullisuutta, palveluhenkisyttä ja ongelmanratkontakykyä. Siivoustyössä on mahdollisuus vaikuttaa omaan työskentelyrytmiinsä ja työn päiväkohtaiseen sisältöön.

Siivoustehtävien ohella työnkuvaan voi joissakin kohteissa kuulua myös seuraavia palveluita: toimisto- ja kokouspaikoissa työtehtäviin saattaa kuulua esimerkiksi kopiointia, postin jakoa, puhelinkeskukseksi toimimista, kokoustiloista ja niiden laitteista huolehtimista, tilavarausten ja kokoustarjoilujen järjestämistä, jne.

Joissakin tapauksissa työtehtäviin saattaa kuulua myös asiakkaiden avustamista, esimerkiksi päiväkodissa tehtäviin saattaa lukeutua lasten pukemista tai syöttämistä ja vanhusten hoivalaitoksessa taas kävelyttämistä, syöttämistä ja pyörätuolin kanssa auttamista. Kotityöpalveluissa tehtäviin kuuluu tyypillisesti kotisiivouksen lisäksi pyykinpesua, silytystä ja ruoanlaittoa sekä asiakkaan kanssa, tai tämän puolesta, asiointia.

Palvelutehtäviin voi kuulua myös pihatöitä, puutarhanhoitoa, kodin pikkuremontteja, ikkunanpesua, pesula- ja ompelupalveluita sekä lastenhoitoa ja henkilökuljetuspalveluita. Kiinteistöhoitoon liittyviä työtehtäviä voivat olla esimerkiksi lamppujen vaihdot, piha-alueen puhtaanapito, liputukset ja pienet korjaustyöt.

10.2 Koulutus

Toisen asteen ammatillisissa oppilaitoksissa voidaan suorittaa kiinteistöpalvelujen tai kotityö- ja puhdistuspalvelujen perustutkinnon. Molempien tutkintonimike on toimitilahuoltaja. Perustutkinnot voidaan suorittaa myös näyttötutkintona, joka on erityisesti aikuisille suunniteltu joustava tutkinnon suorittamistapa. Myös oppisopimus tarjoaa mahdollisuuden kouluttautua alalle.

Ammattikorkeakouluissa voi opiskella palvelujen tuottamista ja johtamista. Tutkintonimike on matkailu- ja ravitsemisalan ammattikorkeakoulututkinto restonomi (AMK). Helsingin yliopistossa voi opiskella kuluttajaekonomiaa, joista alempi tutkinto on maatalousmetsätieteiden kandidaatti ja ylempi tutkinto on maatalousmetsätieteiden maisteri.

PEREHDYTYSLOMAKE

Perehdyttävän nimi: _____ Tehtävä: _____

Perehdyttäminen alkoi: ____/____ 20____ päättyi: ____/____ 20____

	Kuka tekee Esimies	Perehdyttäjä	Tehty	Tarkistettu
Ennakkotoimenpiteet				
- informaatio perehdyttäjälle		x		
- tiedottaminen tulokkaista muille		x		
- selvitys aiemmista toimenpiteistä ja perehdytystavoitteiden laatiminen		x		
- vastaanottoon valmistautuminen		x		
Alkuperehdytys				
- tulevan työntekijän tietojen ja osaamisen kartoitus		x		
Vastaanottaminen (1. päivä)				
- tutustuminen		x		
- yrityksen toiminnan ja liikeidean esittely		x		
- tärkeimmät työsuhteeseen liittyvät asiat (työaika, ruokailut, tauot, palkanmaksu)		x		
- kirjalliset perehdyttämisaineistot		x		
- talon ja tilojen yleisesittely, kulkutiet		x	x	
- lähimpien työtovereiden esittely		x	x	
- tutustuminen omaan työpisteeseen		x	x	
Työnopastus (2. päivä)				
- tutustumiset			x	
- aikaisemman kokemuksen varmistaminen päällekkäisyyksien estämiseksi			x	
- uusien asioiden opettaminen			x	
- tutustuminen omiin työtehtäviin			x	
- turvallisuusasiat (työsuojeluvaltuutettu)			x	
- kirjalliset tai sähköiset opetusaineistot			x	
Työnopastus (3. päivä)				
- perehdyttäminen jatkuu			x	
- palautekeskustelu			x	
- kirjallisen / sähköisen aineiston luetun tarkistus			x	
- työnopastuksen täydentäminen			x	
Seuranta / tulosten arviointi				
- oppimistulosten arviointi			x	
- palautuskeskustelut		x	x	
- perehdyttämisaineiston tarkistus		x	x	
- mahdolliset korjaustoimenpiteet		x		

Perehdyttäminen hoidettu: ____/____ 20____

Perehdyttävä _____ Perehdyttäjä _____